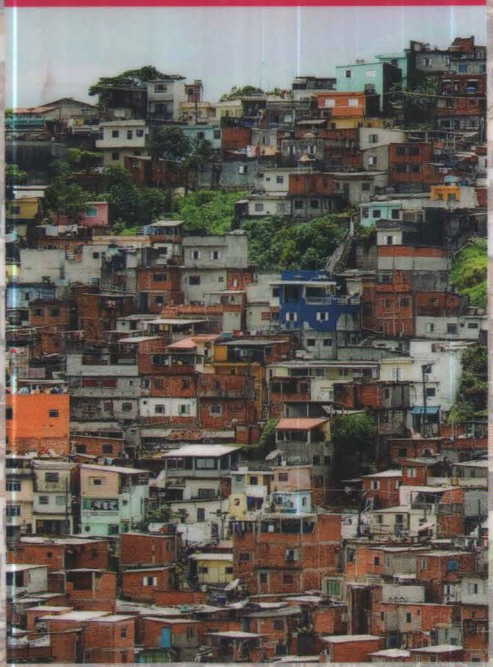
Arıza Babaların Çatlak Kızları

AYTEN KAYA GÖRGÜN

42

AYRINTI

Türkçe Edebiyat Dizisi

AYTEN KAYA GÖRGÜN

1973 Ankara doğumlu. Yazmaya mizah öyküleriyle başladı. İlk yazısı, 1997 yılında *Pazartesi* gazetesinde (Kadınlara Mahsus Gazete) yayımlandı. Öyküleri *Sanat Eylemi*, *Üçüncü Öyküler*, *Aylak*, *Aykırı Sanat*, *Kül Öykü*, *Güney*, *Notos Öykü*, *Lacivert* dergilerinde; mizah yazıları *Leman*, *Öküz*, *Hayvan*, *Ördek* dergilerinde yer aldı. Senaryo ve öyküleri çeşitli seçkilerde yayımlanmaya değer görülen Ayten Kaya *Arıza Babaların Çatlak Kızları* ile ilk kez roman alanında ürün veriyor.

Ayrıntı: 607
Türkçe Edebiyat Dizisi: 5

Arıza Babaların Çatlak Kızları
Ayten Kaya Görgün

Son Okuma
Mehmet Celep

© 2011 Ayten Kara

Bu kitağabeyn Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Kapak Fotoğrafı
Pulsar / LatinContent / Getty Images Turkey

Dizgi
Esin Tapan

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No.: 244 Topkapı/İst.
Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım 2011
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-633-0
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Ayten Kaya Görgün

Arıza Babaların Çatlak Kızları

Zaman buralarda kadın kısmının çalışmasının "ayıp" olduğu noktanın az ötesindeydi.

Sakine, ablalarının boyunlarına taktıkları "Ödenmiş Bedeller Kolyesi"nin tılsımıyla yeni bir yolculuğa çıkmıştı.

Balıkçıoğlu İş Hanı'nın en üst katında, Avukat Aysun ablanın yanında işe başlamadan iki yıl kadar önce, Sakine ÖSYM duvarına çarpıp sırtüstü düşmüş ve aylarca bir böcek gibi debelenip durmuştu. Yaralıydı. Yaralarının kabuk bağlaması, kendine gelmesi, güneşi tekrar fark etmesi, bir başka yolculuğa çıkacak cesareti toplaması epey zamanını almıştı.

Sakine başına geleceklerden habersiz, bu akşamüzeri, işyerinde tam bir haftayı kazasız belasız geçirdiğini düşünüp seviniyor, maaşıyla neler alacağının hayalini kuruyordu.

Akşamdan bigudilerle sarılarak dalgalandırılmış saçlarla, ablalarından kalan çanta ve ikinci el kıyafetlerle işe gitmenin en güzel yanı; sabahın serinliğinde, otobüs durağında mahalledeki kızlarla buluşup hep beraber belediye otobüsünün körük kısmında vara yoğa her şeye gülmeleri ve delikanlılarla uzaktan uzağa bakışmalarıydı. Eve dönüşleri de en az sabah yolculukları kadar eğlenceliydi. İş çıkışlarında çalıntı ve yalana sarılı zamanlarda; gün boyunca görüp şaşırdıklarını, şaşırıp anlayamadıklarını, anlayıp da kabullenemediklerini, patronları, süzüldükleri erkekleri, gözlerinde kalan vitrinleri, içlerindeki hevesleri anlatarak çifte kavrulmuş lokum ve çekirdek eşliğinde Kurtuluş Parkı'na yürümek, en büyük eğlence ve kaçamaklarıydı. Körüğün Kızları, yıllar sonra başka başka yerlerde, yanlarında başka insanlarla en çok o vara yoğa güldükleri dönemleri ve o otobüs yolculuklarını anacaklar ve hatta sahip oldukları "var"ların arasından o "yok" günleri arayacaklardı.

Kimi hayatlar vardır varlıkları tam da köşelere denk gelir. Tik tak, tik takların arasında yemlerini toplayan tavuk, en ağır yemeğini köşe başlarında yer.

Her şeyi göze alanlar aysız bir gece vakti, yalnız kabı kacağı, öteyi beriyi, tası tarağı, çoluğu çocuğu, yatağı yorganı, çulu çaputu değil, ellerindeki nasırı, dudaklarındaki duaları, kulaklarındaki ninnileri, içlerindeki sesleri, soludukları dağ kokusunu, dillerindeki dikenleri, dedelerinin anlattığı kaçgöç hikâyelerini, söyledikleri türküleri, akıllarındaki gelgitleri, kuşkularını, kendilerinden öncekilerin sırtlarına bindirdiklerini, yaşayıp biriktirdikleri ne varsa güçleri yettiğince yüklediler kamyonun tepesine, kendileriyle birlikte. Kamyona yüklediklerinden, içlerine attıklarından daha çoktu geride bıraktıkları. İnsan ne kadarını yükleyip, nereye kadar sürükleyerek taşıyabilirdi ki çocukluk vatanını?

Kamyona yüklerken eşyaları o telaşla pek durup dinlememişlerdi kendilerini, dokunmamışlardı birbirlerine, hep kısmışlardı içlerindeki sesleri, ta ki ayrılık vakti gelip çattığında kalanlarla göz göze gelmemeye çalışarak, lekeli sert ellerini öpüp alınlarına götürürkenki yutkunmaları bastırılacak gibi değildi. He-

lallik isteyip sarmaş dolaş olduklarında, gidenler de kalanlar da ezberleri unutup erkekliğe bakmadan ağladılar.

Geride kalan, üstlerine titrenmeden, korunup kollanarak büyümeyen ekşi ter kokulu, gözleri torbalı, başları sarılı, göbekleri kat kat nineler, kıtlıkla büyümüş, bükülmüş bedenlerinin ağırlıklarını bastonlara vermiş dedeler ve duvarlara yaslanmış kocakarılar bırakılmışlıklarını, incinmişliklerini, dillerinin ucuna gelip de konuşamadıklarını, ıslanan gözlerini ellerinin tersiyle silerek, yutkunarak, hırıldayan nefeslerini, ağrıyan dizlerini tutarak, metanetle kamyonun arkasından el sallarken, köpekler dar toprak yolda bir süre kamyonun arkası sıra havlayarak koştu. Ahırda kalan son kuzular, inekler, kümeste kalan tavuklar huzursuzlaşıp kıpraştı. Güngörmüş kavaklar, salkım saçak söğütler kamyonun önünde selama durur gibi rüzgârla birlikte hışırdadı. Elleri böğürlerinde kalan nineler, yürekleri parçalanan, çenelerinin titremesini durduramayan dedeler, gidenlerin ardından yol açıklığı dileyip bildikleri bütün ululardan medet umarak yardıma çağırdılar ve canları kafeslerinden uçana dek gidenlerin ardından dualarını eksik etmediler.

Kamyon ay ışığı altında çalı çırpılı, tozlu topraklı yoldan nice sonra çıktı asfalt yola. Bir tercih miydi, kader miydi yola dökülüşleri bilmeden, bunun üstüne düşünmeden, konuşmadan sağlı sollu sürülmüş tarlaları, acı ot kokusunu, bir gün kendilerinin de gömüleceklerini düşündükleri mezarlıkları geride bırakıp yola devam ettiler. Dağların koyağını geçene dek çocukların sorularından başka pek konuşma olmadı aralarında. Dışarıdan bakınca kabuklarına hepsi çok sertti, bir anda kaldırıp atsan o kabukları altındaki dalgalardan nefesin kesilirdi. Konuşmadılar, içleri çökmüştü, derinlerde faylar kırılıyor, seller basıyor, toprak kayıyordu, şaşkındılar, çocukların sorularına cevap verecek mecali kendilerinde bulamadılar. Sustular.

Sessizliği bozan, kollarında uyuyan bebesini pışpışlayan kadınlardan biri gözlerini pörtletip elini ağzına götürerek, hayretle,

"Abooo..." deyiverdi.

"Abooo, şu karşıdan gelen ineğe bakın hele, ne de büyük gözleri var!" diye heyecanlandı.

Kadınlardan oluşan koro hep bir ağızdan, "Hakkattan..." dedi.

Yollara erkekler çıkardı, kadınlar ve çocukların payına yol gözlemek, beklemek, gidenlerin ardından ağıt yakmak düşerdi. Şimdi kadınlar da çoluk çocuk takılmışlardı peşlerine erkeklerin. İlk kez asfalt yoldaydılar, köyden ilk kez çı-

kanlar çoktu, karşıdan gelen farları inek ya da öküz sandılar. Erkekler bilmiş bilmiş kaşlarını kaldırıp onlara güldüler. Yol boyunca çalışmaya gittikleri büyük şehirleri, askerde gördüklerini, kulaktan kulağa duyduklarını anlattılar, yüksek binalardan, makinelerden, sinemalardan hatta yemeklerin masalarda yenildiğinden söz ettiler. Denizi anlattı birisi, vapurlardan, martılardan bahsetti. Kiminin içi geçti, omzunu dayadı berikine. Kimisi motorun sesi durana dek fısır fısır konuştu. Kimisi gecenin o saatinde, kamyonun üstüne attıkları çadırın altında yufka ekmeğine sarılıp dürümlenmiş haşlanmış yumurtaları ortadan ikiye bölüp yediler.

Çağrılmadıkları, davetle gelmedikleri bu topraklara, sabaha karşı, siz bize gelmezseniz biz size geliriz deyip Samsun Asfaltı'ndan girdiler kente. Kapı önlerinde karşılanmadılar, buyur edilmediler, yüzlerine bakan olmadı, hoş geldiniz denmedi. Hatta geldiklerinden uzunca bir süre kimsenin haberi dahi olmadı. Gerçi onlar da geldikleri yerleri pek hoş bulmadılar, yabancıladılar, hemencecik ısınmadılar. Havasını, suyunu, insanını garipsediler.

Çocuklar nice sonra çapaklı gözlerini elleriyle ovuşturarak açtıklarında, bir an nerede olduklarını anlamadılar, annelerinin yerleri süpüren allı güllü eteklerine yapışıp, bacaklarının arasına girip çekinerek, yadırgayarak baktılar etrafa. Sonra, buldukları en yakın duldalığa çişlerini yaptılar.

İlk şaşkınlıkları geçtiğinde hepsi de özlemeye başladı; sofra beziymiş gibi uçlarından toplayıp getiremedikleri toprağı, toprağın kokusunu, göğün yıldızını, ağaçların hışırtısını, derelerin gürültüsünü, dağın, bayırın, ormanın havasını, kuşburnunun kırmızısını, tereyağıyla yoğrulmuş çökeleğin tadını, toprak fırındaki kömbenin kokusunu, geride bıraktıkları hısım akrabayı, kediyi, köpeği, ineği, davarı, börtü böceği, diz çöküp ziyaret ettikleri türbeleri, mezarlarını, hepsini ama hepsini özlediler.

Yola dökülenlerin çoğu, giriş yaptıkları Samsun Asfaltı'nın sağına soluna dağıldı. Kendilerinde daha da uzağa gitme gücünü, isteğini bulanlar, denizin, martıların hayalini kuranlar, hızlarını alamayıp yola devam ederek batıya, taşı toprağı altın denilen diyarlara gittiler.

Yüklerini gelincik tarlalarının, papatyaların ortasına indirenler, oradan buradan gelenler, ellerinde para edecek bakır kazanlar, dede yadigârı maşrapalar, el dokuması kilimler, ne var ne yoksa hepsini üçe beşe bakmadan tuğlaya, kuma, çimentoya, kazmaya, küreğe yatırdılar. Daha da olmadı, şuradan bu-

radan topladıkları tenekelerle, naylonlarla kendilerine başlarını sokacakları kadar bir ev yaptılar. Elbirliğiyle harcı karıp üç duvarını ördülerse, dördüncüyü kıl kilimle çevirdiler. Yetmedi, birkaç günü çatısı gökyüzü olan tek göz damlarda iç içe yattılar. Sonra sonra ellerine geçtikçe çatıları kapattılar, tek göz odalara eklemeler yaptılar, duvarların bir kısmı sıvasız, badanasız kaldı. Tuvaletleri bahçelerin köşelerinde açtıkları çukurların üzerine yerleştirdiler, kapılarını derme çatma kendileri yaptılar.

Kadınlar, hem duvar ustasıydı hem sıvacı, hem badanacı hem tuvaletler için, su için kuyu kazıcı. At gibi kadınlardı, her işe koştular. Memeleri yeni yeni fındık gibi çıkan kızlar analarından geri kalmadı, koşulan her işin ucundan tuttular. Oyunun peşine değil işin gücün derdine düştüler.

Erkekler, hem duvar ustası hem mimar, hem boyacı hem namus bekçisi, hem sıvacı hem camcıydılar. Elektrik ya da su olsaydı tesisatçı bile olurlardı. Herkes her işten anlıyordu.

Çocuklar, her şeydiler de bir çocuk değildiler. Hem kaynakçı hem sucu, hem sakızcı hem simitçi, hem çevirmen hem de çöpçüydüler. Çok değil az ileride bütün şehrin atıklarının dökülüp leş gibi koktuğu, dağ gibi yükselen tepesinde çöp martılarının uçuştuğu, çöplüğün ortasındaydı çocuklar. Tüm şehrin burnunu tıkadığı, sırtını döndüğü kokuya, pisliğe çocuklar balıklama atlıyorlardı. Burası onlar için sürprizlerle doluydu, her an yeni bir şey keşfedebilirlerdi. Şemsiyenin kendisiyle değil resimlerini bile görmeden telleri fırlamış haliyle burada karşılaştılar. Buradan tabak çanak toplayıp evlerine taşıdılar.

Yine de en çabuk onlar alıştı yeni duruma. Çocuklar bir büyüğün baktığı gibi bakmıyorlardı hayata. Annelerinden önce çözüldü dilleri, çoğu kez dil oldular, kılavuz oldular onlara. İmrahor Deresi'ni büyüklerden önce keşfettiler. Elma Dağı'nın, Hüseyin Gazi'nin tepelerine dek gidip geldiler. Kuzularını, buzağılarını kaybetmişlerdi, ama bu kez de taklacı, paçalı güvercinlerin peşi sıra çatıdan çatıya atladılar. İmrahor Deresi'nden yakaladıkları balıkları annelerine inat leğenlerde beslediler. Zayiat vermelerine rağmen çırpına çırpına İmrahor Deresi'nde yüzmeyi öğrendiler. Hiçbirinin bisikleti olmadı, el becerisi tornetleri vardı yokuş aşağıya inen. Çeşmelerden helkelerle, güğümlerle, boyunlarına astıkları askılıkların ucunda zeytin, peynir, boya tenekelerinden yaptıkları kovalarla su taşıma işini oyuna çevirdiler. İnşaatlara, evlere su taşıyan sucu Haco ve kıçında sineği eksik olmayan eşeğinden, "Eşek sudan gelinceye dek döverim" sözünün anlamını bilen son çocuklar oldular.

O çocuklar, karda kışta yalınayak, ellerinde sanayağı, salça sürülmüş ekmekleriyle, akan sümükleriyle, dizlerinde eksik olmayan yaralarla pamuklara sarılmış çocukların annelerini, ağızları açık bırakıp hayrete düşürdüler.

Anneleri sağır olan çocuklar, kocaları sağır olan kadınlar, tanrıları sağır olan erkekler ağlamazdı. Ağlamadılar.

Kadınlar da birbirlerine en az çocuklar kadar çabuk kaynaştılar. Başka şansları var mıydı, hiç kesip tartmadan konu komşu oldular. Ne kadar başka başka topraklardan da gelseler, aslında bir o kadar aynıydılar ya da yabancılıklarından, ürekliklerinden benzerler birbirini bulup aynı sokağın yazgısını paylaştılar.

Gündelik yaşantıdaki haybuy kaldığı yerden devam ediyordu. Eskisi gibi olmasa da yine evlerinin önünde tahtalarla, taş duvarlarla, tenekelerle çevrili bahçeleri, bahçelerinde domatesleri, soğanları, tavukları, köpekleri vardı. Yine çocuklardan ve tavuklardan dolayı bir çırpıda sönen alevler parlıyordu. Yine bahçelerin köşelerinde iki taşın üstünde isten kararmış kazanlarda fokur fokur çamaşırlar kaynıyor, dumanlar yükseliyordu. Yine üç beş kadın bir araya gelip, ekmek yapıp iki lafın belini kırarak salça kaynatıyordu. Yine her sabah bir ev için kabak çiçekleri toplanıp dolma yapılıyordu. Çocuklar patlamış plastik topları, yırtık naylon terlikleri mahalle aralarında gezen satıcılara verip, karşılığında dondurma ya da kırık leblebi ve keçiboynuzu alıyorlardı. Yine içlerinde hayvan besleyip süt satanlar vardı. Kadınlar bayat ekmekleri, çocuklarca kemirilmiş karpuz kabuklarını, akşam yemeklerinden sonra sütçü Ayşe'ye gönderiyorlardı. Sabah erkenden çoluk çocuk güneşte yanmış, kara kuru Çingene kalaycılar geliyordu sokak aralarına, buldukları gölgeliklerin altına yerleşip hemen ocak kurup işe koyuluyorlardı. Ellerinde siyah çantalar "sünnetçiiii" diye uzatıp bağırdıkça adamlar, çocuklar korkuyla evlere kaçıyordu.

Dile getirmeseler de, kendilerinden bile gizleseler de en çok kafa karışıklığını, endişeyi ve korkuyu, sırtlarındaki mirasa kadınlardan daha sıkı sarılan erkekler yaşıyordu. Sanki bastıkları toprak ayaklarının altından kayıyor, kaydıkça onların varlığını da sallıyor, yedikleri lokmaları boğazlarına diziyordu. Kalkıp çoluk çocuk buralara gelmekle, yerleşmekle iyi mi kötü mü ettiklerini kendilerine sorup duruyorlardı. Belki ilk günden olmasa bile mevsimler döndükçe, toruna torbaya karıştıkça, saçlar kırlaştıkça, belleri büküldükçe bir ses kadınlardan önce onları çağıracaktı geriye.

İçlerinden en şanslıları odacı, çaycı, postacı oldu devlet kapısında. Kimi her gün güneşin alnında asfalt döküyordu, kimi her gün bir başka sokakta domatese, bibere tezgâh kuruyordu, kimileri ise amele pazarlarında sigara üstüne sigara tellendirerek kime küfrettiklerini bilmeden küfrediyordu. Pek çoğu da ikinci bir iş tutup gece bekçi, gündüz amele, simitçi, çaycı oluyordu.

Tepelerindeki gök çatı değişince korkuları da değişmişti erkeklerin. Oysa uykuları çokça en tatlı yerinden bölünüp, sıcak yataklarından kalkıp, sarılıp sarmalanarak, gecenin bir vakti evlerden çıkarak, dağdan inecek ayıyı, çakalı, tilkiyi ellerinde tüfeklerle bekledikleri, tuzaklar kurdukları çok olmuştu. Yağmurdan, kardan, tipiden, çığdan kayıplar vermişlerdi. Kadınları evlerde doğum yaparken, çocukları nedensiz kaybetmişlerdi. Kulaktan kulağa, türkülerle, kış gecesi hikâyeleriyle içlerine dek işleyen, üstü toz tutmuş, unutulmayan, affedilmeyen korkuları vardı. Şimdi girdikleri dolambaçta neyin ne zaman çıkacağının belirsizliği, uykuları bölük pörçük ediyor hatta rüyalarını bile değiştiriyordu. Ağızları her gün hayretten bir karış açık, bildikleri doğrular delik deşik dönüyorlardı evlerine. Kadınları sokakta görmeyi yadırgıyorlar, eteklerinin, elbiselerinin altında pijamasız, çıplak bacaklı ya da naylon çoraplı, kısa kollu görmeyi kınıyorlardı. Çoğu daha kendi kadınını bile anadan üryan görmemişti. Sevişmeler, hep tetikte, alelacele ve karanlıktaydı, hele de kadınlar için çoğu kez bir görev edasında, gözler yarı uykulu, kapalı çarçabuk olup bitiyordu her şey. Demir yaylı karyolalarda kendi çıkardıkları gıcırtılardan korkup susmalarıydı yaşadıkları ya da sanki aynı odanın içinde onca horantanın arasında nefes nefese koşar adım yaptıkları şeyin adı da zaten sevişme değildi. Çocukların gözleri kapalı, uyur ile uyanıklık arası kıpır kıpırdı. İç içe yattıkları yataklardan fısıltıları, gıcırtıları, hızlanan nefesleri duyar, aşağı yukarı hepsi bilirdi ne olduğunu, ama uyandıklarında, göz göze geldiklerinde üzerine tek laf etmezlerdi.

Adamlar şaşkındı, kadınlarla halayda yan yanaydılar, ama onları sokakta, caddelerde görmeye, tarlanın, bağın bahçenin dışında yan yana çalışmaya alışık değillerdi. Çöplükte horoz olmak kolaydı.

Evlerde kırlent gibi köşelere kurulmuş eke kadınlar, kınalanmış saçları, kat kat giydikleri kıyafetlerin içinde oğullarının yaktığı korku, kaygı, ayıplama ateşinin başında şevkle nöbet tutuyorlar, yer yer sönmeye yüz tutan ateşi ellerindeki körüklerle yeniden harlandırıyorlardı.

Kimse bilmiyordu, yatağında ezbere akan hayatın içinde tik tak, tik tak yemlerini toplayan tavuk, kuluçkaya yatıp başka yataklarda açacaktı gözlerini.

Çocuklar acemice kazınıp sıfıra vurulmuş kafalarla, defteri kitabı gazetelerle kaplayıp kaçıncı el olduğu unutulan siyahı kaçmış önlüklerle, dantel kolalı yakalarla, elde dikilmiş çantalarla, ayakta kara lastiklerle okullu oldular.

Kış çabuk döndü geldi, rüzgâr ters esti, duman bastı evleri, is kokusu yatağa yorgana sindi. Bacalar akıp bembeyaz badanayı boydan boya kahverengiye kesti. Borular damladı, yoğurt, salça kutuları borulardan sallandı, teneke çatılar uçuştu. Kış uzayıp da odun kömür dibini bulunca, bulgur, patates tükenince, geride kalanların dişlerinden tırnaklarından artırarak erinip yüksünmeden gönderdikleri yağ, çökelek bitince, veresiye defterleri kabarınca evlerden birinde altı çocuğuyla avurtları çökmüş bir adam her kış aynı korkuyu yaşayıp bıyıklarını yiyerek aynı cümleyi kurdu: "Bu kış yaza çıkamayacağız..."

Kimi hayatlar vardır adımları tam da köşelere denk gelir. Nedense ilkin binaların köşeleri çatlar. Bir kadın hayatında kaç kez ortasından çatlar? En çok kadınlar hayıflanır doğdukları zamana. Onların doğumları hep zamansızdır, ya erken gelmişlerdir dünyaya ya da hep geç kalmışlardır.

Bir çırpıda iki taşın arasında ocak kurup, teneke kazanlarda çamaşır kaynatmak, plastik ve teneke leğenlerde ellerini kızartıp derisini soymak, kan oturtmak pahasına sakız beyazının peşine düşmek, çamaşırdan kalan bulanık suların arasında yılan kıvamında sokağa akan ömrün arkasından bakıp bakıp da hayatlarının son deminde çamaşır makinesiyle tanışmak, hayıflandırmaz mı kadını? Belki de kadınlar, bir yaratandan daha çok çamaşır makinesini bulan fani için dua ettiler buralarda.

Köşeleri geçmek sancılıdır, sancı en çok da kadının kasıklarındadır. Ped değil, pamuk değil bir zamanlar etek, pijama, elbiselerden bozma bez parçalarını yıkayıp yıkayıp gizli saklı kurutarak apış arasına koymak, tam kanamaların kesildiği vakitte televizyonlarda Orkit'le tanışmak, kadını erken geldim duygusuna götürmez mi?

Kadınların içinde en çok hayıflananları da kamyonun tepesinde gelirken çoktan çoluğa çocuğa karışmış, doktor ve mektep yüzü görmemiş olanlardı. Onlar trenin hep son vagonuna yetiştiler ya da gidenlere hep el salladılar.

Kamyonun sırtına kabı kacağı yüklediklerinde sekiz on yaşlarında olan o kara kuru çelimsiz çocuklar hep büyük olmanın, zorluğunu ve yokluğunu çektiler. Onlar çarçabuk büyüyen çocuklardı, zamandan hep alacaklı kaldılar.

Tik tak, tik takların arasında yemlerini toplayan ana tavuğa bakan civcivler gibi her şeye aç, her şeye uzaktan baktılar.

Anne ve babalarının akılları ekmeğe, oduna, kömüre kilitlenmişken, o çocuklar, soruların ve sorgulamaların peşinde bu toprakların ahvalini dert edip soluk alanlardı. Bu onlara ve önlerinden gidenlere çok pahalıya mal oldu. Toprakların "asil" sahipleri, has kurtarıcıları, beyaz efendileri, bu güzel, sümüklü, çatlamış elleriyle her daim iş tutan sırım gibi delikanlıların defterlerini "höst" deyip bir çırpıda dürdüler. Korkuyu salıp uslandırmak, ıslah etmek adına soru işaretlerini ortadan toplayıp tok ve buyurgan sesleriyle "Yasak!" dediler. Kirli kalem oyunlarıyla, daha bıyıkları terlememiş çocuklarla adam asmaca oynadılar, incecik fidanları kırarak kaç ananın yüreğini yangın yerine çevirdiler, göz pınarlarını kuruttular. Tepeden tırnağa karalar giyinmiş yasları hiç bitmeyen, içleri çürümüş kadınları çoğalttılar. O kadınlar ki içlerinde bir daha asla onarılamayacak, yeri doldurulamayacak çukurlarla sofralara oturup, nefes alıp verdiler. Her yaraya iyi gelen merhem zaman, bir tek onların, kızlarını, oğullarını en cevahir dönemde kaybeden anaların yüreğini sağaltamadı. O "Höst" diye bağıranlar, yasaklar koyanlar çok can yaktılar, çok "ah" aldılar, çoook. Anaların aklı almadı, bu has kurtarıcılar, bunca veballe sababa nasıl vardılar, aynı ellerle kendi çocuklarının saçlarını nasıl okşadılar, sevdikleri kadınların koyunlarına nasıl girdiler, şaşırdılar.

Dürülmüş defterlerin arasından, yere düşen fidanların altından, beyaz badanalı duvarlarda kalan kara yağız resimlerin bakışlarından, yakılan kitapların küllerinden, teli kırılan sazlardan türküler, şiirler sızdı belleklere. Artık o dar sokakların kendi türküleri, ezber edilecek şiirleri, önünde saygıyla eğilecekleri mezarlıkları, mezarların başlarında yumrukları sıkıp havaya kaldırarak edecek yeminleri, zamanın aşındırmadığı, zamanın düşüremediği birikmiş öfkeleri, dağ gibi olmuş "haksızlığa uğradık" duyguları vardı.

Bütün o "Höst!" diye bağıran, korkudan teller örenlerin böğürlerinde kala kala soğuk sayılar, hastalıklar kaldı geriye, gidenler, yitenler, sallananlar, yakılanlar, gidip de hasret kalıp dönmeyenler, gitmeyip de eksik kalanlar, binler kadar çoktular. Onlar kendilerini hep kayıp hep yok saydılar.

Kamyonun üstünde gelirken çarçabuk büyüyerek kabına sığmayan o çocuklar ve tohumları başka topraklarda atılmış, sürgünlerini başka iklimlerde vermiş kardeşleri, bir araya gelip artık o yok sayılanların türkülerini söylüyorlardı.

"Geldiğimizde otlar yemyeşildi,
Ve kuzeydeydi güneş,
Kömür deposu boşaldı işte,
Mamak'a sonbahar geldi.

Güneş altında tutsaklar,
Geçen sonbahara bakıyorlar,
Şirin mi şirin gecekondu evleri,
Samsun asfaltında otomobiller,
Ne güzeldir yollarda olmak şimdi..."*

Yıllar geçtikçe anlayacaklardı ki; insan bir yaştan sonra yeni bir türkü, yeni bir şiir ezberleyemiyordu. Ne varsa dağarcıklarında, filizken sürgünlerine yürüyen toprakta, suda ve güneşteydi. >lerinin, dedelerinin dillerindeki ezgiyi kırk yıl, elli yıl neden düşürmediklerini, babalarının bir iki kadeh içtikten sonra başka hiçbir yerde duymadıkları türküleri söylemelerini, masalları anlatmalarını, gözlerinin dalıp gitmesini, kendi kendilerine konuşmalarını, bir çaput içine düğümlenmiş toprağa dalıp gitmelerini, toprağa bakıp gizli gizli ağlamalarını ancak yolun yarısında anladılar. Oysa yıllar öncesinde, kâğıtla, kalemle değil; yaşayarak, dilden dile beslenen, elleri nasırlaşmış, yüreklerine sabır işlemiş kocakarılar, durumu çok evvelden görüp özetlemişlerdi: "İnsan yediğini sıçar!"

Abdi İpekçi Parkı'nın, en iyi görüldüğü noktada, Balıkçıoğlu İşhanı'nın üst katında camın önünde kolları göğsünde birleşmiş duran Sakine, caddenin ortasındaki Hitit Güneşi'ne doğru bakarken, bulutlar güneşi kapatıyordu. Sakine, bütün bu yakın tarihi aklına bile getirmeden ilk maaşıyla kendine alacağı kırmızı ayakkabıyı ve annesine alacağı patiklik ipleri, yeğenlerine alacağı oyuncakları düşünüyordu ki kapı çaldı. Gözü hemen duvardaki saate kaydı, beşi yirmi beş geçiyordu. Bir otuz, otuz beş dakika sonra kapıları kilitleyip gitmeyi planlıyorken şimdi bu gelen de kimdi? Yoksa Aysun abla fikrini

* Şiir: Kemal Burkay - Beste: Yeni Türkü.

mi değiştirmiş, eve gitmekten vazgeçip büroya mı dönmüştü? Yoksa sınanıyor muydu? Gök kubbenin altında sınanmamış kadın, sınanmamış çalışan var mı ola? Sakine yedi adımlık koridoru etek giymeye pek alışık olmayan adımlarla, telaşla geçti.

Kapının önünde irikıyım, gri takım elbiseli, bıyıklı bir adam zırh gibi duruyordu, adamın heybeti Sakine'yi daha da bir kısaltıp ufaltmıştı. Sakine, "Buyurun, kimi aramıştınız?" bile demeye fırsat bulamadan; adam gayet rahat, kendinden emin birkaç adımda bekleme odasının ortasına dek varmıştı. Bir çırpıda etrafı gözleriyle tarayıp arkasında kalan Sakine'ye,

"Aysun Hanım yok mu?" diye azarlarcasına sorarken, adamın sesi öyle tok ve üsttendi ki; Sakine heyecanla ancak, "Hayır efendim!" diyebildi.

Adam pantolonunu ütü çizgilerinden yukarı çekerek hemen önündeki koltuğa oturdu, ayakları kocamandı, bacak bacak üstüne attı, duvardaki resimlere bakarken umursamaz bir tavırla,

"İyi o zaman ben beklerim, nasılsa birazdan gelir" dedi.

Sakin'e tedirgin olmuştu, ne diyeceğini bilemedi. Adam cebinden sigarasını çıkardı, çakmağını arandı; Sakine halen ayakta dikelmiş, çekinerek adama bakıyordu,

"Efendim, Aysun abla adliyeden aradı, oradan direkt eve geçecekmiş, buraya uğramayacakmış" dedi.

Adam sigarayı içine çekerken Sakine'nin gözlerine öyle bir baktı ki Sakine korkudan gidip hemen adamın karşısındaki yerine oturup önündeki ajandayı karıştırmaya başladı, dahası kendini buna mecbur hissetti. Adam onu izliyordu, Sakine de izlendiğinin farkındaydı, eli ayağına dolaştı, yutkundu, yüzünü kaldırıp bakınca adamla göz göze geldi; korktu, yine de gülümsemeye çalışarak defterini karıştırmaya devam etti.

Adam kaşlarını çatarak, "Benim beş buçukta Aysun Hanım'la randevum vardı..." dedi.

Sakine, "Efendim, sanırım bir yanlış anlaşılma oldu, notlarımda bu saate bir randevu görünmüyor" deyince, adam sesini yükselterek,

"Ne yani yalan mı söylüyorum, bana beş buçuğa randevu verdi, yanlışlık senin notlarında" dedi.

Sakine koltuğunda rahatsız ne diyeceğini şaşırdı, bu arada adam sigarasını kırarak yerinden kalkıp Sakine'nin karşısına dikiliverdi. Cebinden beş milyon çıkarıp Sakine'nin önüne fırlattı, Sakine ne olduğunu anlamaya çalışırken adam başıyla da yol göstererek, "Git bana aşağıdan ufak bir su al!" diye emretti. Bunu emrederken de suratında fare görüp de yüzünü buruşturan iğrenmiş bir adamın ifadesi vardı.

Sakine afalladı, "Kusura bakmayın aşağı inemem; ama isterseniz size içeriden bir bardak su getirebilirim" deme cesaretini gösterdi.

Adam birdenbire öyle öfkelendi ki burnundan soluyarak masayı dolanıp Sakine'nin başında dikiliverdi. Sağ elini öne doğru uzatıp eğilerek yüzünü Sakine'nin yüzüne yaklaştırdı, adamdan gelen ter kokusu Sakine'nin korkusu önünden gelip geçti. Sakine koltukta kendini geriye çekti, nefesini tuttu, kahverengi gözleri çukurlarında titredi, adam kükreyip ağzından tükürükler saçarak,

"Kızım sen kendini ne sanıyorsun, galiba işe yeni başladın, sen benim kim olduğumu bilmiyorsun herhalde..." dedi.

Sakine kekeleyerek "Ee, efendim evet yeni başladı..." Sakine daha sözünü bitirmemişti ki adamın havadaki damarlı eli hızla ve sertçe dönerek birdenbire Sakine'nin yüzünde patladı. Sakine ne olup bittiğini anlamadan, arka arkaya yüzüne, kafasına canını çok yakan tokatlar yedi.

Sakine gömüldüğü koltuktan mırıldanır gibi, "Yapmayın, durun!" diyebiliyordu ancak. Bir ara adam soluk soluğa kalmışken telefona yapıştı Sakine, adam vurmayı bıraktı, nefes nefeseydi. Sakine, elinde telefonun almacıyla adamla göz göze geldi; ne olur birini arayayım, yardım isteyeyim der gibi bakınıyordu. Adam Sakine'yi öyle görünce zınk diye durup alay edercesine,

"Hadi telefon hakkını kullan, seni bekliyorum..." dedi.

Sakine ne yapacağını, kimi arayacağını bilemedi. Adam daha fazla beklemeyip elinin tersiyle önce telefonu savurdu, arkasından Sakine'nin uzun dalgalı saçlarını eline dolayarak tekerlekli koltukla birlikte birkaç kez çevirdi, sonra yine vurmaya başladı. Sakine bu kez başını kaldırıp adama yalvararak,

"Hasan Hüseyin aşkına vurmayın!" dedi.

Adam duyduğu bu laflar üzerine gerçekten vurmayı bıraktı, kulağının arkasından iri bir ter tanesi aşağı doğru ilerledi, gözlerini kısarak,

"Kim lan bu Hasan Hüseyin?" diye deli gibi bağırdı.

Sakine tahtada sözlüye kalkıp da soruyu bilemeyen öğrenci gibi başını önüne eğdi. Şimdi nasıl anlatacaktı Hasan'ı Hüseyin'i? Adam Sakine'yi saçlarından geriye çekip koltuğa yasladı, yine aslan kükremesiyle,

"Aç kız ağzını!" dedi.

Sakine başına daha neler geleceğini bilmeden, çaresizlikten gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı. Adam tekrar ağzını açması için bağırdı, sonra da eliyle Sakine'nin yanaklarını iki taraftan sıkıp zorla ağzını açtı. Adam Sakine'nin üstüne eğilerek ağzına tükürüp koltuğu itekledi ve masanın üzerindeki beş milyonu alıp bir de söylenerek çıkıp gitti.

Adam gider gitmez, Sakine ağzındaki mide bulandırıcı tükürükten yüzü buruş buruş lavaboya zor attı kendini. Evden getirip iki üç saat önce yediği peynir ve domatesli ekmeğini acı bir tatla çıkardı, sarı safralar çıkarana dek kusmaya devam etti. Ağzını defalarca yıkadı, önce bir ağlama nöbetine girdi, arkasından deli gibi güldü. Sonra yine ağladı hem de bu kez koridorda sırtını duvara verip ayaklarını kendine çekip sesini yükselterek ağladı. Bir ara sokakta "Aneeı" diye ağlayan çocuklar gibi annesini sayıklayarak ağladı. Annesinin babasından bundan daha feci yediği dayaklar geldi aklına, boğazı düğümlendi, bir an nefesini toparlayamadı ve hıçkırıkları kesik kesik çıktı, "yok benim yediğim dayak daha kötü" deyip daha çok ağladı. Ağlamaktan yorulduğunda saat altıyı on geçiyordu. Yerden destek alarak kalktı. Işıkları söndürüp camdan sanki aşağıda adamı görecekmiş gibi saklı bakındı. Ne yapacağını bilemedi, dönüp telefonu yerden kaldırırken Aysun ablayı evinden aramayı, olanları anlatmayı düşündü ama kendisinde o gücü bulamadı. Hem şimdi nereden başlayıp ne anlatacaktı? Utandı. En iyisi mi mahalleden bir arkadaşını aramalı, eve birlikte gitmeliydi, en azından onun yanında daha rahat ağlayağabeylirdi. Telefonu ezbere çevirirken şaşırdı, karşı tarafta bir adam, "Eylem az önce çıktı!" deyince, Sakine hiçbir şey söylemeden telefonu adamın yüzüne kapattı. Çaresiz saçını başını düzeltip, çantasını

omzuna takıp anahtarı göbeğinde iki kez döndürüp merdivenlerden indi. Takip edilme korkusuyla, tedirgin yürüdü, korkusundan arkasına bile bakamadı. Sıhhıye Köprüsü'ne çıkıp da otobüs durağı sırasında tanımadığı ama simalarını bildiği aynı saatin yolcularını görünce bir nebze rahatladı.

Kepçeler henüz sokağa girmemişti, bin bir emekle dikip yeşerttikleri, meyvesini yedikleri, gölgesinde oturdukları ağaçlar henüz tarumar edilmemişti, badanalı evler birbirlerine yaslanmış halleriyle halen ayaktaydı, iğde kokusu ve dallarda kiraz vardı. Çocuklar üst üste koydukları taşlarla kale yapmış ve ter içinde, tozun toprağın arasında top peşinde koşuyorlardı. Yeniyetme, bıçkın delikanlılar köşe başlarında racon kesiyorlardı. Kadınlar yol kenarında, başlarındaki eşarplara sakızları yapışık, gelinlerin elinde dantel, kaynanaların elinde yamalık yapılan çoraplar, ilmek ilmek paspasa dönüşen rengârenk ipliklerle bugünleri arayacaklarını bilmeden günü güne ekliyorlardı.

Elleriyle birlikte dilleri de sürekli işleyen, hayatlarında memeleri sutyen görmemiş bu son eke kadınlar; gelinlere, yeniyetmelere memelerinin diri kalması, şekilli olması için nasihat veriyordu. Yeniyetmeler, memeleri göbeklerine dek inmiş bu kadınları birbirlerine işmar edip alttan altan gülüyorlardı. Değil çarşı pazar, tek başlarına şehrin göbeğine gitmeyi bilmeyen bu kadınların tek hayali yoldan gelip geçen bohçacıları, naylonculari, melamin tabakçıları durduracak kadar paralarının olmasıydı.

Yolun sonundaki boş arsanın bittiği yerde, mahallelinin ortaklaşa kullandığı tandırdan çıkan kadınlar, unlu şalvarlarıyla salına salına, sofra bezinin arasında deste deste ekmek taşıyorlardı. Yol kenarındaki kadınların yanına geldiklerinde, soluklanmak için durdular. Ekmek taşıyan iki kadın da tüm gün yufka açıp hamur yoğurmaktan, sacın başında ekmek pişirmekten çok, konuşmaktan ve gülmekten yorgun düşmüştü. Kadınlar toplu yaptıkları her işte çok eğlenirlerdi; halı yıkasınlar, çeyiz ütülesinler, hamur kessinler, yaprak sarsınlar, hepsinde de bol muhabbet olurdu. Sakınmazlardı sözlerini, kimi zaman çocukları, yüzü açılmamış kızları hatırlayıp susarlardı. Fakat susmaları, evde adamları karşısında giyindikleri susmalardan daha uzun olmazdı. Yine çoluk çocuk demeden, açık saçık konuşurlardı.

Sinirlenince ha "eşeğin siki" ha "zıkkımın beki" demişsin buralarda, çocukların da diline yerleşmişti severken de "eşek sıpası" demek kızarken de. Bu teneke çatıların altında yaşayanlar, bu toprak yolların tozunda top koşturan, tırnaklarının dibi kararmış çocuklar, anbean dili de edebi de sil baştan yeniden yaratıyorlardı.

Sakine sokağın başında belirdiğinde, yoldan gelip geçene laf atan bu işlek kadınları görüp canı sıkıldı. Şimdi laf atmadan, işini gücünü sormadan bırakmayacaklardı; oysa Sakine'nin ağzını açacak, eğlenecek, laflayacak hali hiç yoktu. Daha yaklaşmasını beklemeden, Zeliha teyze dayanamadı ve başını sallayıp her kelimeyi çekip sündürerek,

"Mahallenin güzeli nereden geliyoon?.." dedi.

Sakine zoraki, dudaklarını yüzüne yaydı, daha o cevap vermeden çakır gözlü adaşı,

"Oo Zeliha, sen çabuk yaşlanmaya başladın, kız işe gireli bir hafta oldu, neredeyse maaşını alacak..."

Zeliha, "Ee hayırlı olsun Sakine, ne işine girdin?"

Bu kez Nafiye teyze, biraz da kendine pay çıkararak Sakine'nin ağzını açmasına fırsat vermeden, "Ee işi bizim Figen buldu, bankanın avukatlarındanmış, yok işi tavatır, masa başı. Avukatın yanına girdin de mi Sakine?" dedi.

Mahallenin çete kızlarından Zeynep, "Sorması ayıp maaşın kaç lira?" diye sordu.

Zeliha "Ben bilirim avukatlar kısmık olur, görümcemin kızı da avukatın yanında çalıştıydı da sigortasını bilem yapmadılar, yemeğin de yok de mi Sakine?.." dedi.

Tamam abla, "Sakine artık maaşını alınca bize de bir kilo bir şey alırsın deel mi?" dedi. Diğer kadınlar Tamam ablanın isteğini gülerek desteklediler, Sakine ilk maaşıyla onlara tatlı alacağının sözünü verdi.

Zeynep, "Sakine kulağın delik olsun, eleman arayan olursa ben de çalışmak istiyorum. Nafiye teyze sen de Figen ablaya söyle, bana da iş bakıversin. Gençliğimi sizin yanınızda dantel örerek, çorap yamalayarak geçiremem ya!" dedi.

Nafiye teyze gururlanarak, "Bizim Figen iş bulma kurumu mu kız, ben yine bir söyleyeyim girişkendir Figen, bulur. Bankada çalışalı

bayağı mühim adamlar tanıdı, bak kardeşinin de işini değiştirtti. Eylem artık ülkeler arası nakliye işinde çalışıyor ya!" dedi.

Annesi Zeynep'e ters ters baktı:

"Babanı üstüme salma, şimdi işi de nereden çıkardın? Görüyoruz İşe gidiyorlar ama vukuatları da hiç bitmiyor. Nafiye, dün geceki gürültü neyin nesiydi? Hıdır amcanın sesi yeri göğü inletiyordu yine" dedi.

Konu birdenbire kendilerine, dün akşamki gürültüye gelince Nafiye teyzenin canı sıkıldı ve:

"Aman sen bakma bizim Hıdır'a, bilmiyor musun her şeye kükrüyor" dedi.

Nafiye teyze, kendisi Figen ve Eylem'i yerden yere vururdu; ama başkalarının yanında toz kondurmaz, açıklarını vermezdi kızlarının.

Sakine ağzından kerpetenle çıkardığı bir iki laftan sonra başının üstüne annesine selamı alıp yürüdü. O yürür yürümez kadınlar arkasından eteğinin boyuna bakıp laf ettiler. Zeynep,

"Ne olmuş bu kıza, işe gireli burnu mu kalkmış ne, baksanıza bizimle zoraki konuştu" dedi.

Zeliha teyze,

"Zeynep haklı; aferin kız gözünden de bir şey kaçmıyor, var bunda bir hal. Âşık olmasın?.."

Boğulacak gibiydi Sakine, olanları anlatıp ağlamamak, yeniden kusmamak için kendini zor tutmuştu. Anlasa anlasa bir tek onlar anlardı halinden. Allahtan yüzünde morarma falan yoktu. Yoksa ne derdi millete; "Kapıya çarptım ya da masaya çarptım" dese, onlar zaten onlarca kez bu yalanları söylemişlerdi birbirlerine, inanırlar mıydı? Dönüp deseler ki:

"Bak Sakine, bu adam senin baban değil kocan değil, gaynın değil gayınbaban değil, emmin değil ağabeyin değil, ee bu adam seni niye dövdü? Doğru söyle bu adam senin sevgilin mi?"

Gel de işin içinden çık! Babasına, ağabeyine anlatsa ne olacak! Babası hemen, "Kim bilir sen ne yaptın da adam seni dövdü? Sen otobüste, sokakta sırıtarak yürür, adama kuyruk sallarsan olacağı bu. Tamam, Sakine zaten ben sana demiştim değil mi sen işe gitme diye. Senin iş hayatın buraya kadar kızım..." diyecekti. Ağabeyi bir baba-

sına, bir Sakine'ye bakıp arada kalacaktı; aynı karısıyla ailesi arasında kaldığı gibi.

Annesine söylese, annesi korkudan elini ağzına götürerek, "Vışş, baban duymasın!" deyip hepten telaşlanacak ve kapılarda bekleme işi otobüs durağına kadar ilerleyecekti. İki sokak ötede oturan ablası Birnaz'a anlatmaya niyetlense, çocuklardan, Bülent enişteden şöyle sakin bir zaman bulup baş başa kalamayacaklardı zaten, hangi arada derede nasıl anlatacaktı? Sonra anlatsa ne olacak, Birnaz yemeyip içmeyip diğer beş kız kardeşe telefon edip olayı şehirlerarası tartışmaya açacaktı. On beşinde Sivas'a gelin giden en büyük abla Zöhre, annesine babasına yakın tepkiler verip Sakine'ye işe gitmemesini, hayırlı bir kısmet bulup tez zamanda evlenmesini, çoluğa çocuğa karışmasını tembihleyecekti. Şeriban ablası yine her zamanki anaçlığıyla telefonda Birnaz'ı tersleyip, "Sen nasıl ablasın kız, Sakine bizim elimizde büyüdü, ona sahip çıksana!" diye çıkışacaktı. Hamdullah ağabeyin küçüğü Aysel abla, "Aman Birnaz gözünü seveyim, enişten duymasın sonra başıma kakıyor. Senin bacıların, senin anan diyor da başka bir şey demiyor. Şimdi desem ki baldızın Sakine'nin başına bunlar bunlar gelmiş, dönüp bana diyecek ki niye böyle işler hep sizinkilerin başına geliyor..." Bir tek Sevgi ablası anarşik yapısıyla Sakine'nin yanında olacaktı, "Yılmak yok, kaçmak yok Sakine, hem tükür hem yürü! Sen dik dur, vazgeçme! Bu işin peşini de bırakma!.." diye yüreklendirecekti.

Sakine, olanları Aysun abladan başkasına anlatamayacağını düşündü. Okumuş kadın, o anlardı halinden de nasıl anlatacaktı, kendisini çok aptal buluyordu; Allah kahretsin, adam telefon hakkını kullan dediğinde neden kimseyi arayamamıştı? Aptal kafa bir iki numarayı ezbere bilsene! Bak Eylem'in numarasını ezbere biliyormuşsun, salak onu arasana... Sakine yol boyunca yönelttiği sorularla, suçlamalarla kendini boğdu.

"Tak! Tak!" diye çekicin çiviyi dövme sesi kulağına geldiğinde Sakine bahçe kapısından yüzünü buruşturarak girmişti bile, balkonda yeni asılmış çamaşırların gölgesi oynuyordu. Annesi Fincan teyze, az önce topladığı yeşil soğanların köklerini kendi kendine konuşarak temizliyor, akşam yemeğine hazırlıyordu. Babası Paşa amca ise elinde çekiç önündeki iki tahtayı birbirine çakmaya çalışıyordu.

Bu ev, Paşa amcanın inşaat merakı ve bitmek tükenmek bilmeyen çalışma azmiyle şekilden şekle girmişti. Paşa amca yıllarca hem devlet kapısını beklemiş hem de elinde kazma kürek amelelik yapmıştı. Sadece kendisi de değildi amelelik yapan; Fincan teyze, Hamdullah ağabey ve bütün kızlar Paşa amcanın yanı başında zorunlu hizmetlerini tamamlamışlardı. Paşa amca, hafta sonudur, uykudur, çocuktur, tatildir demeden her fırsatta koğuş kalk borusunu öttürürcesine üzerlerinden yorganları çekip bağırır, "Güneş doğarken yatmak yakışık alır mı? Allah rızkı sabah erkenden dağıtır, hiçbir şey yapmasanız da elinizi açıp 'Allah' deyip rızkınızı alın yine yatın..." derdi. Onun içindir ki Paşa amcanın kızlarının hepsi de inşaat işinde çalışmaktan, el arabasıyla harç, kum ve moloz götürüp getirmekten, parmaklarını tuğlanın deliklerine yerleştirerek bir seferde dört tuğla taşımaktan elleri küt ve geniş, boyları kısa, geniş omuzlu ve kaslı olmuşlardı. Kızların içinde bu işlere en yatkını da Aysel ablaydı. Aysel abla iş bilir bir erkek gibi ikinci çiviyi dişleri arasında tutar, keserin tersiyle yamulan çivileri düzeltip babasına yetiştirirdi. Kaba betonun üstüne çimentoyu eliyle serpip malayla bir pastanın kremasını süsler gibi itinayla düzeltirdi. Taze beton çatlamasın diye hiç erinmeden kova kova su taşıyıp sular, betonun suyu içine çekerken çıkardığı sesi TRT'deki Pazar konserlerini dinler gibi dinlerdi. Hamdullah ağabey ablaları arasında en çok Aysel ablayı kendine yakın bulur, allem eder kalem eder çalışma sırasından kaytarır, sırasını hep Aysel ablaya devrederdi. Paşa amca da en çok Aysel ablanın erkek olmadığına hayıflanırdı.

Paşa amcanın bu inşaat merakı bütün mahallelinin dilindeydi "kızlar, havalar ısındı ya artık size rahat yok. Paşa İnşaat'ın yeni sezonu açılmıştır, bu adam müteahhit olacakmış da... Ya, babanızın içine üç harfler mi girdi? Ne demeye sabahın altısında kalkıp tak tak bizi de uyutmaz..."

Mahalleli doğru söylüyordu, havaların ısınmasıyla birlikte Paşa amca tüm ailenin başına yeni bir inşaat işi açardı. Bütün ev halkı onun yapboz işlerinden bıkıp usanmıştı ancak lafları para etmiyordu. Üstelik Paşa amca yalnız çalışamaz, sürekli yanında çıraklık yapacak; kum, çimento taşıyacak, tahtaların ucundan tutacak, amelelik yapacak birilerini arardı.

Paşa amca ilkin zorlanarak yaptığı iki göz evin ardından her yıl bir tarafına eklemeler yapıp evi genişletme yoluna gitmişti. Gün geliyor bin bir emekle örülen duvarı paldır küldür yıkıp mutfağa, odaya katarken, ertesi yıl duvarları yeniden örüp eski haline getiriyordu.

Artık ekleyecek bir şey kalmayınca da bu kez evi kendi etrafında döndürmeye başlamıştı. Mesela mutfak evin kuzeybatısındayken bir sabah bakıyorsunuz ki Paşa amca mutfağı oradan almış güneybatıya taşımış. Bir yıl kapılarını çalmayan akrabaları ertesi yıl geldiklerinde evi karıştırıp bulamıyorlardı. Şimdiki balkon, yani evin girişi üç yıl önce tam tersi yöndeydi. Paşa amca emekli olunca Fincan teyzeyi, Hamdullah ağabeyi, kızlarını dinlememiş tüm parasını buraya yatırmış, evin girişini değiştirmişti. Son zamanlarda elden ayaktan düşüş başlayınca, çocuklar evlenip dağılınca Paşa amcanın inşaat işleri zorunlu olarak azalmıştı.

Bir gece Paşa amca ve Fincan teyze salonda karşılıklı somyalarda yatarlarken salonun kapısı sessizce ardına dek açılıverdi. Fincan teyze yatağa gireli bir saat olmasına rağmen uyuyamamıştı, açılan kapının önünde bir gölge gördü, Fincan teyze hemen yatağında doğruldu, Paşa amcaya baktı horul horul uyuyordu. Gölge Fincan teyzenin kalktığını görünce gerisin geri dönüp geldiği kapıdan çıktı. Fincan teyze gölgenin arkasına düştü, gölge koridorun sonundaki banyo kapısından içeri girince Fincan teyze gitti kapıyı zorladı. Gölge kapıyı arkadan kilitlemişti, Fincan teyze kapıyı ittirip açamayınca söylenerek gelip hiçbir şey olmamış gibi yeniden yatağına girdi. Sabah kalktıklarında Fincan teyze gece olanları kızlara anlattı, bahçeyi dört döndüler, akşam eve giren gölge her kimse, banyo camının altına Paşa amcanın yaptığı tahta merdiveni duvara dayayarak girmişti. Birnaz abla annesine kızdı:

"Kız anne sen deli misin, niye bağırmadın?"

Sevgi: "Hiç korkmadın mı, ya beklese, seni banyoya çekse de bir şey yapsa?"

Fincan teyze, "Ben ne bileyim kızım, Zeliha'nın oğlu Hüseyin, Hamdullah'ı çağırmaya geldi sandım. Beni uyanık görünce de korktu, bağırıp Paşık'ı ayağa kaldıracağımı ve onu yakalatacağımı düşün-

dü, dedim. Hem korkmak hiç aklıma gelmedi, zaten ben Paşık'tan başkasından korkmam... " dedi.

Paşa amca, Hamdullah ağabeyi arkadaşlarını eve getirmemesi için sık sık uyarıyor, kızıyordu. Paşa amcaya göre kızların olduğu bir eve bekâr bir erkek, it kopuk girip çıkamazdı. Yani Hamdullah ağabeye arkadaşlarından dolayı kızması, namus meselesiydi. Hamdullah ağabey de telefonun olmadığı o günlerde arkadaşlarıyla ıslık çalarak, camlara taş atarak haberleşiyordu. İnsanın pek inanası gelmiyordu ama Fincan teyzenin gölgeyi Hüseyin ağabey sanması bu nedenleydi. Öyle anlatmıştı.

Bu olanlardan, koridordan kaçan gölgeden Paşa amcaya hiç bahsedilmeyecekti. Korkmuşlardı çünkü Paşa amca, konuyu kızlara getirecek, o gölgenin kızlardan birisinin sevgilisi olduğunu iddia edecek, daha da öteye götürüp buna inanacak, baskıyı artıracaktı. Sonra da Fincan teyzeye yüklenecekti. En iyisi hiç anlatmamaktı.

Paşa amca bu olanlardan habersiz akşam eve geldiğinde inşaat konusunda çok güvendiği Aysel ablayı yanına çağırıp emirler verdi, banyo duvarının camı örülüp kapatılacaktı. Paşa amca o gün işyerinde akşama dek düşünüp banyoyu taşımaya karar vermişti. Hafta sonuna dek cam kapatıldı, banyo koridora dahil edildi.

Tam on gün sonra bir hafta sonu bütün ev halkı balkonda yer sofrasında kahvaltı yapıp melemene ekmek banarken iki polisin arasında gençten, zayıf bir delikanlı çıkıp geldi. Paşa amca şaşırdı, yerinden doğrulup onları ayakta karşıladı, meraklandı, ilk kez kapılarına polis geliyordu. Polislerden kel olanı,

"Geçen gece evinize hırsız girmiş, bu serseri miydi?" diye sorunca sofradakiler birbirlerine baktılar. Paşa amca,

"Yanlışın var, bizim eve hırsız girmedi" dedi.

Polisler delikanlıya, delikanlı Fincan teyzeye baktı. Fincan teyze hemen gözlerini kaçırdı. Diğer polis:

"Nasıl olur kendisi bu eve girdiğini, hatta banyonun camından girdiğini söylüyor."

Paşa amca dönüp Fincan teyze'ye, kızlara baktı. Onlar da "haberimiz yok!" manasında dudaklarını eğip büktüler. Delikanlı safça,

"Teyze hani sen kapının karşısındaki yatakta yatıyordun, beni gördün ve kalktın peşime düştün ya!" dedi.

Fincan teyze sofra bezini dizlerinin üstünden kaldırıp doğruldu,

"Yook, bizim eve hırsız falan girmedi, şimdi ben nasıl deyim ki he girdi hem de bu gençti. Töbee yalan, yukarıda Allah var. Ben şimdi nasıl derim; hee eve hırsız girdi, ben de kovaladım. Yok öyle bir şey!" deyip inkâr etti.

Polisler duruma şaşırdı, gence dönüp,

"Yürü lan eşekoğlu eşek, hangi camdan girdin, bir de bizi kandırıp buralara kadar getirdin..." diye iteklediler.

Hep birlikte evin etrafını döndüler, delikanlı o akşam içeri girdiği camı bulamadı. Yeni badanalanmış duvarın önünde durup,

"Valla geçen gece bu duvarda cam vardı!" dedi.

Aysel ablanın camı kapayıp badanaladığı duvarda bir iz göremeyen polisler sinirlendiler:

"Lan sen salak mısın yoksa bir şey çekip de mi çıktın işe?.. Kadın seni görse niye görmedim desin, cam diyorsun hani cam? Devletin memurunu oyalıyor, makaraya sarıyorsun ha..."

Fincan teyzenin korkudan dili damağına yapışmıştı. Şimdi dese ki; doğru, ben bu adamı banyoya dek kovaladım ama hırsız olduğunu hiç aklıma getirmemiştim, Paşa amca duysa ne yapardı, kıyametleri koparmaz mıydı? Saçını eline dolayıp polislerin önünde rezil etmez miydi? Hem polisler iyice şaşırmaz mıydı? Bu kadın deli, evine giren hırsızı hem kovalıyor hem de inkâr ediyor; ancak bir deli bunları yapar, demezler miydi? Paşık'ın korkusundan öyle yaptığımı kim anlayacaktı, kim inanacaktı bana. Fincan teyze bir yandan bunları düşünüyor bir yandan da delikanlının durumuna üzülüyordu. Kızlar ise gizli gizli gülüp annelerinin ne yapacağını bekliyorlardı. Paşa amca ise içten içe Aysel ablanın ördüğü duvarla gururlanıyor, olayın ayrıntılarını düşünemiyordu.

Polisler iteleye kakalaya delikanlıyı götürürken Fincan teyze farkında olmadan eşarbının ucunu ağzına almış çiğniyordu. Paşa amca: "Aferin kız Aysel, orada cam olduğunu bak hiç anlamadılar. Fincan sen de gözünü dört aç, bak ortalık eskisi gibi değil, kapıyı bacayı açık bırakma. Ortalık hırsız kaynıyor. Çocukta salak mıydı neydi,

yok bizim eve girmiş de Fincan uyanıp kovalamış! Teey, Fincan semeri devirdi mi başında top patlasa uyanmaz. Eve hırsız girecek, salonun kapısına dek gelecek de ben uyanmayacağım, olacak şey mi? Benim adım Paşa basmam yaşa!"

Kızlar da, Fincan teyze de Paşa amcaya gülerek dizlerini altlarına alıp yeniden kahvaltı sinisinin etrafına oturdular.

Hey gidi Paşa amca hey, onca inşaattan sonra şimdi iki saattir bir çiviyi çakamadın.

Fincan teyze bahçe kapısından giren Sakine'yi görünce yüzü aydınladı. Sakine başının üstündeki selamı annesine teslim etti, annesi eşarbını çözüp tekrar çenesinin altında bağladı. Çiçekli basma eteğini çekiştirerek mahalleden, öğleyin halk ekmeği alıp getiren kızı Birnaz'dan ve üç aydan üç aya dedelerinin ellerini beklentiyle, yılışıkça öpen torunlarından bahsetti. Diğer çocuklarından çok daha kıymetli olan tek oğlu Hamdullah'dan, yine torunların gözdesi bu yıl okula başlayan Hamdullah ağabeyinin oğlu Umut'tan söz etti. Fincan teyze de Paşa amca da bütün torunlarını çok severdi; ama Umut'un yeri başkaydı, o oğullarından olma torundu, soyu sürdürecek olan oydu. Fincan teyze ayaküstü Sakine'ye gelini Gül'ü kesip dedikodusunu yaptı. Kocası Paşa amcanın sürekli babasının evine gitmesinden (kahveye babasının evi diyordu) önce şikâyetlendi, sonra yine kendisi söylediklerine karşı çıktı: "Aman canıma minnet Allahtan ki kahveye gidiyor, gitmese ne yapacak? Akşama dek başımda her şeye, gelene gidene karışacak, kavga bitmeyecek." Sakine annesinin anlattıklarının hiçbirini dinleyemedi, sürekli "Hı, hıhı" diyerek geçiştirdi. Zaten annesi de işin dinleniyor olma kısmından ziyade, anlatma kısmıyla ilgiliydi.

Sakine annesinin yanından ayrılmaya davranıyordu ki Fincan teyze Sakine'ye işaret ederek yamacına oturttu.

"Sakine baban duymasın, diyorum ki babandan gizli para biriktirsek de seneye Düzgün dayının yanına gitsek hı? Ben de ölmeden bir deniz görsem, kardeşime doya doya sarılsam iyi olmaz mı?"

Sakine lafları hiç uzatmadan annesini onaylayıp yerinden kalktı, merdivenleri çıkarken babası seslendi:

"Gel de şu tahtayı bir tut, çakamadım..."

Sakine: "Üstümü değiştirip de geleyim, bu halimle..."

O vakit Paşa amca Sakine'nin dizlerinin üstündeki eteğine ters ters baktı:

"Sonra gel de bari şu vergi iade fişlerini topla!"

Sakine hiç oralı olmadı, duymamış gibi yoluna devam etti. Babası arkasından söylendi:

"Yazık ki o kadar emek verip seni bir de okula gönderdik..."

Sakine mutfaktan gelen taze fasulye kokusunu içine çekerek odasına doğru gitti. Yıllar sonra ablalarının evlenmesiyle kendisine kalan odasına çekilir çekilmez çivide sallanan sülfürü incelmiş aynanın karşısında yüzünü inceledi, kız kardeşler bu ayna için ne çok kavga etmişlerdi. Şimdi, dayak yediği sahneler birbiri ardına aynadan geçiyordu; canı yine yandı, midesine bir ağrı saplandı, kendini yüzükoyun yatağa bıraktı, içinden bağıra çağıra ağlamak, küfretmek geliyordu; ama kendini tutuyordu. Düşünüyor, adını bile bilmediği o adamın kendisini neden dövdüğüne bir anlam veremiyordu. Biri parayla mı tutmuştu? Hadi canım, dedi kendi kendine. Kim, niye dövdürmek istesin ki beni?.. Ya yarın yine gelirse? Yok, daha neler!

***

Merdivenlerde, kaldırım kenarlarında artık kadınlar yoktu. Camlardan, balkonlardan, bahçe duvarlarından cırtlak sesleriyle, avaz avaz çocuklarını toplayan, Allahtan çok kocalarından korkan kadınlar vardı. Yine Şazimet teyze tüm sokağın gülümsemesi arasında on yaşındaki oğlu Uğur'u, "Doktor Uğur, Doktor Uğur çabuk eve gel!" diye çağırıyordu.

Adamlar işten gelince ya da gelmeye yakın, kadınlar eski çaputlarla, kırpık iplerle doldurulmuş minderlerini, örgülerini sürüyerek kalkarlardı kaldırım kenarı muhabbetlerinden. Mutfakta koşuşturma, kapı önlerindeki taşlıkları yıkama işleri başlardı. Çocuklar topu bir yana kaleyi bir yana fırlatıp bahçeden bahçeye, domates ve biber fidelerinin arasından atlayarak kendilerini evlere zor atarlardı. Baba korkusu hepsini birer oyuncuya çevirmişti; ders kitaplarının arasında Teksas, Tommiks gizli, kulakları eşikte babalarının ayak seslerindeydi.

Güneş, mesaisini tamamlayarak eteğindeki son ışıkları da toplayıp gittikten sonra herkes kendi hikâyesine çekilir; kimi canı sıkılanlar da yemek sonrasında akşam çayı, balkon sefası gibi son misafircilik oyunlarıyla –kadınların ellerinde dantelleri, kanaviçeleri; adamların ayaklarında ömrünün sonuna gelmiş ökçesine basılmış ayakkabılar, ellerinde tespihler– bahçe kapılarından, balkonlardan komşu hikâyelere girerdi. Konuştukları hep aynı konulardı; çocukların okulu, odunun kömürün alınıp alınmadığı, tapu tahsis belgelerinin verilip verilmeyeceği, televizyondaki diziler, dizilerde dönen dolaplar ve yıllar öncesinde bıraktıkları/bırakamadıklarıydı. Ve nihayet ne olacak bu memleketin hali sohbeti uzayıp giderdi.

Muhabbet aralarında mevsimine göre sobanın üzerinde fokurdayan demliklerden ince belli bardaklara çaylar dökülür, yanında kaymaklı bisküviler, patlamış mısırlar ikram edilirdi. Sonrasında erkekler altmış altıya, tavlaya geçerler, yılda bir iki kez çay bardaklarıyla rakı içip türküler söylerlerdi. Çocuklar adam asmaca, isim şehir hayvan ve taş oynuyorlardı. Kadınlar sandık lekeli örtülerden birbirlerine dantel örnekleri verirlerdi. Televizyonların, telefonların, sehpaların, kısacası buldukları bütün eşyaların üstüne yarışırcasına göz nuru danteller serip yılda birkaç kez kullandıkları misafir odalarındaki fiskos sehpalarına ördükleri dantellerin şıklığıyla parlarlardı kadınlar. Kullanmaya kıyamadıkları vitrinler dolusu porselen fincan ve tabak gelecek güzel günleri beklerdi.

Ah tozdan çok korkan, çıplak nesnelerden utanan kadınlar, tik tak, tik takların arasında yemlerini toplayan tavuk ne kadar da gagalasa başınızı, usanmazsınız tüm eşyaları giydirmekten, o eşyalara hizmetçilik etmekten.

O akşam da iğde kokulu sokakta yine komşuculuk oynayanlar, bağıra çağıra ceviz kabuğunu doldurmaya çalışanlar, her şeye rağmen geç saatlere kadar sokakta oynayan şanslı çocuklar vardı.

Sakine'lerin akşam yemeği pastırma kokusunun arasında oldukça olaylı geçmişti. Fincan teyze Paşa amcaya kızıp ilk kez yemek masasını terk etmiş, kendini odasına kapatmıştı. Babası, önündeki bir tabak taze fasulyeyi kaldırıp Sakine'nin kafasına indirmişti.

Zaman hep aynı hızla akmıyordu yatağında, tik tak, tik tak yemlerini toplayan tavuk aynı ritimde indirip kaldırmıyordu başını havaya.

Bugün, Sakine için uzadıkça uzuyor; zaman, contası gevşemiş akmıyor da damlıyordu musluktan.

Paşa amca, "üstümü değiştirip de geleceğim" deyip de bir daha ortalıkta görünmeyen Sakine'ye kendi kendine verdi veriştirdi. Fincan teyze seslenene dek Sakine odasından çıkmadı, yüzükoyun öylece yattı, banyoya geçip ellerini bile yıkamadı. Gönülsüzce mutfak kapısından girdiğinde üstünde dizleri çıkmış gri bir eşofman altı ve mavi kısa kollu bir tişört vardı, saçlarını tepesinde toplamıştı. Paşa amcanın yüzündeki keyiften, burnuna gelen pastırma kokusundan Sakine, bugün babasının emekli maaşını aldığını anımsadı.

Paşa amcanın öyle lüksü falan yoktu. Tek lüksü; üç aydan üç aya kırmızı hesap cüzdanıyla emekli maaşını aldığında, kendisini şımartıp iki yüz elli gram pastırma almaktı.

Naylon, çiçekli örtünün serildiği masada akşam yemeğine oturduklarında, babası yine törene hazırlanırcasına önce Sabahat Akkiraz'ın "Şafak Söktü" kasetini teybe koydu, türkü başlarken birkaç dilim pastırmayı önüne çekip koruması altına aldı. Sakine değil ama Fincan teyzenin insanın içine işleyen bakışları pastırma etrafında dönüp duruyor, dudaklarının kenarından akan sular tabağına damlıyordu. Fincan teyze çatalını tabağındaki fasulyeler üstünde isteksizce gezdirdi, Paşa amcaya ağzını gözünü oynatarak sinirlice baktı. Sakine hiç oralı değildi, gözü pastırmayı görmüyordu bile. Zaten masada zoraki oturuyordu, canı yemek istemese de şüphe uyandırmamak için bir an önce tabağındakini bitirip masadan kalkma niyetindeydi. Paşa amca dilinde çemensi tat, elindeki çatalı havada sallayıp türküye eşlik edince Fincan teyze sonunda dayanamayıp patladı:

"Adam yetti gayrı senin bu yaptığın, çoluğa çocuğa kötü örnek oluyorsun. Her gün yeni bir gayda çıkarıyorsun, şimdi bunu da nereden çıkardın?"

"Okul" diye başlayan kalın kitaplardan payına "Susı" düşen Fincan teyzeye, son zamanlarda bir şeyler oluyor, Paşa amcaya korkusuzca cevaplar veriyor, yer yer dikleniyordu. Günbegün, kat kat çıktığı suskunluk gökdelenini en üst kattan yıkmaya mı niyetlenmişti ne?

Paşa amca ağzında pastırmasını öğütürken, pastırma parçaları takma dişlerinin arasına girdi; dilini döndürüp durdu ama olmadı, parmağını ağzına sokup şöyle bir çevirip temizledi. Rahatsız olmuştu; diliyle takma dişlerini yerinden çıkarıp tekrar taktı. Sakine takma dişlerin babasının ağzından fırlayıp çıkacağını sandı. Olmayacak şey değildi bu. Bir akşam Paşa amca, Sakine ve Sevgi bir akrabalarının düğünlerinden dönüyorlardı. O gece Paşa amca da kızlar da yılbaşından yılbaşına TRT'de gördükleri dansözün dışında ilk kez kanlı canlı, etli butlu yakından bir dansöz görmüşlerdi.

Paşa amca, Sakine ve Sevgi'nin dansöze bakmasını sakıncalı görüp sürekli uyarıyordu "Tövbe tövbe, gözünüzü kapayın, şöyle gelin bakmayın!" Böyle diyordu ama kendisi balıketli, saçları sırtına dek inmiş, tırnakları uzun ojeli dansözden gözünü alamamıştı. Paşa amca o ana dek kendi deyimiyle böyle –cıbıldak– bir kadın görmemişti. Paşa amca da diğer akraba erkeklerin neredeyse tamamı da ağızlarının suları akarak, iç çekerek çıktılar düğün salonundan.

Dönüşte Dikimevi'nde inip de kendi otobüslerini beklemeye koyulduklarında Sevgi ve Sakine düğündekilerin dedikodusunu, dansöze bakışlarını, göğüsleri arasına para sıkıştırmalarını konuşurken; Paşa amca kızlardan birkaç adım geride aklında halen dansözün kıvrak görüntüleri, içinde "Aah bir genç olaydım" niyetleri ha bire cebinden kavurga avuçlayıp yiyordu. Fincan teyze bir gün önce dili eski tatlar çekince kalkıp tavada kavurga yapıvermişti. Paşa amca akşamdan kalan kavurgaları cebine doldurmuştu. Otobüs gelip durağa yanaştığında Sakine, Paşa amcaya seslenmek için arkasını döndü ama yerinde yoktu. Sevgi otobüse binmiş Sakine'ye seslendi, şoför çabuk olmaları için uyardı. Bu arada Paşa amca eğilmiş yerlerde bir şeyler aranıyordu, kendisine seslenen kızlarına, "Dişim düştü, bekleyin!" dedi. Şoför tekrar uyardı,

"Hadi çabuk olun sizi mi bekleyeceğiz ya!" dedi.

Sakine babasıyla takma dişi aramaya koyuldu. Paşa amca, kavurga yerken dişlerinin altına giren kavurgaları diliyle temizlemeye çalışırken birdenbire fırlayıverdiğini anlatıyordu. Şoför ilk basamakta bekleyen Sevgi'yi tekrar uyardı,

"Ya çık içeri gir ya aşağı in, bak yolcular söylenmeye başladılar. Sabaha dek sizi bekleyemeyiz ki!.." dedi.

Sevgi basamaktan yukarı çıkıp yüzünü yolculara dönerek konuşmaya başladı:

"Biz ki aynı yolun, çöp yollarının yolcularıyız. Biz birbirimizi anlamasak nic'olur halimiz. Biliyorum hepiniz çalışmaktan dönüyorsunuz, biliyorum yorgun ve uykusuzsunuz; ama babam yaşlı bir adam, elinde olmadan takma dişlerini düşürüverdi, yaşlılık zor iş. Beş dakika bizi bekleyin, babam dişlerini bulsun. Bu son otobüs, bunu kaçırırsak yolda kalırız..."

Yolcular Sevgi'nin ağlamaklı konuşmasından etkilenmişler, hatta bir ikisi inip Paşa amcanın dişlerini aramaya bile yardım etmişti.

Sakine o geceyi hatırlayınca Paşa amcanın bu akşam da dişlerini düşüreceğini sandı.

Fincan teyze,

"Bir ailede ayrı gayrı yemek yeme mi olurmuş, Allah ne verdiyse birlikte yemeliyiz" dedi ve ettiği laflara kendisi de şaşırdı.

Paşa amca ağzını şapırdata şupurdata yutkundu, sonra da katıla katıla gülerek,

"Kız Fincan adamı güldürme. Bu pastırmayı bana Allah vermedi. Dile kolay tam otuz üç yıl ben bu devlete hizmet ettim. Hiçbir şey karşılıksız değil, aha bu pastırma onun karşılığı yaa!" dedi ve bir dilim pastırmayı havada çevirerek ağzına attı.

Fincan teyze, Paşa amcaya diyecek tek bir laf bulamadı, suratına dik dik bakıp yine sustu. O sustu susmasına ama Sakine'nin bu gece susmaya pek niyeti yoktu, içinde sadece babasına karşı değil adını koyamadığı, belki de akşamüzeri yediği dayağın da etkisiyle kavanoz kavanoz biriktirdiği öfkenin kapağı atıverdi aniden. Sakine kendiliğinden, çok da planlamadan, annesiyle el ele suskunluk gökdeleninden atlamaya hazırlanıyordu o gece:

"Sen bu devlete otuz yıl hizmet ettiysen annem de sana kırk yıldır hizmet ediyor. Üstelik sen çalışırken yıllık izin kullandın, yılda bir iki kez de yalan söyleyip işten kaytardın, ya annem? O, bir gün bile izinli sayılmadı. Hastalandığında bir gün olsun raporlu, dinlenecek, mazereti var denmedi. Hatta annesini babasını kaybettiğinde dahi,

ya bu yaslı dokunmayın ona denmedi. Doğum yaptığı gün bebeyi sarıp yine işe koyuldu. Hadi pastırmandan bana koklatmıyorsun, e insafsız, e Allah'tan korkmaz; madem her şeyin bir karşılığı var bari anneme bir lokma versene! Annemin bunca yıllık hizmetinin sende bir karşılığı yok mu?" dedi.

Sakine bunları söylerken, farkında olmadan babasını tehdit edercesine işaretparmağını salladı:

"Kız sen ne saçmalıyorsun, yok annem sana kırk yıl hizmet etti, yok annem hiç izin kullanmadı. Edecek tabii, kocası değil miyim, o da garı değil mi? Hem ben ona zamanında dört yüz lira saydım, bundan haberin var mı? Yok öyle; kuru kuru kurban olayım, takır takır gadan alayım, çalışacak, her bir işi de yapacak tabii, tüm hünerini gösterecek adı garı değil mi? Hem sen utanmıyor musun garı koca arasına girmeye, kendine gel, karşında kimin durduğunu, kimle konuştuğunu unutma, otur oturduğun yerde, çarkına tükürtme şimdi!"

Dört duvar, konu komşu, bahçedeki kavaklar, tenekelerdeki sardunyalar, kümesteki tavuklar, sağır sultan bu dört yüz lira hikâyesini öğrenmişti hatta ayrıntılarını bilmeyen, duymayan kalmamıştı buralarda. Paşa amca bir kış günü, havada tipi, kar diz boyu, Fincan teyze için başlık parası vermiş, yalandan şöyle bir davul çaldırıp dünya evine adımını atmıştı. O dünya evine bir adım attın mı çıkışı; görülmüş, duyulmuş şey değildi.

Dört yüz liranın üstünden kaç mevsim döndü, kaç cenaze kaldırıldı, sokak aralarında davullu zurnalı kaç düğün dernek kuruldu, eski çamlar bardak oldu, torunlar kaç kez el öptü, Fincan teyzenin bir ellilik vatanı, kaç arbedenin ardından mor halkaları misafir etti. Kaç ameliyatla yol yol oldu, paranın üstündeki resimler tarihe geçti, bu evliliğe şahit olanların çoğu göçüp gitti de Paşa amcanın dört yüz liralık hesabı kapanmak neyim bilmedi.

Paşa amca, akşam oturmalarında, bayram ziyaretlerinde yakaladığı her fırsatta, allem etti kallem etti konuyu hep anlatmaktan büyük zevk aldığı dört yüz liraya getirip bağladı. Konu komşu, eş dost Paşa amcanın anlattıklarını kendi hikâyeleriyle besleyip, destekleyip gülüp geçtiler. Paşa amca unutup anlatmasa çevresindekiler alkışlarla "bir daha bir daha" dediler. Bu anlarda Fincan teyze içten içe kahır-

landı, küfürleri ağzında biriktirip biriktirip yutkundu. En çok da sustu.

Sakine:

"Baba, dört yüz lira verdiysen verdin, annem de sana sekizi sağ, tam on iki çocuk doğurdu. Düşünebiliyor musun; bu kadının altmış yıllık ömründen on iki yılı, tam on iki yılı mide bulantılarıyla, hep karnı yüklü geçti. Bu ne demek hiç düşündün mü? Bir o kadar da çocuk baktı, üstelik hazır bez de yoktu. Sen bu yaşa gelmiş hâlâ kırk liranın hesabını görüyorsun. Annem, kırk yıldır senin çamaşırlarını yıkıyor, ütülüyor, yemeğini yapıyor, takma dişlerini fırçalıyor; sana süveter, yelek örüyor, daha son birkaç yıla dek saç tıraşını bile annem yapıyordu, azıcık vicdanlı ol, daha ne istiyorsun, ne yapsın bu kadın, hı? Üstelik kendi değil ama senin anana babana hatta halana baktı, yazık yani..."

"On iki çocuk doğurmuş, duyan da diyecek ki Fincan bunları tek başına yaptı, doğurduğu o on iki çocukta benim emeğim, becerim hiç mi yok? Anan tek başına, aha şuradan Tuzluçayır'a bile gidemez. Hem anan bunları yaptıysa, ben de onu kırk yıldır besliyorum. Üstelik benim sağlık sigortamdan yararlanıyor. Kaç kez ameliyat oldu, dünyanın ilacını aldı. Beni çok kızdırırsanız sağlık karnesini elinden alırım, o tansiyon haplarına para yetiştiremezsiniz. Onun yüzünden emekli maaşımı hep eksik alıyorum. Hem bana baksana, sağa ne oluyor ki? Anneni de kendine uydurdun, yoldan çıkardın. Üç gün işe gittin diye kendini bir bok belledin. Bir eksik etek bu kadar konuşur mu? Anarşikler gibi bir pankart yazıp asmadığın kaldı; gerçi nankörsün, senden her şey beklenir. Sen iyi ki üniversite neyim kazanamadın, şimdi benim başımın belasısın, okusaydın milletin başına bela olacaktın. Neyse ki vatandaşın verilmiş sadakası varmış da Allah'tan daha fazla okuyamamışsın. Bana bak işe gidiyorum diye şımarıp diklenme, daha benim ekmeğimi yiyorsun, bu evden evlenip çıkana dek benim lafım geçerli bunu aklından çıkarma!" dedi.

Sakine babasının konuşmalarına iyice sinirlenerek masadan kalkıp odasına gitti. Paşa amca arkasından söylenmeye devam etti:

"Gel şu yemeğini bitir, çay koy ocağa! Senin afran tafran kime?"

Sakine Aysun ablanın kendisine verdiği kırk milyon lira avansı getirip babasının önüne attı. Paşa amca parayı görünce rengi değişti,

hemen aldı ve nedir bu der gibi baktı, yüzüne yayvan bir gülümseme yerleşti. Sakine,

"Baba, al sana kırk milyon, bundan sonra bu kırk liranın lafını etmek yok! Annemi senden satın alıyorum..." dedi.

Paşa amca, Sakine'ye çok güldü, parayı masaya bırakıp ağzına bir dilim pastırma daha attı, gözlerini kapatıp müziğe kulak verdi, eliyle müziğe eşlik etti. Fincan teyze, kızı ve kocası arasında tenis maçı izler gibi bir ona bir ona bakıyordu. Paşa amca, gözlerini açıp masaya abanarak,

"Kız Sakine sen hiç hesap kitaptan anlamıyorsun, tü, yazık ki seni bir de okula gönderdik. Yahu, kırk yıl öncesinin dört yüz lirasından bahsediyorum" dedi.

Sakine, "Ee tamam, ben de sana kırk milyon veriyorum" dedi.

Paşa amca, "Güldürme adamı Sakine, o vakitler dört yüz liraya iki inek alınıyordu, şimdi sen veriyon kırk milyon, bununla iki inek alınır mı? Anamı öyle ucuza vereceğimi mi sanıyorsun?" dedi, elini yumruk yapıp masaya vurarak: "Getir dört milyarı al anamı!" Ortada duran paraları Sakine'ye doğru fırlattı.

Sakine gözlerini açarak, "Dört milyar mı?" dedi.

Paşa amca, "Ne oldu Sakine, gözlerini niye öyle pörtlettin? Seni hin seni, anladın değil mi ananın dört milyar etmeyeceğini? Onun için başına iş açma, sen akıllı uslu otur oturduğun yerde!"

Fincan teyzenin canı artık dayanılmaz acıyordu, kocasıyla kızı arasındaki pazarlığa daha fazla katlanamadı, bu kez o masadan kalkıp gitti. Sakine paraları katlayıp cebine koyarken babasına karşı diklenmeye devam ediyordu:

"Peki, annemin yıpranma payını, hizmetini, yediği dayakları niye saymıyorsun, onları niye hesaptan düşmüyorsun? Bunca yıl birlikte yaşadığınız hayatta annemin hiç mi katkısı, değeri yok?.. Anneme baktıkça sadece yıllar önce verdiğin dört yüz lirayı mı hatırlıyorsun? Kaçırdığın ineklerden başka bir şey gelmiyor mu gözünün önüne? Annemin bunca yıllık emeği iki inek değerinde etmez mi? Aklında hiç mi bir sıcak anı yok, yarenlik ettiğiniz zamanlar olmadı mı, hep mi hırgür vardı? Utanmıyor musun durup durup aynı şeyi kusmaya, sürekli bunu başına kakıyorsun, insanların yanında küçük düşürüyor-

sun. Kaç yıllık yoldaşını, hayat arkadaşını bir inekle kıyaslıyorsun, yazıklar olsun, yazıklar olsun sana!"

Paşa amca, Sakine'nin karşısında makineli tüfek gibi şakımasına, hele de ettiği son laflara sinirlenip zıvanadan çıkarak elindeki kaşığı, kaşığın arkasından da okkalı küfürler fırlattı Sakine'ye. Yediği küfürlerin Sakine'nin üzerinde hiçbir etkisi olmadı; ama kaşık, tam sağ kaşının üstüne geldi, neye uğradığını şaşırdı. Paşa amca:

"Kızım ben sana bir şey diyeyim mi? Aha sen bu pabuç gibi dille ne işyerinde ne de eğer hani es kaza bulursan kocanla dikiş neyim tutturamazsın, en geç bir aya kalmaz getirir babanın evine korlar seni. Kim çeker senin bu dırdırını, çemkirmeni? Şurada akıllı uslu oturup şükredeceğine, anneni de yoldan çıkarıp ayaklanıyor, anarşiklik yapıyorsun. Ama senin suçun yok kızım, anası ne ki danası ne olsun? Fincan garısı gel de yetiştirdiğin kıza bak, gel de eserinle övün, babasıyla nasıl konuşuyor, terbiyesiz!"

Sakine homurdanarak, dişlerini sıkarak yerinden kalkıp buzdolabından buz çıkarıp kaşının üstüne koydu. Yine gelip yerine oturdu, babasının yüzüne hiç bakmadan içten içe büyüyen bir öfke dalgasında kendiyle boğuşuyordu ki Paşa amca,

"Tüü sana, senin mayana, anan masayı terk etti, onun yanına gidip birlikte ağlayıp beni çekiştireceğinize, sen arsızlık yapıyorsun, hâlâ masada oturuyorsun, yazıklar olsun sana, anan kadar bile olamıyorsun. Gerçi ona da bir akıl veren var; yoksa o cesaret edip de kalkıp gidemezdi ya!" dedi ve Sakine'nin önünde duran bir tabak taze fasulyeyi kaldırıp kızın tepesine geçirdi. Sakine ardı ardına hazırlıksız yakalandığı bu saldırı karşısında donup kaldı, başından yüzüne akan salçalı suların arasından babasına baktığında, karşısında babası değil; Aysun ablanın bürosunda onu döven, ağzına tüküren irikıyım, elleri büyük adam vardı. Sakine salça ve yağların arasından göz kırptıkça görüntüler birbirine giriyordu, etrafında bir babası, bir tanımadığı o adam sırıtarak, hızlı hızlı inip kalkan göğüsleriyle etrafında dönüyorlardı. Paşa amca yerine oturmadan yeni bir kaşık alıp kaldığı yerden yemeğine devam ederken, Sakine çıldırmış gibi yerinden fırlayıp önce buzdolabındaki kâğıda sarılı pastırmaları çıkarıp babasının karşısında hızlı hızlı iştahla yedi. Bu kez şaşkın şaşkın bakınma sırası

Paşa amcadaydı, bir an Sakine'nin ne yaptığını anlamadı. Sakine iki adımda hızla babasının önünde duran son bastırmaları da kapıp ağzına atıp çiğnedi. Paşa amcanın gözleri döndü, "Deli!" diye bağırıp okkalı bir tokadı Sakine'nin suratında patlattı. Sakine hiç kımıldamadan yutkundu, yüzü alev alev yanıyordu. Paşa amca yağlanan elini, yüzünü buruşturarak arkalı önlü pantolonuna sürdü. Sakine karşısında babasını değil hâlâ o adamı görüyordu. Pastırmalar boğazına dizilmişti, midesi ağzına geliyordu, kendini tutamayıp öğürerek babasının tabağına doğru kustu. Sakine sırtını dönmüş banyoya koşarken, arkasında ekşi, baharatlı bir koku ve bas bas bağıran, sinirden boynundaki damarı hızla atan Paşa amcanın öfkesi mutfağı doldurmuş camlardan taşıyordu. Paşa amca ayağındaki terliği çıkarıp Sakine'nin arkasından fırlattı ancak bu kez isabet ettiremedi. Sakine Banyo kapısını kitlerken, Paşa amcanın sesi artık son perdeye çıkmıştı.

Fincan teyze olanı biteni odasında oturmuş dinliyordu. Eskiden olsa koşar onları ayırır, "Tamam, susun, bir şey istemiyorum!" derdi. Şimdi ise etten bir heykel gibi oturup kalmıştı, ne halleri varsa görsünlerdi.

Sakine hiç aynaya bakmadan soyunup ağlayarak kendini suyun altına bıraktı. Uzun süre suyun altında elleriyle yüzünü kapayıp hareketsiz kaldı, gözlerini açtığında fasulye, soğan tanelerinin ayağının ucuna düşmesini izledi. Saçlarını beş altı kez şampuanlayıp duruladı. Yedinci kez tekrar şampuanladı, köpüklü saçlarını ikiye ayırıp omuzlarından dökerek taradı. Saçlarını havluya sarıp çıkmaya hazırlanıyordu ki fasulyenin tencerede tam kaynamaya başlarken buharıyla ittiği o çiğ koku geldi burnuna, ağzında da pastırma tadı. O kadar yıkanmasına rağmen, fasulye fasulye kokuyordu kendine. Önce dişlerini fırçaladı sonra üstüne sarındığı havluyu kapının arkasındaki çiviye asıp yeniden suyun altına girdi. Yıkanması öyle uzun sürdü ki annesinin gelip kapıdan seslenmediğine hayret etti.

Bir tuhaflık vardı, biri banyoda biraz uzun kaldı mı Fincan teyze gelir kapıdan seslenirdi. Gerçi bu banyo kapılarından seslenmek, banyo kapısı önünde nöbet tutmak, banyoda kaç dakika kaldığını hesaplama huyu, bura insanının hem kadınında hem erkeğinde vardı. Ve bu evlerde kapıların birinde (bu genellikle banyo kapısı olurdu)

mutlaka bir yumruk ya da tekme izi yatardı. Yalnız bu hesap kitap işi yeniyetme erkeklere gelince biraz esnerdi, onlar banyolarda kızlara göre daha uzun kalabilirlerdi. Fincan teyze de içeridekileri merak ettiğinden, banyoda ters bir şey olup olmadığı kaygısından değil, suyu çok kullandıklarını hatırlatmak için gelirdi.

Sakine annesinin sesini duymak için kapıyı dinledi ama, "Üstüne mi sıçtın kız, barajlarda su bırakmadın!" cümlesini duyamadı.

Fincan teyze bu cümlenin ilk kısmını annesinden öğrendiği dille, ikinci kısmını Türkçe devam ederdi. Fincan teyze, uzun zamandır sadece küfrederken Kürtçe'yi kullanıyordu, bir de Paşa amcayla yaptıkları kavgalarda. Kaldırım kenarı muhabbetlerinde ise bir tek Gülsüm teyzeyle laflıyordu. Başka topraklardan kopup gelseler de ikisinin de ağzında aynı kanayan dil vardı.

Fincan teyze de Paşa amca da bu dili özellikle öğretmek istememişlerdi çocuklara. Bu yüzden iki büyük kızdan başka sekiz kardeşten altısı annesinin ağzında dönen bu dili çoğu kez anlar ama konuşamazlardı. Yalnız çocukları her ne kadar Kürtçe konuşamıyor olsa da hepsi Kürtçe küfür edebiliyordu.

Sakine suyun altında tüm vücudunu saran bu fasulye kokusundan, ağzındaki pastırma tadından, bir türlü gözünün önünden gitmeyen dayak yediği adamın lanet suratından kurtulmak için debeleniyordu.

Korkuyordu da Sakine, sanki gün uzadıkça akşamüzeri paçasına yapışan lanet de büyüyecekti. Önce tanımadığın adamın birinden güzel bir dayak ye, bu yetmezmiş gibi kaşının üstüne bir kaşık, bu da yetmedi kafana da bir tabak fasulye ve en sonunda da babadan okkalı bir tokatla kapanış. Günü bu banyoyla bitirip kurtulduğunu sanıyordu Sakine.

Gerçi biraz acele etse, elini çabuk tutsa iyi olacaktı, Paşa amca kaç kez gelip gidip kapının altından süzülen ışığı yoklayıp söylenerek gitti. Sonunda arka bahçedeki kavak ağacını sulayıp geldi. Sakine babasının kapıyı dövmemesinden çok annesinin şimdiye dek gelmemesine şaşırdı. Fincan teyze bu konuda komşu kadınlardan biraz farklıydı.

Mahallede her beş evden altısının elektriği kaçaktı. Beş evden altısı diyorum çünkü beş evmiş gibi görünen evlerden birinde mutla-

ka altıncı bir evi çıkaracak kalabalık gizliydi. Daha maharetli olanların suyu da kaçaktı ve bu hiç kimse tarafından yadırganıp ayıplanmazdı. Herhangi bir şeyi devlet kanalından beleşe getirmek hırsızlık sayılmazdı. Onun için kimsenin bu konuyu vicdan meselesi yaptığı, içinin titrediği yoktu.

Mahalledeki en dini bütün görünüp Allah korkusunu kolye ucu yapıp yaşayanı da, Allah'ı evinden kovanı da bu konuda hemfikirdi; bunun adı hırsızlık değil kamulaştırmaydı, haklarını alıyorlardı. Ortada yüreklice "hak"ımızı istiyoruz, alıyoruz diyen çıkamasa da hak ettiğini alamadığını düşünen binlercesi sağdan soldan tırtıklayarak bu açığı kapamaya çalışıyordu. Olayın özü buydu, çalmıyorlardı haklarını alıyorlardı.

Elektriği çalmak günah ve ayıp sınırlarına girmediği için olsa gerek, bu konuda yardımlaşma, dayanışma had safhadaydı. Ya da suç ortaklığıydı mahalleyi birbirine bağlayan. Mahallenin başında elinde makbuzlarla devlet görevlisi göründüğü anda fısıltı telleriyle haber bütün evlere ulaşır, herkes acil önlem durumuna geçer, elektrik sayaçlarındaki filmler (en basit yöntem budur, sayacın çalışmasını tamamen durdurur.) çıkarılır, ikinci sayaçlar bir sigortayla devre dışı bırakılırdı. Bu konuyu da abartanlar yok değildi hani. Örneğin, Sadık ağabey, bu konuda kendini aşmış bir adamdı. Mahalleli ilk onda gördü kalorifer sistemini, hem de elektrikle çalışanını. Çatısı teneke, içinde basbayağı kaloriferi olan bir ev. Tarihe geçecek bir adam bu Sadık ağabey, buralarda ziyan oldu.

İşte Fincan teyzenin farklılığı burada ortaya çıkıyordu. Aysel ablanın inşaat becerisi, teknik konulara olan merakı sayesinde evin hem elektriği hem de suyu kamudandı. Yani banyo kapısını beklemesi gereksizdi. Tüm tesisat sistemini Aysel abla tek başına elleriyle döşemişti. Aslında bir iki kez elektrik çarpmasına uğrayarak ağzı gözü yamulmuştu; ama yine de o haliyle bile koca bulmuştu. Gerçi Paşa amcanın onaylamadığı bir evlilikti; ama Aysel abla artık amelelikten de Paşa amcanın dırdırından da bıkmıştı. Artık evlenip evinin hanımı olacak ve hiçbir tamirat, inşaat işine bulaşmayacak, sürekli çalı gibi olan ellerini kremleyecekti. Aysel abla da kendinden öncekiler, ablaları gibi görücü usulü tanışmıştı Cevat ağabeyle. Önce Paşa amca hiç

karşı gelmeyip bu evliliğe olur vermiş ve nişan yapılmıştı. Olan ondan sonra olmuştu, Paşa amca Cevat ağabeyi takibe almış ve ondan iyi bir koca olmayacağına karar kılmıştı. Paşa amcanın kendince geçerli bir nedeni vardı, Cevat ağabey gelip giderken elinde hiç gazete görmemişti. Paşa amca Aysel ablaya şikâyetleniyordu:

"Kız Aysel bu Cevat yoksa okumayı bilmiyor mu? Sen bunu hiçbir şeyler okurken gördün mü, kaç kezdir gelip gidiyor, insan eline bir gazete almaz mı, hı? Kızım sen bu yüzüğü at, varma bu adama!"

Paşa amcanın Cevat ağabeyi istememesinin başka nedenleri de vardı, örneğin Cevat ağabeyin kol saati yoktu. Bu, Paşa amca için önemli bir kıstastı. Bu zamanda kol saati olmayan erkek olur muydu? Paşa amca son dakikaya dek Aysel ablayı nişanı bozması, evlilikten vazgeçmesi için çok uğraştı ama olmadı. Aysel abla ne yazık kı evlendiğinde de bu kaçak elektrik döşeme ve inşaat işinden kurtulamadı, sanki Paşa amcadan miras Aysel ablaya kalmıştı.

Bir tek Fincan teyze bir türlü bu elektriği kamulaştırma olayını içselleştiremeyip sürekli söyleniyordu; yok lambaları söndürün, yok suyu çok harcadınız, yok bu gâvurun malı mı, sizi gidi ocak batıranlar...

Tuhaftı, o zamanlar kimsenin küresel ısınmadan bahsetmediği yıllarda, Fincan teyze iki dilli kıt sözlüğüyle banyo kapısının önünde küresel ısınmadan bahsediyormuş da kimse anlamamış, "Görmediğimiz bir yerde varvarkuyusu var da elektrik, su oradan mı geliyor? Bir gün tepede güneş kızarır, yağmur yağmaz olur, tağabeyat ana kızıp kükrer ve her şeyi altüst ederse görürsünüz gününüzü!" diyordu.

Fincan teyzenin, "Üstüne mi sıçtın kız, barajlarda su bırakmadın, nereden geliyor bu bolluk!" diye gelip gidip banyo kapısına dayanması ondandı, banyodakini meraktan değildi yani.

***

Sakine, üstünde bornoz, odasına geçerken Paşa amca salondaki yatağında horul horul uyuyordu. Annesinin odasında da ışık yoktu, belli ki o da uyumuştu. Sakine ses çıkarmamaya dikkat ederek odasına geçer geçmez başındaki havluyu kaldırıp sandalyenin üstüne

koydu. Kafasını öne eğerek saçlarını elleriyle kabarttı. Havluyu tekrar alıp dizlerine sererek saçlarını öne doğru iki dişi kırık mor tarağıyla, hırsla taramaya başladı. Saçlarını taramıyor yoluyordu sanki. Bedeninden ayrı yerlerde gezen aklı, tarama işini yarıda bıraktı. Yatağından kalkıp sülfürü incelmiş aynanın önünde bu kez yüzünü değil, gözlerini inceledi. Gözlerinin kahvesinde, tez zamanda yol göründü. Dolabın üstündeki iki sırt çantasını indirdi, içinde kullanmadığı kıyafetler, öteberiler vardı. Bir çırpıda hepsini çıkardı, acelece eline geçeni çantaya tıkmaya başladı. Bir tıkırtıyla sıçradı, babası mı uyanıp kalkmıştı, ses içeriden mi dışarıdan mı geldi anlamaya çalıştı. Hatta bir an kendinden şüpheye düştü, gaipten sesler mi geliyordu ne? Hayır ama tekrar bir ses duydu, kulak kesildi dışarıya; dışarıda biri vardı, karşı mahalleden köpek sesleri geldi ve ürperdi. Korku yalayıp geçti içini, suçüstü yakalanmış gibiydi. Biri cama vuruyordu, cama yaklaşıp perdeyi araladı.

Anası ne ki kızı ne olsun?

Bu akşam hareketli evlerden biri de dün akşam da olduğu gibi yine Nafiye teyzelerin eviydi. Sakine'lerin iki sokak ötesinde oturan Nafiye teyze ve Hıdır amca, tekne kazıntısı tek oğulları Taylan'dan değil ama iki kızından; Eylem ve Figen'den çok şikâyetçiydiler. İki kız kardeş bir kez akıllarına koymuşlardı, ayaklarına taa yıllar öncesinden takılan şimdi babasının gardiyanlık yaptığı zincirleri kıracaklardı. En azından niyetleri buydu.

Hıdır amca bütün gün pazarda önlüğüyle zerzavatı parlatıp tezgâha dizmiş, boğazını yırtarcasına "çarliston biber, domatesi" diye bağırmıştı. Hiçbir şeyi elleyip mıncıklamadan almayan kadınlardan, dalgınlığına getirip para vermeden kaçanlardan, paraları kâh

dizlerine dek çektikleri çorapların arasından kâh ceplerinden buruş buruş çıkaran kadınlardan yılmıştı. Her gün sabahın köründe kasa kasa sebzeleri indir bindir yapmaktan, çadır kurup toplamaktan, aynısı günleri dönüp dönüp yaşamaktan usanmıştı.

Nafiye teyze sergi sonrası tezgâhlarda alıcı bulamayan biberleri kızartıp ezik domateslerden sarmısaklı sos yapmıştı. Mis gibi domates ve sarmısak kokusu tüm evi sarmış, hatta bahçe duvarını aşmıştı. Nafiye teyze balkona sofrayı kurmayı ağırdan alıyor, bir yandan da bahçe kapısını gözleyip Eylem'in gelmesini bekliyordu; bir ara kaş göz oynatarak Figen'e, kardeşi Eylem'in gecikmesinden haberdar olup olmadığını sordu. Figen omzunu silkerek Eylem'in gecikmesinin umurunda olmadığını gösterdi. Nafiye teyze ne kadar ağırdan alıp zaman kazanmaya çalışsa da çok geçmeden Hıdır amca,

"Sofra halen hazır değil mi?" diye söylenmeye başladı.

Figen içeriye, Taylan'a seslendi; Nafiye teyze, Hıdır amcanın gerginliğinden fırtınanın yaklaşmakta olduğunu sezip içten içe Eylem'e kızdı. Yemek boyunca pek konuşma olmadı, zaten Figen dün akşam olanlardan sonra babasıyla göz göze gelmemeye çalışıyordu. Ona kalsa yemek masasına da oturmayacak, odasından hiç çıkmayacaktı ama annesinin ısrarları işte... Nafiye teyze, Hıdır amca gelmeden Figen'le konuşup onu yemeğe oturması konusunda ikna etmişti. Taylan sırf ortamı yumuşatmak adına bir iki çıkış yapmaya kalkışsa da Nafiye teyze'nin dışında diğerleri Taylan'nın anlattıklarıyla ilgilenmedi.

Tabaklar ekmeklerle sıyrılmış, yemekler yenmiş saat dokuzu geçmişti ve Eylem halen ortada gözükmüyordu. Rüzgâr önüne katıp çöplüğün kokusunu balkona getirdiğinde Hıdır amca söylenmeye, Nafiye teyze'nin üstüne gitmeye başlamıştı. Figen, ayaküstü yalanlar kıvırıp Eylem için zaman kazanağabeylecekken, babası daha yemek yerken içeri geçip kimseye çaktırmadan komşu kızları arayıp anne babalarıyla birlikte akşam oturmasına çağırağabeylecekken, bile isteğe sessiz kaldı. Komşular gelse Hıdır amca'nın dikkati dağılacak, altmış altıya, tavlaya dalacaktı. En azından misafirlerin yanında Eylem'e çok dikkatli bakıp incelemeyecek, olaylar bu noktaya gelmeyecekti. Ama Figen sanki babasının sakinleşmesini istemiyordu. Nafiye teyze zaten ağzını açamıyordu, Taylan bir an önce derslerinin başına geçip

son yazılılar için çalışmak istiyordu. Babasıyla annesinin huzursuzluğunun farkında, çıkacak tartışmaya bulaşmamak niyetindeydi. Ne yazık ki Taylan ne kadar karışmayayım ne halleri varsa görsünler dese de olan yine oluyor iki arada bir derede, sakalla bıyık arasında soluklanıp her zaman annesinin olduğu kıyıya geçiyordu.

Akşamın serinliğine taze çay kokusu yayılırken, Hıdır amca, kapı arkasında hazır tuttuğu küplere, yavaş yavaş binmeye başlamıştı. Figen bulaşıkları yıkayıp çay bardaklarını tepsiye hazırladıktan sonra uyumak için odasına çekilmişti. Figen ne zaman biriyle kavgalı olsa, canı sıkılsa hep daha çok uyurdu; uyumak da değildi aslında, yorganın altında dönüp dururdu. Taylan salonda ders çalışıyordu, Nafiye teyze Hıdır amcanın öfkesinden uzak durmak istiyor ancak kaçacak delik bulamıyordu, Hıdır amca söylenerek mutfakta iş yapan Nafiye teyzenin etrafında dönüp duruyordu.

Eylem, tam babasının küplere binip dörtnala gittiği, çay bardaklarının boşaldığı bir saatte, üstelik saçları bok içinde döndü eve. Onu o halde gören Hıdır amca kızılca kıyametleri kopartti, korkudan Eylem'in beti benzi attı. Hıdır amca konu komşudan utanmadan, umursamadan bağırdı, çağırdı, küfretti, Eylem'i bileğinden yakaladı, sırtına bir iki yumruk indirdi. Taylan, ablasını babasının elinden zor kurtardı, Eylem koşarak kendini banyoya kilitledi.

Her zaman her evde olduğu gibi kabak yine kız anasının başında patladı. Kafasında kabak patlayan Nafiye teyze, tek silahı ayağındaki terliğe davranıp Eylem'in peşine düştü. Hıdır amca köpürdü de köpürdü, dişlerini sıkıp sinirden titreyerek;

"Be kadın, sen bu kızı hiç uyarmadın mı, kulağını çekmedin mi? Bak, kızın başına dek pisliğe batıp gelmiş. Kes zırlamayı, sen bu yarı akıllıları böyle başıboş bırakırsan daha çoook ağlar, daha çoook bok yıkarsın..." dedi.

"Demem mi Hıdır, demem mi, kaç kez dedim.

Gezen pabuç bok getirir.

İt ayağı yemiş gibi dolaşma.

Her sikim hıyar diyene bir avuç tuz alıp koşma. Daha neler neler dedim..." diye devam ederken Hıdır amca Nafiye teyzeyi tersledi:

"Kes be kadın kes, terbiye dediğin atasözlerini sıralamayla olacak iş mi? Kalk git sor bakalım, ne haltlar karıştırmış, başında taçlandırdığı neyin nesi? Bu saate kadar neredeymiş, kiminle sürtmüş?"

"Gittim Hıdırım, gittim, boyu devrilesice, soyka kapıyı kilitlemiş" dedi, Nafiye teyze.

Hıdır amca: "Şeytan diyor git kapıyı kır, çıkar onu öyle sokağa. Kız Nafiye, beni yüz göz etme o deliyle, söyle ona, nerede kalmış, gecenin dokuzunda eve saçları boka batmış halde geliyor. Bu kız ne işler çeviriyor Nafiye, kimlere takılıyor? Allahım ne verirsen hayırlısını ver, bu kızlar elimi kana bulayacak. Bir kızılcık sopası bulmalı, on kere vurup bir kere saymalı; yoksa bunların adam olacağı, yola geleceği yok!"

"Dur Hıdır, çok üstüne gitmeyelim, geldiğinde suratını görmedin mi?"

"Gördüm bee, görmez olaydım. Kokuyu almasaydık kızın eve bok içinde geldiğini de anlamayacaktık. Belki de bu ilk değil, daha önce de küçük hanım böyle pislik içinde geldi ama biz dikkat etmedik. Ya da senin bu pisliklerden haberin vardı da benden sakladın. Sana kaç kez dedim; uyanık ol, bunların çantalarını karıştır, telefonları, kapıları dinle, kimlerle arkadaşlık ediyorlar, takip et. Kız anası dediğin cin olacak cin, bakma suratıma öyle bön bön, bunları yapacaksın Nafiye, kız kısmına güvenilir mi? Aha bak sadece kendini değil bizi de malamat etti. Bu kadar tantanadan sonra kim alır bunları, zamanları da geçiyor gayrı. Aah anamın lafını dinlemeliydim, bunlara göz açtırmamalıydım."

"Tamam, ben onunla konuşurum, böyle hep birden üstüne gidersek hiçbir şey anlatmaz. Ben tatlı tatlı ağzından alırım hikâyeyi."

"Ne hikâyesi be kadın, ne hi-kâ-yesi? Bakıyorum da kızların sana da yeni kelimeler öğretmiş. Bana hikâye mikâye anlatmayın, hikâye dinlemek istemiyorum. Gerçekten ne olmuş onu anlatın. Gari bunların hepsi senin yüzünden, sen koyveriyon bu kızların önünü. Hep senden yüz buluyorlar. İlkin bir kızın önünde anası olacak. Kızı kız yapan anası, anası!"

Nafiye teyze kalkıp banyo kapısının önünde Eylem'e yalvarmaya başladı:

"Gurbanın olam, gadasını aldığım, Eylem kızıım, ne halt ettiğini anlat, bak baban ikimizi de gebertecek. Yemişsin yemesine bir bok, bari nerede, ne zaman, kiminle yediğini anlat. Babana bir açıklama yapmadan kurtulamayacaksın bu gece, adam daha dün akşam olanları hazmedemedi. O da haklı, bir gece ablan bir gece sen, valla adamın yüreğine indireceksiniz, yetti gayrı çık artık o delikten. Eninde sonunda çıkacaksın kızım uzatma, tüketme beni de çık artık..."

Eylem içeriden ağlayarak bağırdı:

" Anne git ya, beni rahat bırakın. Büyütmeyin, kaç kez söyleyeceğim gelirken düştüm, başım yol kenarındaki pisliğe değdi."

"Tüü seni doğurduğum güne lanet olsun kız, ana lafı dinlemez, başının dikine dikine gidersen olacağı buydu. Bu gidişle sen çok pisliğe düşersin, daha çook şey görürsün. Lafım para etmiyor mu sana, baktın kar havası eve gel kör olası, sen ne demeye sokaklarda sürtersin? Kız seni öyle gören oldu mu, ben şimdi millete ne diyeceğim, otobüste tanıdık var mıydı, bu işi başına kim getirdi? Kız ses versene Eylem, beni deli ettin!"

Eylem banyodan ağlayarak bağırdı:

"Bir kere de gerçekten bizi düşünün, bizi merak edin ya! Varsa yoksa konu komşu ne der."

Hıdır amca banyo kapısının önünde oturmuş ağlayarak yalvaran Nafiye aeyzeyi kolundan tuttuğu gibi fırlatıp attı:

"Tamam, zırlama be kadın! Önce başıboş bırak kızı, şimdi de dizlerini dövün. O kadar atasözü biliyon, herhalde kızını dövmeyen dizini döveri de duymuşsundur. Sen ana olursan kızların da böyle olur. Hele bir bak hele, isteyenleri var mı? Kim netsin bunları, bunlardan garı olur mu? Aha sana söylüyorum, bunlar başına kalacak Nafiye, başına. Bunların sonu son değil..."

Hıdır amcanın en büyük korkusu kızlarının evde kalacağıydı. Niyeti bir an önce her ikisini de baş göz edip bu ağır yükten kurtulmaktı. Altına girdiği sorumluluğu kazasız belasız, namusa haram gelmeden kocalarına devretmekti.

Nafiye teyze her zaman yaptığı gibi mabedine girip tencere, tavanın arasında sesini kaldırıp ağlamaya başladı. Hıdır amca burnundan soluyordu. İçine kızgın bir boğa kaçmış gibiydi, kulaklarından,

burnundan dumanlar çıkıyordu, ayakları saldırıya hazırlanıyor, kıpır kıpır yerinde duramıyordu. Hıdır amca her an banyo kapısına arka arkaya tekmeleri indirecek ya da omzuyla kapıya yüklenecek gibi görünüyordu.

Nihayet, Figen uykulu gözlerle odasından çıktı. Aslında ne zamandır yattığı yerden yorganı başına çekerek olup bitene kulağını tıkamak ve yeniden uykuya dalmak için çok uğraştı, kendini çok zorladı ancak olmadı. Tam olarak ne olduğunu anlamasa da babasının sesindeki tanıdık öfkeden, bu patırtının kolay kolay kapanmayacağını anlayıp gönülsüzce kalkıvermişti yataktan.

Figen, Taylan'a, "Nedir bu gürültü, yine ne oldu?" dedi.

Nafiye teyze mutfakta ağlıyor, Hıdır amca da banyo kapısının önünde Eylem'e sövüp sayıyordu.

Taylan fısıldayarak, "Eylem ablam eve saçları boklu geldi" dedi.

"Ne! Boklu mu? Ne boku?"

"Bilmiyorum, kendisi yol kenarındaki kime ait olduğu bilinmeyen bir boktan bahsediyor ama babama çok inandırıcı gelmedi. Tağabeyi bana da."

Figen artık gerçekten uyanmıştı, mutfağa, annesinin yanına doğru giderken kendi kendine söyleniyordu:

"Eee desene artık babamın bu kızı öldürmesi farz oldu."

Taylan ablasının annesiyle konuşup onu sakinleştireceğini düşünürken, Figen iki gözü iki çeşme ağlayan Nafiye teyzeye bakmadan tezgâhın üstünde akşam yemeğinde Eylem için ayrılan kızartmayı, ekmek arası yapmaya başladı, çaya su çekti, altını tekrar yaktı. Figen'in bu vurdumduymazlığı Taylan'ın ağzını bir karış açık bırakmıştı. Ne olmuştu Figen'e, hiç böyle yapmaz, hemen dayanışmaya geçer, safını belli ederdi. Nafiye teyze Figen'i elinde yarım ekmekle görünce ağlamayı bıraktı, bir Figen'e bir Taylan'a baktı; ellerinin tersiyle gözlerini, eteğinin tersiyle de burnunu sildikten sonra beklenmedik bir çeviklikle, ekmekten bir ısırık alan Figen'in üstüne atlayıp ekmeği elinden kaptı. Figen ne olduğunu anlayamadan avını kaptırmış hayvanlar gibi tıslayarak yere yığıldı. Ağzı ekmek ve kızartma doluydu, hemen cevap veremedi. Ağzının içindekileri evirip çevirip zor yutkundu. Nafiye teyze, Figen'in diş izleri duran ekmeği alıp po-

şete sardı. Figen düştüğü yerden doğruldu, saldırı anında yere düşen sandalyeyi düzeltti, gözlerinin önünden her an yağmaya hazır bulutlar gelip geçti.

"Anne sana ne oluyor ya, ben şimdi ne yaptım? Boka batıp gelen Kara Kızın, sen bana saldırıyorsun."

"Sen ne düşüncesiz, ne salahana bir kızsın. Evde kopan fırtınaya bak, senin hareketlerine..."

" Amaaan anne, duyan da diyecek ki; bu evde ilk kez fırtına kopuyor. Kabul et, fırtına bu evin rutini anne. Hem insan fırtına zamanı da acıkır, ekmeğimi geri ver anne."

"Kız senden çekiyorlar mı? Yoksa sen babaannenin 'karnın doymasın' bedduasına mı denk geldin. Daha bir saat önce hep beraber yemedik mi? Açgözlülük yapma, bu Eylem'in payı!"

"Konuyu uzatma anne, ekmeğimi uzat, görmüyor musun Eylem'in bu biber kızartmalarını yemeye ömrü yetmeyecek. Babam bu kararlılıkla giderse banyo kapısını kıracak. Hem bu kez dün akşamkinden de sinirli. Beni öldüremedi ama Kara Kızını öldürecek galiba. Sen istersen helvayı kavurmaya başla, fıstıkta cimrilik etme emi, parasını ben vereceğim!"

"Kız, sen delirdin mi, nasıl konuşuyorsun öyle, ağzından yel alsın. Daha uyanamadın herhalde, saçma sapan konuşma da git yüzünü yıka!"

Hıdır amca halen banyo kapısının önünde, Eylem'e küfredip duruyordu. Banyodan su sesinden başka karşılık gelmiyordu. Bu gidişle Eylem geceyi banyoda geçirecekti.

Taylan tam mutfak kapısıyla banyo kapısının arasında durmuş her iki oyunun da tek sahnesini kaçırmamaya çalışıyordu. Bu iki kız, bu hızla giderlerse hem Nafiye teyzeyi hem Hıdır amcayı hatta tüm hısım akrabayı kalpten götürebilecek enerjiye sahipti.

"Pardon ama anne banyo dolu, sırada daha babam var, yüzümü nasıl yıkayacağım" dedi Figen.

"Ben sana bir şey demiyorum kızım, Allahından bul, senden olanda sana yapsın emi, gün yüzü görmeyesin!"

"Tamam, anne tamam, benim cezamı sen ver. Gurbanın olayım beni ona havale etme."

"Ne diyon kız sen, o dediğin de kim?"

"Senin cezanı Allah versin dedin ya, onun cezaları daha katı, ben senin vereceğin cezaya razıyım. Davam divana kalmasın anne, sen kes hesabı gideyim..."

Nafiye teyze artık Figen'e ne diyeceğini şaşırdı, elinde ekmek, Figen'in yüzüne okkalı bir tükürük fırlatıp çıktı. Buralarda tükürüğün çok yaygın ve geniş bir kullanım alanı vardı. Tükürmek küfretmek, tükürmek pes etmek, tükürmek tokat atmak, tükürmek Allah'a havale etmek, tükürmek Allah belanı versin, demekti.

Figen yüzünü silerken, Hıdır amca da sonunda banyo kapısını kırmıştı. Hıdır amca gözlerini kapamış, kollarını, bacaklarını açarak banyo kapısının önünde set olmuş, bağırmaya başladı,

"Eylem, hadi çabuk giyin!" dedi. Sonra da Nafiye teyzeye seslendi:

"Nafiyeel Nafiyee gel gızını giydir."

Nafiye teyze dilinde duasıyla geldi, Figen de Taylan da banyo kapısının önünde Eylem'in banyodan çıkmasını bekliyorlardı. Oysa Eylem ne akan suyun altındaydı, ne de kapının arkasında.

"Abooo! Kız pencereden uçmuş Hıdır."

Hıdır amca gözlerini açtı, banyonun içinde döndü durdu. Figen, sulara yalınayak şap şap basarak gidip musluğu kapattı. Eylem, tabureyi pencerenin önüne koyup cama tırmanıp kaçıp gitmiş. Hıdır amca hemen dışarı fırladı, Taylan'ı da yanına çağırdı, Figen Taylan'dan önce Hıdır amcanın peşine takıldı. Nafiye teyze elinden bırakmadığı ekmekle koridorun ortasına yığılıp kaldı. Taylan hemen koşup annesini kaldırmaya çalıştı ama on yedilik dal gibi bedeni Nafiye teyzeyi yerinden bile oynatamadı. Kolonya getirip alnını, ellerini ovdu.

Taylan, bu geceye mahsus değil epeydir içten içe ablalarına kızıp söyleniyordu. Zaman zaman ablalarına hak veriyor olsa da annesine ve babasına da acıyor, aynı babası gibi ablalarının bir an önce kocaya gitmesi için dua ediyordu. Onlar kocaya gitmeden huzur bu eve yerleşmeyecekti.

Tanrı sanki bu iki kızı hep kavgalarla sınıyordu. Eylem ve Figen en çok annelerine acıyıp yine en çok anneleriyle kavgalıydılar. Rahmetli babaanneleriyle yıldızları hiç barışmamıştı. Babalarıyla hep

kedi köpek gibiydiler. Ne zaman ki ebeveynleriyle barıştılar, bu kez birbirlerini yediler. Ne kendileri huzur buldu ne de huzur verdiler etraflarındakilere.

Taylan erkek haliyle okul ve ev arasındaki yoldan sapmazken, bunların yola gireceği yoktu. Üstelik Taylan evde kaldığı süre içinde de evin küçük kızı gibi Nafiye teyzenin eli ayağı oluyordu. Evi süpürmekmiş, silmekmiş, çamaşırları katlamakmış her işi yüksünüp gücenmeden yapardı. Bu hanımlar da bir pazar günü evde kalsalar, vitrindeki bardakların tozunu alıp etrafı yalandan şöyle bir temizleyip hemen arkadaşlarını başlarına toplayıp ya kısır yapar ya da kahve içip fal bakar, Hıdır amcayla Taylan'ın yaptığı kirazlı çardağın altında akşama dek laklak ederlerdi. Ya da pazar günü de kavgayı göze alıp evden çıkmak, Kızılay'da arkadaşlarıyla buluşmak için sınırlara dayanırlardı.

Eylem'le Figen'in en büyük korkusu annelerine, komşu kadınlara benzemekti. Kızlar, özgürlük, kadın hakları, eşitlik diye diye kavga alanlarını her geçen gün büyütüyorlardı. Daha geçen ay Hıdır amca, her ikisini de taa İstanbul Emniyeti'nden zor toplayıp getirmişti. İki kardeş 1 Mayıs için İstanbul'a gitmişler, evdekilere de "Amcamlarda kalacağız" yalanını uydurmuşlardı. Hıdır amca bunları eve tıkıp dayaktan geçirmeye kalkınca ikisi de diklenip bağırmaya, sokaklarda öğrendikleri sloganları atmaya başlamışlardı, "Gelsin polis, gelsin koca, gelsin jop! İnadına isyan, inadına isyan, inadına özgürlük!" Hıdır amca o gece Nafiye teyzenin yalvarmalarına rağmen ikisini de "İsyan ha! Özgürlük istiyorsunuz öyle mi? Alın size özgürlük" diyerek kömürlüğe kilitleyip tehdit etmişti:

"Başıma anarşik kesildiniz, amcanızın gittiği yol, yol değil, sizin de başınızı yakacak. Hele bir daha sizi anarşik olaylarda göreyim, peşinizi hiç aramam, evladımdı demem, kim vurduya gidersiniz, dönüp gelseniz yüzünüze bakmam, sizi eve barka almam. Size ne işçilerden, sizin çalışacağınız şurada evlenene dek, hangi akıllı erkek karısını çalıştırır ki!"

Kimi zaman Taylan'ı da yanlarına alarak hep birlikte yoldan çıktıkları da oluyordu. En son geçen sene üçü de Hıdır amcadan ve Nafiye teyzeden habersiz akşam vakti belediye otobüsüyle Zülfü

Livaneli'nin konserine gitmişti. Konser Hipodrom'daydı, öyle kalabalıktı ki neredeyse bir birbirlerini kaybedeceklerdi. O gece pek çok tanıdığa rast gelmişlerdi, babalarının kulağına gidecek diye tedirgin olmuşlardı. Tam müziğin de etkisiyle ısınıp coşmuş, babalarını annelerini hepten unutmuşlarken konserin ortasında elektrikleri kesmesinler mi? Taylan sonradan inkâr etse de o "Yuh!" sesleri arasında, kalabalığın dalgasından çok korkmuştu. Sonra kalabalık dağılmayıp inatla herkes çakmaklarını yakarak şarkıları hep bir ağızdan söylemeye devam edince toparlanmışlardı.

O gece üçü de camdan eve girerken Nafiye teyzeye yakalanmışlardı. Nafiye teyze Figen'in yüzüne tükürüp,

"Allah canını almaya emi, bunlar hep senin başının altından çıkıyor, elebaşı sensin değil mi?" demişti.

Nafiye teyze olaylar büyümesin, Hıdır amcanın kulağına gitmesin diye fazla da uzatmayıp susmuş ve suça ortak olmuştu.

Nafiye teyze kızların yüzünden kaynı Yusuf'la da artık konuşmuyordu. Zaten Eylem'in adından ötürü Yusuf'a bir öfkesi vardı. Nafiye teyze Eylem'in hareketliliğini ve anarşistliğini kaynının koyduğu ada bağlıyordu. Adı Eylem değil de Hanım ya da Hatun olsaydı evcimen bir kız olacağına inanıyordu.

Nafiye teyze kaynı Yusuf'un buralardan taşınıp gitmesine yıllar sonra ilk kez bu gece hayıflanmıştı. Şimdi Yusuf amca burada, halen bitişikteki bahçede oturuyor olsaydı, Eylem ne yapıp edip ona sığınırdı. Yusuf amca araya girip ağabeyini sakinleştirirdi.

Eylem'in de Figen'in de amcalarıyla ilişkileri hep çok özel olmuştu. Galiba Eylem daha ikiye gidiyordu, bir gün Yusuf amca onu tek başına Gençlik Parkı'na götürmüştü.

"Bugün sadece ikimiz gezeceğiz" demişti.

İlkin birlikte komik aynalara girmişler, kendi eğri büğrü görüntülerine katıla katıla gülmüşlerdi. Sonra Eylem'i dans eden kızın eteklerine oturtmuştu. Ondan çok korkmuş, midesi bulanmıştı Eylem'in.

Yusuf amca o gün Eylem'e Şişman'dan dondurma bile almıştı. Arkasından dönmedolapta yan yana oturup el ele tutuşmuşlardı. Tam tepedeyken Yusuf amca,

"Ankara'ya bak Eylem, bir resme böyle uzaktan, resmin dışına çıkıp bakarsan gördüklerin farklı olur" demişti.

Aslında Eylem'in amcasını dinlediği yoktu, midesi bulanmaya, başı dönmeye başlamıştı. Yine de o gün konuştukları içinde bir tek bu cümle kalmıştı Eylem'in aklında. Tam inmeye yakın Eylem dönmedolaba kusmuş, indikten sonra da görevli arkalarından bağırıp Yusuf amcaya orayı temizlemesini söylemişti.

Yusuf amca Eylem'i bir ağacın altına oturtup dönmedolabı temizlemişti. Çok utanmıştı Eylem, amcasının kendisine kızacağını, surat asacağını sanmıştı; ama Yusuf amca hiçbir şey olmamış gibi Eylem'i gezdirmeye devam etmişti ve bu kusma olayından evdekilere hiç bahsetmedi, utandırmadı Eylem'i. Hatta o gün Eylem'i ilk kez sinemaya bile götürmüştü.

Babaannesi sinemaya gittiklerini duyunca Yusuf amcaya etmediğini bırakmamıştı:

"Sen bu kızı orosbu mu yapacan, el kadar kızın sinemada işi ne? Sen bu kızı şimdiden gezmeye alıştır bakalım sonunuz ne olacak? Sen bunlarla uğraşacağına kendine yeni bir karı bulsana. Sen baba olmayacak mısın, hep onun bunun çocuğunu mu seveceksin?"

Hıdır amcaya da söylenmişti:

"Goy verme bunların önünü, sonra nasıl toplayacaksın?"

Bu geziden iki ya da üç gün sonra bir gece vakti polisler Yusuf amcayı götürdü, çok sayıda kitap bulmuşlardı evinde. Ondan sonra Hıdır amca da Nafiye teyze de hatta bütün mahalle kitaplardan hep korkar oldular, ders kitaplarının dışında kitap sokmadılar evlerine. Roman, öykü, şiir okumayı hep fuzuli meşgaleler olarak gördüler. Polislerin beğenmeyip götürmediği, göremediği kimi kitapları da babaanne gelininin karşı gelmesine rağmen banyo sobasında yaktı. Yıllar sonra Eylem staj parasıyla klasikleri almaya kalktığında evde yine kıyamet koptu. Hıdır amca,

"Nedir senin derdin, anarşik mi olmak? Derslerini yaptın da roman okumak mı kaldı... Madem zamanın var otur işleme işle, dantel ör. Olmadı bahçedeki domatesin, patatesin altını çapala!" dedi.

Nafiye teyze: "Paranı öyle çarçur edeceğine, tabak çanak alsana, yarın el kapısına gidince, sana kaç kitap mı okudun diyecekler, sen çeyiz diye bu kitapları mı götüreceksin? Kim bakar bu kitapların yüzüne, iki gün sonra başına kakarlar, babanın evinden ne getirdin derler. Paran varsa çatal kaşık al!"

Eylem o gün çok ağladı, sonunda kitapları götürüp geri verdi.

Aslında Hıdır amca bu akşam Eylem'in eve geç gelmesine bu kadar kızmayabilirdi ama dün akşamdan kalan, birikmiş öfkesinin de etkisiyle Eylem'e daha dikkatli bakmış, durumu gözünden kaçırmamıştı. Dün akşam Hıdır amcayı çıldırtma sırası Figen'deydi, bugün sıra Eylem'de.

Nafiye teyze kendine gelmeye başlamıştı, Hıdır amca ve Figen henüz ortalıkta görünmüyordu. Eylem üstünde bornozla nereye gidebilirdi ki?

Hıdır amca önde, arkadan Figen elleri boş geldiler. Hıdır amca homurdanıp duruyordu, halen elinde ekmekle yerde oturan Nafiye teyze, meraklı gözlerle Hıdır amcaya bakıyordu. Hıdır amca tam Nafiye teyzenin yanından geçerken ters ters bakıp böğrüne tekmeyi indirdi,

"Kalk kalk, ayılıp bayılmanın sırası mı, yetiştirdiğin kız bornozla evden kaçtı!" dedi.

Nafiye teyze dizlerini döverek ağlamaya başladı:

"Ooy ben nidem, kızlarım var, bana arkadaş olurlar diye sevinirken, kızlarımın başıma örmediği çorap kalmadı. Ooy canım çıka, ben olmaz olaydım, kırk parçaya bölüneydim. Kız Eylem gözünün ışığı sönmeye emi!"

Hıdır amca dilindeki kalabalıkla salona geçti, Figen eğilip annesini yerden kaldırdı. Nafiye teyze altdudağını ısırıp başını sallıyordu. Figen ise tek laf etmeden annesinin elinden bırakmadığı ekmeği alıp mutfağa geçti. Su bardağına doldurduğu çayla annesinin önünden geçerken,

"Çaya su çektim, paşa çayı var, bir bardak çıkar istersen al!" dedi.

Nafiye teyze Figen'in arkası sıra küfürler sıraladı. Taylan ablasının tavırlarına dudak büktü.

Hıdır amca ve Nafiye teyze hararetli bir kavgaya tutuşmuşlardı. Sürekli birbirlerini suçluyorlardı, Taylan uykusu gelmesine, canının sıkılmasına rağmen onları bu halde bırakıp yatamıyordu da. Babasına güvenemiyordu, sağı solu belli olmazdı; kalkıp annesinin üzerine yürüyeceğinden korkuyordu. Taylan'ın varlığı Nafiye teyzeye güç katıyor, Hıdır amcadan aşağı kalmayıp her lafa bir karşılık veriyordu. Ne zaman bu ikisi kavgaya tutuşsa ortaya bir hakem şart oluyordu.

Hıdır amca, bir yandan Nafiye teyzeye yüklenip dururken bir yandan da yerinde duramayıp camlardan bakıyordu.

"O var ya o, yerden bitme, çam şeytanı gizlenmiştir bir deliğe, belki de camın altında bizi dinliyordur. Elekçi bornozla nereye gidebilir ki?"

Nafiye teyze heyecanlandı:

"Abooo Taylan, kömürlüğe saklanmış olmasın?"

"Yok, yok, oraya da baktık, kapı kilitli" dedi Hıdır amca.

Nafiye teyze sessiz sessiz ağlayarak, acısına bir ritim tutturup oturduğu yerden sallanmaya başlamıştı. Hıdır amca:

"Bu kız Dilek'lere gitmiş olmasın?"

Nafiye teyzenin hemen gözleri parladı, yerinden doğruldu,

"He ya nasıl düşünemedim, tabii oraya gitmiştir. Ben gidip hemen bir Zeliha ablaya sorayım. Tabii ya nereye gidecek bu kız, Dilek arkadaşı ona gitmiştir."

Nafiye teyze hareketlenip yola düşerken Taylan'a da kafasıyla kalk işareti yaptı. Hıdır amca yine bağırmaya başladı:

"Ya siz salak mısınız? Derdiniz beni tüm mahalleye rezil etmek mi? Saat on ikiye geliyor, millete ne diyeceksiniz, şey bizim kız cıbıl, bornozuyla evden çıkmıştı bir daha kendisinden haber alamadık, gördünüz mü acaba? Yav yapmayın yav, milleti kıçıyla güldüreceksiniz adama. Daha dünkü rezilliğimiz unutulmamışken bu kez de bu çıktı başımıza. Sayenizde tüm mahalleye seyirlik olduk ya... İsterseniz camiden anons ettirin, kızımız Eylem bornozla evden kaçtı, bilen, gören insanlık namına babasına teslim etsin. Teslim edin ki Hıdır Ağa onun kemikleri ezsin. Ezsin de kurtulsun."

Nafiye teyze hiç karşılık vermeden sessizce gelip oturdu yerine.

Artık Hıdır amca da söylenmekten ve evin içinde gezinmekten yorulmuştu. Karı koca karşılıklı göz göze gelmeden, somurtarak oturup göğüs geçiriyorlardı. Sonra Hıdır amcanın aklına ne geldiyse birdenbire yerinden kalkıp vitrinin çekmecelerini açıp kapamaya başladı, aradığı her neyse bulamayınca sinirlendi:

"Bu evde koyduğun bir şey yerinde durmuyor ki; bu evde tertip düzen mi var? El feneri nerede, daha dün akşam buraya koymuştum!"

Taylan kalkıp el fenerini aradı, el feneri mutfaktan çıktı, Hıdır amca söylenerek ayağına ökçesine basılmış ayakkabılarını geçirdi, arkasından Taylan seslendi:

"Baba ben de geleyim!"

Hıdır amca hiç ses etmeden eliyle durdurdu Taylan'ı. Hıdır amca kapıdan çıkar çıkmaz Nafiye teyze,

"Taylan'ım onu dinlemeyip sen de gitseydin, baban şimdi o deli kızı yakalarsa, valla cılkını çıkarır" dedi.

Taylan annesine cevap vermeden camın önüne dikildi. En çok Taylan bıkmıştı bu kavgalardan; şöyle sakin, huzurlu bir akşam geçirmek için neler vermezdi ki... Ablalarının yüzünden, iyice eve kapanır olmuştu. Arkadaşlarından utanıyordu, bahçe duvarlarının üstünde oturmuş ya da sokağın köşesinde sigara içen, çekirdek çıtlayan arkadaşları laf atmadan duramıyorlardı:

"Lan oğlum dün akşam neydi o gürültü, Eylem ablan devrim mi yaptı yoksa Figen ablana görücü mü geldi? Gerçi evinizden can havliyle çıkanı da görmedik ama... Lan oğlum sen o evin delikanlısı mısın yoksa bostan korkuluğu mu?"

Figen merdivenleri otuza doğru çıkarken etrafındaki evlilik bahsi açanları tersleyip, "Bu zamanda görücü usulü evlenmek mi olur!" diyerek konuyu kapatıyordu. Hayırlı bir iş için gelenleri, yaka paça kovalıyor ya da kendini tuhaf tuhaf boyayıp karşılarına öyle çıkıyordu. Gelenlerin içinden de en çok müstakbel kayınvalide adaylarını kovalıyordu. Aslında tüm mahalle Figen'in neden böyle yaptığını biliyordu. Yıllar geçse de üstünden, Sedat meselesini kimse unutmamıştı daha.

Figen lise sondayken tanışmıştı Sedat'la, ikisi de ayrı katlarda okul nöbetçisi olduğu gün karşılaşmışlardı. Figen'in ilk erkek arkadaşıydı. Birlikte Gençlik Parkı'na, pastaneye gitmişler, Hergele Meydanı'nda dolaşmışlar, kalenin dar sokaklarında gezmişlerdi. El ele tutuşmak için bile günlerce beklemişlerdi. Hıdır amca, bir gün bunları otobüs durağında el ele görünce akşam evde kıyameti koparmış, ağzına geleni saymış hatta o akşam Figen'e en feci dayağı atmakla kalmamış, biricik oğlu Taylan'ı da ilk o akşam tokatlamıştı:

"Lan sen ne biçim erkeksin hı, dokuz yaşındasın oğlum, dokuz! Sünnetin de tamam, herif oldun sen artık! İnsan ablasına sahip çık-

maz mı? Sana kaç kez diyeceğim bunların telefonlarını dinle, evden kaçta çıktıklarını bana söyle!.."

Hıdır amca Taylan'ın üstüne üstüne yürüyüp bunları saymadan önce, Taylan yanı başında kopan küçük kıyamete kayıtsız sobanın kenarında bayağı kesirlere gömülmüştü. Hıdır amca böyle bağırıp Taylan'ın üstüne yürüyünce Taylan gömüldüğü bayağı kesir çukurundan altı ıslak çıkmıştı. Taylan'ın altını ıslattığını ilk Eylem fark edince anında kıkırdamaya başlamıştı. Hıdır amca herif dediği adamın son durumunu görünce Figen'le Sedat'ı el ele gördüğü andaki yıkılmasından daha büyük bir yıkılış yaşamıştı. Bütün öfkesi Taylan'ın minik suratına şak diye inmişti ve o gece Hıdır amca bir daha ağzını hiç açmamıştı.

Eylem, dudakları büzülmüş, bir salyangoz gibi içine çekilmiş Taylan'ı kaldırıp odaya götürmüş, çamaşırlarını değiştirmesine yardım etmişti, abla kardeş sarılıp birlikte yatmışlardı o gece.

Hıdır amca ertesi gün Figen'i okula göndermeyip, kapıdan çıkarken de Nafiye teyzeye tehditkâr bağırmıştı:

"Bu iş bu hafta sonu bitecek, ten tene değdi."

Hıdır amca, Figen'in Sedat'la evlenmesini istiyordu çünkü ten tene değmişti bir kere. Figen ertesi gün Taylan'ı da yanına alarak Sedat'la buluşmuş, ona evde yaşananları anlatmıştı. Evlenmeleri, en azından şimdilik nişan takmaları gerektiğini yoksa babasının kendisini okula göndermeyeceğini ağlayarak anlatmıştı. Sedat çok şaşırmış, bir türlü ten tene değmek meselesini anlayamamıştı. Taylan artık herifti ya, bir de o anlatmayı denemişti:

"Sen ablamın elini tuttun mu?"

"Ee tuttum ne olmuş?"

"Gördün mü bak, el ele tutuşunca ten tene değmiş oluyor Sedat ağabey. Babam söyledi, ablamla evleneceksin!"

Figen ağlaya zırlaya Sedat'ı ikna etmeyi başarmıştı. En azından nişan takılacak, düğün birkaç ay sonra okul bitince olacaktı. Figen babasını da Sedat'ı da istemiyordu aslında, onun planları arasında evlilik yoktu, onun niyeti haziranda gireceği üniversite sınavında başarılı olup kapağı Ankara dışına atmaktı. Ne yazık ki Figen'in planladığı gibi olmadı.

Hafta sonu Sedat annesini babasını ellerinde çikolatayla Figen'lere getirdi. Sedat'ın annesi öyle şişmandı ki mahalledeki minik kuş Emine teyzeden bile daha kiloluydu. Kanepeye oturduğunda altındaki yaylar salonu dolduracak kadar ses vermişti. Taylan çikolatalardan ve Sedat'ın annesinden gözünü bir türlü alamıyordu.

Nafiye teyze, mutfakta Figen'e,

"Aferin kız Figen, bak çarçabuk kocayı da buldun. Valla Esma çatlayacak, kızı yirmi iki yaşında daha koca bekliyor. Kulak asma sen böyle olduğuna, vardır bunda da bir hayır. Erken kalkan yol, erken evlenen döl alır. Her şey zamanıyla, çocuk da fena değilmiş..." demişti.

Nafiye teyzenin de hevesi kursağında kaldı. Hıdır amca bütün gece isteme faslı başlasın diye Sedat'ın annesiyle babasının ağızlarının içine bakarken, Sedat'ın annesi başlamadan son noktayı koydu:

"Bu iş asla olmaz!"

Hıdır amca altına iğneler batırılmış gibi yerinden fırlayıp,

"Ne demek olmaz?" dedi.

"Olmaz dedim de ondan. Kızınıza bakar mısınız; çırpı bacaklı, üflesen uçacak. Ayol buna hiç mi yemek vermediniz? Kırk beş kilo anca gelir!"

Figen kulağını dayadığı mutfak kapısının arkasından hışımla çıkıp elleri belinde kadının karşısına dikilivermişti:

"Bana baksana sen, kırk beşi de nerenden çıkardın, kırk üç kiloyum. Belim, senin ayak bileğin kadar ancak gelir..."

Nafiye teyze, Figen'i zorla mutfağa doğru ittirip orasını burasını çimdikleyerek susmasını söylemişti. Nafiye teyze salona misafirlerin yanına döndüğünde de misafirler kalkıp gitmişti bile. Hıdır amca salonun ortasında ağzı açık dondan bir heykel gibi elleri iki yanında kalıvermişti. Nafiye teyze söylenip bağırarak Eylem'e Taylan'ı yatırmasını emretmişti.

Taylan sobanın kenarındaki sıcak torpilli yerini bırakıp ablalarının odasına geçmişti. Figen hiç durmadan Eylem'le konuşup kıkırdayıp durmuştu tüm gece. Taylan'ın aklı içeride, anne ve babasındaydı. Hıdır amcanın o heykel vaziyetiyle ne zamana dek öyle kalacağını düşünüyordu.

Sabah salonda her yer ıslak ve piknik tüpü salonun başköşesinde duruyordu. Figen, Nafiye teyzenin uykusuz ve yorgun yüzüne bakarak,

"Anne buralara ne oldu?" diye sordu.

"Tüü sana, az daha senin yüzünden dağ gibi herifimden olacaktım. Adam dondu kaldı, sabaha dek denemediğim şey kalmadı. Tabii sizin ruhunuz duymadı, semeri devirip yattınız. Hiçbir şey umurunuzda değil ki; siz daha bir şey görmediniz, hayat size daha parmak atmadı. Ne zaman ki ana olursunuz bizi ancak anlarsınız, ben şimdi size bir şey demiyorum."

Figen: "Aman anne, sen kendin bizi içeri kışkışlamadın mı?"

"Kadın seni beğenmeyip de istemeyeceğiz dediğinde baban şok yaşadı. Sobanın üstündeki cızırdayan su yetmedi küçük tüpü getirdim. Babanı soyup orta yerde yıkadım. Allah yüzümüze baktı da adam kendine geldi."

Eylem, fısıldayarak,

"Annem babamı soyacağına, kendisi ağır ağır soyunsaydı gör bak babam dakikasında kendisine gelirdi" dedi.

Nafiye teyze, üç kardeşi de kıs kıs gülerken yakalayınca ayağındaki terliği çıkarıp Figen'e fırlatmıştı. Terlik Figen'e değil ama duvardaki "ağlayan çocuk" resmine çarpınca ne zamandan beri orada asılı olduğunu unuttukları resim yerde bulmuştu kendini. "Ağlayan çocuk", birkaç parçaya bölünmüş, cam kırıklarının arasında çok daha hüzünlü, çok daha yalnız görünüyordu. Nafiye teyze terliği ıskalamış, sinirini alamamışken Eylem susacağı yerde yine çenesine hâkim olamamış,

"Üzülme be anne, zaten kaç zamandır o çocuğa sinir oluyordum. Bizim ağlamalarımız, zırlamalarımız yetmiyormuş gibi bir de evde sürekli ağlayan hiç tanımadığımız bu çocuğun resmi. İyi yaptın da onu kırdın anne, eline sağlık!" demişti.

Nafiye teyze'nin insanı delip geçen bakışlarına karşılık Eylem,

"Niye kızıyorsun anne, merak etme Figen evde kalmaz. O gider başka bir erkeğin elini tutar, babam yine ten tene değdi diyerek evlendirmeye kalkar" demişti.

Figen: "Sana söz veriyorum anneciğim, okul bitene dek birkaç kilo daha alırım, kimse kusur bulamaz. Salak kadın, akşam ne laflar

etti öyle. Valla uyuyamadım sinirden, döndüm durdum yorganın altında. Yok zayıfmışım, manken gibi kızı görünce kıskançlığından daha da şişti tabii. Belli ki bu işin olmasına razı değildi, nereden bir yamuk çıkarsam diye düşünürken kiloma taktı işte!.. "

Hıdır amca içeri girdiğinde onları öyle arsız arsız gülerken yakalayınca, hepsinin gülmesi yarım kalmış, hele Taylan güldüğüne bin pişman dudaklarını ısırıp durmuştu. Hıdır amca Figen'in atkuyruğu saçlarından yakalayıp kafasını duvara vurdukça bağırmıştı:

"Yediğin onca makarnaya, ekmeğe yazıklar olsun! Kızım nedir bu halin, tığ gibisin. Kız sen manken misin, tiyatoracı mısın? Sen kadın olacaksın kadın. Kadın dediğin etli butlu olur, takır takır kuru kemik torbası değil."

Bu olayın üstünden onca zaman geçmesine rağmen Figen, kaynana adaylarının kendisini beğenmeme korkusunu atlatamamıştı.

"Hişt Taylan, camın önünde ne dikilip duruyorsun oğlum, git babana bak da gel, nerede kaldı bu adam?"

" Aman anne, nesine bakayım. Zaten Eylem'i yakaladıysa az sonra cesedini de getirir."

"Ağzından yel alsın, o ne biçim laf?"

"Öff be anne ne yapayım, ben de bıktım kızlarının vukuatlarından. Onların arkalarını toplamak hep ikimize kalıyor. İkisinin de durulacağı yok, yıllardır onların arkasında kuyruk gibi dolanmaktan yoruldum anne. Babam onlara bir şey olacak diye benim omuzlarıma ağırlık yapıyor. Bana ne ya artık kocaman kızlar oldular, işlerini güçlerini ellerine aldılar; onları mı takip edeceğim?"

Hıdır amca burnundan soluyarak içeri girince Taylan hemen sustu. Nafiye teyze yerinden fırlayıp arkasından sağı solu döndü, Eylem'i aradı. Ana oğul Hıdır amcanın ağzına baktılar. Hıdır amca tek laf konuşmadan doğru banyoya gitti ve ellerini yıkayıp çıktı. Taylan da annesi de bir şey sormaya cesaret edemiyorlardı. İstiyorlardı ki Hıdır amca kendiliğinden konuşsun. Sonunda Hıdır amca ikisinin de yüzüne bakmadan,

"Hadi kalkın yatın!" dedi.

Nafiye teyze:

"Eylem..."

"Eylem meylem yok. Sıçan, girmiş bir deliğe. Sabaha çıkar gelir. Gelirse de eve almayın ona göre!"

Nafiye teyze yine sesini yükselterek ağlamaya başladı. Hıdır amca bir kez daha çileden çıktı:

"Sus be, daha ne ağlaması. Kız belki doğru söyledi, gerçekten düşmüştür diye otobüs durağına dek kaç kez gidip geldim. Sağlı sollu yürüdüm, yol kenarlarına bakındım, iki it boku, birkaç tane de Sütçü Ayşe'nin Sarı Kız'ının kurumuş bokuna rastladım. Başka da bir bok göremedim. Kızın bal gibi yalan söylüyor. Bu düşme işi değil, tepesindeki o bok kiminse Kızılay'dan toplayıp getirdi. O haliyle fazla uzağa gidemez, sabah ben evden çıkınca tıpış tıpış gelir. Sana söylüyorum Nafiye, yok yok sana söylüyorum Taylan, anan dayanamaz içeri alır. Olayın aslını anlatmadığı sürece bu evden içeri giremeyecek, o kadar! Zaten son günlerde onun hali hal değildi, vardı bir derdi. Gayrı yeter bunların çevirdikleri dolaplar. Amcamlara gittik diyorlar, kızlar taa İstanbul'dan çıkıyor. Biri akşam toplantı var, kasa tutmadı diyor ve gecenin bir yarısı hiç tanımadığımız adamların arabasından iniyor. İnsan içine çıkamaz olduk bunların yüzünden. Yok, artık öyle başıboşluk, burası çiftlik mi? Sen de gözünü aç Nafiye bundan sonrası sıkıyönetim..."

Hıdır amca sigarasını alıp balkona çıkarken, Nafiye teyze yine gözlerinden yaş akıtıyordu. Figen'in odasının ışığı ise halen açıktı, içeriden Ahmet Kaya'nın sesi geliyordu. Figen yaşananlardan kopmuş, uçmuştu sanki. Eylem'in kaçışı, annesinin babasının bağırmaları, ağlamaları dahi onu uçtuğu yerden indirmeye yetmemişti. Olanların hiçbirini umursamaz görünüyordu.

Taylan'ın uykusu kaçmıştı artık, bu saatten sonra ders çalışacak hali de yoktu. Eylem ablasından da umudu kesmişti. Figen'in odasına doğru gitti.

Odaya girdiğinde gördüklerine inanamadı. Figen, bunca tantananın ortasında oturmuş gecenin bir yarısı elinde makine bacaklarının kıllarını alıyordu. Taylan kapıyı kapatıp Figen'e ağzı açık baka kaldı:

"Pes yani abla, sen de iyice abarttın hani. İçeride kopan fırtınanın kıyısında yaptıklarına bak, sana inanamıyorum ya..."

Figen elindeki aleti kapatıp ucundaki kılları üfleyerek temizledi,

"Taylancığım, asıl abartan sizlersiniz, Eylem koca kız, boka batıp gelmişse vardır bunun bir açıklaması. Bizimkiler bu kadar celallenmese, dişlerini, tırnaklarını göstermeseler belki de kızcağız anlatacaktı. Hem sen odana git rahat rahat uyu, ben Eylem için gerekli tedbirleri aldım" dedi.

"Ne yaptın?"

"Bak camı kapatmıyorum, ışıklar sönünce o içeri süzülür."

"Yuh yani abla, senin tedbir dediğin bu mu? Babam her yere bakıp geldi, bu kız bornozlu, yalınayak nereye kaçar ki?"

"Taylancığım, sen hiç kaçak göçek işler yapmadığın için aklın çok düz, yalın ve yavaş çalışıyor. Merak etme, Eylem bu konuda antrenmanlı sayılır. Annem, babam ve bilumum çevre bize pratik düşünme yetisini kazandırdı."

"Nası yani?"

"Bir kere Eylem sokaklarda yalınayak dolaşmıyordur. Kapıların önünde duran onca terlikten, hadi bilemedin onca ökçesine basılmış ayakkabılardan birini geçirmiştir ayağına. Bizim balkona çıkmaya cesaret edemese bile komşuların terliklerini alıp gitmiştir."

"Ama bornozlu nereye kaçağabeylir ki? Allah korusun sokaklarda onu bornozuyla gören adamların neler yapağabeyleceğini düşünmek bile istemiyorum. Yarın sabah bütün mahalle Eylem'i konuşacak."

"Merak etme, o kendini korur. Hatırlamıyor musun iki yıl önce eve gelirken yukarıdaki sahanın orada adamın biri çantasını almak istemişti, salak içinde bir milyon lira olan çantayı kaptırmamak için ne uğraşmıştı. Bütün mahalleyi başına toplayıp adamı karakola teslim etmişti de polisler adamı elinden kaçırmıştı. Hem korkma kim o gudubeti ne yapsın, yüzü gözü sivilce dolu. Üstelik gecenin bir yarısı onu o haliyle gören biri onun çok da hırlı olmadığını anlar. Aklı başında olan bir adam ona yaklaşmayı göze alamaz."

"Abla ya yangın anında bile komiksin, kötülük yapan adam sivilceye mi bakar, başına bir şey gelmeden eve dönse bari..."

"O bunları hak etti canım, dün akşamki hareketlerini görmedin mi? Ona sürekli diyorum ki; anneme, babama karşı birlik olalım. Birlikte hareket etmezsek bu ikiliyle baş edip bir kazanım elde edeme-

yiz, anlıyor musun? Gerçi senin kazanmak, almak gibi bir derdin yok. Çünkü sen zaten ayrıcalıklısın. Ben ve Eylem bu evin, bu sokağın dışında bir hayat aktığını biliyoruz, bu hayata babamın ayaklarımıza bağladığı iplerle dahil olmak istemiyoruz. İpin uzunluğunu ayarlayağabeylecek donanıma ve hayat tecrübesine sahibiz. Onun için sen de bizim için kaygılanma tamam mı? Bence Eylem ablan da şu an rahat bir yatakta uzanmış laklak ediyor, olanları anlatıp gülüyordur."

"Kiminle?"

"Ya ne bileyim, o gitmiştir şimdi bir arkadaşına sen kaygılanma, git anneme de söyle Eylem cin gibidir."

"Anneme kendin niye söylemiyorsun?"

"Dün akşamdan dolayı anneme de Eylem'e de küsüm. Yalnız Eylem'in tek şanssızlığı, kimse kapıya çamaşır asmamış."

"Ha şimdi anladım Eylem iplerden topladığı çamaşırları giyip kaçmaya devam edecekti. Abla sen tam babaannemin dediği gibi yer yılanısın. Babamla dışarı çıkınca iplere mi baktın? O telaşla buna dikkat ettin ya bravo doğrusu!"

"Eeh, Hıdır'la Nafiye'nin ve bu hayatın bana kazandırdığı en büyük şey pratik düşünmek, dememiş miydim?"

"Abla Allah aşkına küslüğü büyütme, gel annemle sen konuş. İçeride ağlayıp duruyor. Hem sen demez miydin kadın dayanışması diye. Bundan iyi dayanışma mı olur? Annem bu akşam çok ağladı, üstelik babamın attığı tekme de canını çok yaktı. Senin dediklerine çabuk inanıyor, konuşur da Eylem ablamın kendi başının çaresine bakacağını anlatırsan rahat rahat uyur."

"Tamam ama senin hatırına gidiyorum, dün akşamı unutmuş değilim."

Figen ve Taylan salona geçtiklerinde ortalıkta ne Nafiye teyze ne de Hıdır amca vardı. Balkona baktılar ama orada da yoktular.

Taylan, "Tekrar Eylem ablamı aramaya çıkmış olsalar kapı kilitli olurdu" dedi.

Figen:

"Taylan, bunlar yattı galiba."

"Yok, canım kapı açık ama."

"Annem açık bırakmıştır, Eylem için."

Gerçekten de karı koca kavga etmekten yorulup yatmışlardı bile. Taylan da, Figen de bu kadar çabuk pes etmelerine; kavgayı, arama işlerini bu kadar kısa kesmelerine şaşırmışlardı. Galiba yaşlanıyorlardı, iki gün üst üste yaşanan hareketlilik ağır gelmişti onlara.

Figen, Taylan'ın sırtına dokunup,

"Taylan, hadi ablam, sen git yat, valla yarın kalkamazsın, derste uyursun" dedi.

"Saat kaç oldu, sen uyumayacak mısın, sanki yarın sen işe gitmeyeceksin. Hem Eylem senin dediğin gibi şimdi bir arkadaşıyla laklak ediyorsa senin de kaygılanmana, onu beklemene gerek yok. Hadi kalk sen de yat!"

"Daha neler, bir de oturup onu mu bekleyeceğim? Ben balkonun çok yakalayamadığım bu sessizliğinde babamın sigarasından çalacağım. Sen beni merak etme, ben uykusuzluğa alışığım, sen git yat."

"İyi geceler abla!"

"İyi geceler, canım..."

***

Figen sigarayı her zaman içmiyor; canı sıkılınca, tek tük, bir de arkadaş muhabbetlerinde ortama uymak için.

Ev halkı hatta mahalleli uykuya çekilmişti. Her çıtırtıdan, gölgeden Eylem çıkıp gelecekmiş gibi oluyor Figen. Hani saklandığı yerden bütün ışıkların söndüğünü, balkonda ablasının yalnız olduğunu görür de gelir diye umutlanıyor. Dün akşamdan ne kadar kızgın olsa da Eylem'e, yine de abla yüreği dayanamıyor işte!

Dün Figen için yorucu ve kötü bir gündü. Aklı başında olduğu sürece unutmayacağı kara günlerden biriydi.

Bütün gün emeklilerle uğraşmak, aynı cümleleri aynı tonla defalarca tekrarlamak zorunda kalmak, insanı bir yere götürmüyor, yıldırıyordu. Hiç soluklanmak yok ki; emeklisi biter, doğalgaz, elektrik faturaları başlar. O biter öteki başlar. Başkalarının paralarıyla uğraş dur, laf anlat ona buna, kolay mı? Bir gün konuşmaktan yorulup, bırakacağını söyleselerdi inanmazdı; ama bu iş onu birkaç yıl içinde konuşmaktan bıktırmış, evde bile telefonlara bakamaz olmuştu.

Bu kadar yorgunluğun, sıkıntının üstüne akşama doğru yeni erkek arkadaşı Haydar arayıp da buluşalım deyince, Figen teklifi bayıla bayıla kabul etmişti.

Haydar daha önce Figen'in en yakın arkadaşı Perihan ile aynı işyerinde çalışmış, muhasebeci. Ticaret liselerine staj zorunluluğu başlayınca o dönem neredeyse bütün gençler ana babalarının isteğiyle ya da baskısıyla ticaret liseli olmuştu. Öyle uzun boylu üniversite hayalleri kuramayan büyükler, çocuklarının tez elden kollarına birer altın bilezik takmaları niyetiyle tercihlerini bu yönde kullanmışlardı. Perihan ve Haydar da bu yöne itilmişlerdendi. Haydar şimdi açıköğretimde okuyordu.

Figen'in Haydar'la tanıştığı günün bir anısı vardı. Perihan neredeyse bir aydır işe gidiyorum diye evden çıkıp bütün gün elinde gazete ilanları ile dolaşmaktan yorulmuş, akşama doğru bankaya, Figen'in yanına gelmişti. Canı çok sıkkındı, bu yalanı daha ne kadar götürebileceğini bilmiyordu. Arkadaşlarının verdiği birkaç kuruşla nereye kadar dayanacaktı? Patron Perihan'ı mutfakta sıkıştırıp mıncıklamaya kalkınca o da adamın kulağını ısırmıştı. Babası bunu duysa Perihan'ı bir daha işe göndermez, hatta bütün bu olanlardan Perihan'ı suçlardı, "Sen kuyruk sallamasaydın adam ne demeye seni mıncıklasın" derdi. Zavallı Perihan, bir aydır elinde gazete iş bulmak umuduyla dolaşıp duruyordu. Çöpün kıyısındaki bu yerlerde babalar çoğu şeyi ya en son duyarlardı ya da hiç duymazlardı. Çünkü onların gözünde kızlar hep kabahatliydi.

Bankadan çıkarken Perihan'ın amcakızı Zülfünaz'ı da arayıp eve birlikte gidelim diye konuştular. Cima'nın önünde buluşur buluşmaz Kurtuluş Parkı'na dek yürümeye karar verdiler. Üçü yan yanaydı; Zülfünaz yol tarafında, Perihan ortada, Figen de her zaman olduğu gibi vitrinler tarafından yürüyordu. Bir ara Perihan dönüp Zülfünaz'la konuşurken Figen kıçında bir el hissetti. Arkasını döndüğünde kendisinden epey küçük bir delikanlı pis pis sırıtıyordu. Figen öyle sinirlendi, öyle öfkelendi ki suratının ortasına sıkı bir yumruk indirmek, vurup yere yatırmak, üstünde zıplamak, yüzüne tükürmek istedi. Figen harekete geçince sapık duracak değil ya fişek gibi fırladı, Figen de arkasından. Figen koştukça üzerinde ağırlık yapacak çanta, az

önce işportadan aldığı kitaplar, elinde ne varsa bir bir yere attı. Mithatpaşa yokuşunda sapık önde Figen arkada kovalamaca oynuyorlar. Tabii ki kovalamaca tamamen boş, Figen'in onu yakalayağabeylmesi akıl işi mi? Soluğu kesildi, az sonra koşacak dermanı kalmadı. Bir an belinden bükülüp ellerini dizlerine kapadı. Nefesini toplayınca saçlarını geriye atıp koşarak çıktığı yolu omuzları yıkık indi. Arkadaşı olacak iki hatun geride bıraktığı çantayı, kitapları toplamışlar sırıtarak ona doğru geliyorlardı. Figen,

"Tü size! Hani bir de arkadaşsınız, beni yanınızdan alıp götürseler haberiniz olmayacak. Sizin gibi arkadaş olmaz olsun!" dedi.

"Ya kızma be Figen, yanımızda yürüyordun, seni göremeyince valla yine bir vitrine takıldın diye düşünüp söylendik, günahını aldık senin."

"Tabii tabii adımız çıkmış bir kere!"

"Daha sonra çantanı yerde görünce şaşırdık topladık."

"Ay zahmet olmuş!"

"Sen o oğlanı ne demeye kovalıyordun yoksa oda mı seni öptü?"

"Sizin dilinize düşeceğime bok çukuruna düşseydim daha iyi olacaktı. Bu öpmedi anam, kıçımı avuçladı."

Bu sapıklar da hep Figen'i buluyor, mıknatıs gibi, enerjisi sapık çekiyor diyeceğim haksızlık olacak.

Daha bu Mithatpaşa'daki kovalamacadan on gün önce de Nurcan'la otobüs durağındaydı Figen, sıra filan yok, öyle dağınık toplanmış otobüs bekliyorlar. Figen'in üzerinde, önden arkadan U yaka kırmızı tişörtü var, simsiyah uzun dalgalı saçlarını atkuyruğu yapıp bağlamış tepesinde. Bu durak için oldukça bakımlı ve güzel görünüyor. Figen Nurcan'la yan yana laflarken birdenbire boynundan biri öpmesin mi? Figen hızla döndü, karşısında sapsarı dişleriyle sırıtan, yirmi, yirmi beş yaşlarında bir yaratık. Kızılay'ın orta yerinde Figen ağzında küfrün bini bir para sapığın üstüne yürüdü.

"Sen ne yaptığını sanıyorsun it, eşşeoğlu eşek!" diye bağırdı.

Sapık bir iki adım geri atarak pişkince cevap vermez mi?

"Kötü bir niyetim yok, boynun öyle güzel, öyle çekici görünüyordu ki içimden geldi öptüm."

Figen verilen cevap karşısında ağlasa mı gülse mi gitti geldi o arada. Nurcan'a dönüp,

"Cevaba bak, adamın içinden gelmiş, öpmüş! Allahtan içinden başka şeyler gelmiyor. Hem bunlar bu cesareti nereden alıyorlar, akıllarına değil içlerine geleni hemen yapıyorlar..."

Figen iyice sinirlenmiş, evdeki kavgalardan sıkça duyup öğrendiği küfürleri uluorta sokağa dökmüştü. Sapık koşmaya başlayınca Figen de arkasından koşmaya başladı. Bu sapık Mithatpaşa'daki kadar hızlı koşamıyordu. Figen bir ara onu yakalayağabeyleceğine inanmıştı. Nurcan da Figen'le birlikte koşuyor, etraftan yardım için çığlıklar atıyordu. Kız harbi arkadaştı, Perihan ve Zülfünaz gibi değildi. Figen hızını almış, saçlarını arkadan sallaya sallaya koşarken birden iki delikanlı kollarından tutup havaya kaldırmasınlar mı? Ayakları yerden kesildi Figen'in, bu kez çırpınıp onlara bağırmaya başladı:

"Siz de kimsiniz, bıraksanıza beni. Benim meselem önde koşanla, adam beni öptü ya! Beni bırakın onu yakalayın..."

Cümlenin sonunu ağlayarak söylemişti, gençler kollarını gevşettiler:

"O bizim arkadaşımız olur, kötü söz mü söyledi, canını mı yaktı, paranı mı aldı, ne yapmış yani bu kadar büyütüyorsun, altı üstü Selami seni öptü. Ee artık uzatma, bak can kaybı yok, mal kaybı yok, buna şükür!"

"Hıı!"

Bu açıklamalara karşı Figen ne diyeceğini şaşırdı, kendini toparlayana dek bu kez gençler önünden koşarak kayboldular.

Figen daha sonra bu olayı arkadaşlarına anlatırken "Allahım neden bu sapık adamlar hep beni buluyor demeyeceğim, kendimi suçlamayacağım, kendimi teselli bile edeceğim. Tahmin ediyorum ki; memlekette kadın başına içinde taciz, sapıklık geçen en az dört beş hikâye düşüyordur. Bu topraklarda yaşayıp da tacize uğramayan kadın var mıdır? Hatta haritanın herhangi bir yerinde ömrü billah hiç tacize uğramadan, taciz nedir bilmeden gözlerini kapatan bir kadın var mıdır acep?.." demişti.

Nurcan, Figen'in koluna girerek otobüs durağına dek arkadaşını sakinleştirdi.

Mithatpaşa kovalamacasından sonra tatları kaçmıştı, Kurtuluş Parkı'na gitme fikrinden vazgeçip doğruca Sıhhiye Köprüsü'nün üstüne, dolmuş duraklarına doğru yürüdüler. İşte Haydar'ı ilk kez o gün dolmuşta görmüştü Figen. Kızının avuçlanmasından ziyade o serseriyi yakalayamamak ve arkadaşlarının bu denli ruh oluşları canını sıkmıştı. Onun için onlarla yol boyunca çok az konuştu, yalnızca sorularına cevap verdi. Tabii Haydar, Figen'i öyle sessiz sakin görünce, "onu akıllı uslu, hanım hanımcık" bir kız sanmış, ertesi gün Perihan'dan numarasını istemişti.

Haydar'la bir iki kez buluşup parklarda yürüdüler, dondurma falan yediler, Yüksel'de oturup konuştular. Dün akşam iş çıkışı buluşup ilk kez sinemaya gittiler. Haydar taa filmin sonlarına doğru ancak Figen'in elini tutağabeyldi. Sinemadan sonra gidip bir şeyler yediler. Oradan buradan, konuşurken konu kız erkek arkadaşlığından açıldı. Haydar Figen'e ne dese:

" Benden önce hiç erkek arkadaşın oldu mu?"

Figen şaşırdı, içinden, "Ne gereksiz bir soru. Kaç yaşıma gelmişim, başkentte yaşıyorum; arkadaşım olmaz olur mu? Benden istediğin cevabı biliyorum ama ben yine de kendi cevabımı vereceğim" diye geçirdi.

"Evet, bir iki arkadaşım oldu."

Figen, kısmen doğruyu söylerken bile temkinli davranmayı elden bırakmadı, sayılar üzerinde biraz tahrifat yaptı.

Üstelik Figen'in çetele tutmak gibi bir huyu da yoktu. İlk kez o akşamın sabahında ciddi ciddi düşünmüştü Sedat'tan bu yana kaç oldu diye. Haydar bu soruyu sordu ya, şimdi bunun devamı gelir diye beklerken, Haydar ıkına sıkıla ikinci sorusunu sordu. Bu soruların öyle yan yana yürürken ürettiği sorular olmadığı her halinden belliydi. Belli ki adam bu sorular etrafında yıllardır dönüyor, arkadaş toplantılarında, sigarayı her tellendirdiğinde, zihnini bu sorularla meşgul ediyordu.

"Onlarla cinselliği yaşadın mı?"

Yuh yani Haydar! Üstüne bir de çüş!

Cinselliği yaşadın mı? Yok oğlum yaşamadım, ben anamdan seyirci doğdum. Haydar Figen'in karşısında dudaklarını yiyerek cevap bekliyordu. Bu onun için çok önemliydi.

"Çok yüksek değerlere sahip toplumumuzun ahlak, namus anlayışını elbette ki her iffetli kız gibi içimde taşıyor ve de bundan gurur duyuyorum. Biz gelenek göreneklerine, değerlerine bağlı bir aileyiz" dedi Figen.

Sanki Figen kelimeleri bir araya getirip bu cümleyi kurmaya çalışırken arkada fon müziğini mehter takımı çalıyordu. Haydar, duyduklarından memnun gevşeyiverdi, Figen devam etti:

"Yalnız arkadaşlık ettiğim biriyle sadece bir kez öpüştüm!"

Haydar tam arabanın kapısını açmış Figen'in binmesini beklerken duyduğu bu cümleyle yüzü düştü. Kapıyı sertçe vurdu. Arabanın sahibi, arkadaşı Serdar, Haydar'ın kapıyı böyle sertçe çarptığını görseydi canı giderdi.

Haydar direksiyona geçtiğinde belli etmemeye çalışıyordu ama duyduklarına bozulmuştu. Figen kendine kızdı: İyi halt ettin kızım, bir çuval inciri mahvettin. Adamın duymak istediklerini biliyorsun da ne demeye parazitlik yapıyorsun?

Haydar soruları bırakıp film hakkında konuşmaya başladı. Neyse öpüşme olayına takmadı; Figen, tam rahatlamış, sınavı geçtim diye düşünürken, Haydar,

"Ya Figen kusura bakma, ben bu öpüşme olayını kaldıramayacağım" dedi.

Figen, Haydar'ın bozulduğunu anlamıştı anlamasına ama bu tepkiyi de beklemiyordu doğrusu.

"Figen, ben yirmi dokuz yaşındayım artık evlenmek istiyorum. Seni çok beğenmiştim, çok güzelsin ama evleneceğim kızın benden önce başkasıyla öpüşmüş olması bana ters!" dedi.

Ne ya, bu şaka mı şimdi?

"Lütfen durur musun, inmek istiyorum."

"Gece bu saatte yürümen..."

"Merak etme, hem zaten sokağımıza dek girme. Namus bekçilerine yakalanmayalım."

Haydar arabayı sağa çekip durdu, zaten Figen'in evine de yaklaşmışlardı, beş yüz metre kadar yürümesi gerekecekti. Figen tam kapıdan inecekken Haydar elini tutup,

"Lütfen Figen üzülme, aslında seni çok beğeniyorum ama dedim ya bunu kaldıramayacağım. Hem zaten sen benden daha iyilerine

layıksın. Mutlu olacaksın çünkü sen çok iyi, dürüst bir insansın" diye devam ediyordu ki; Figen bu kalıp laflardan artık iyice sıkılmış halde, elini hışımla çekti:

"Sen kendini ne sanıyorsun ya, bütün bunları mahsus mu yapıyorsun yoksa gerçekten bu kadar aptal mısın? Evlenmeyi düşündüğün kız merdiveni otuza doğru dayamış, sen ondan el değmemişlik, koklanmamışlık bekliyorsun. Ne o, karşıdan bakınca hastalıklı mı görünüyorum? Bana bak Haydar, arkadaşlarına da söyle bu ikiyüzlülüğü bırakın. Ulan hepiniz elinden tuttuğunuz, öpüp kokladığınız kızlarla evleniyor musunuz hı? O yollarınızı ayırdığınız kızlar hiç evlenemiyorlar mı sanıyorsunuz?.. Az önce bir iki arkadaşım oldu yalanını söylediğim gibi, hiçbirinin elini bile tutmadım diyemez miydim? Yalan olduğunu bile bile duymak istediklerini söyleseydim hödüklüğünü de göremeyecektim. Oğlum sen nerede, hangi zamanda takılı kaldın, sen nerede yaşıyorsun? Az kullanılmış birini bulmuşken şükretmiyorsun, daha ben bu öpüşme işini kaldıramam diyorsun. Gazlaaa, anca bulursun hiç el değmemişini!"

Haydar'ın ağzı açık kalmıştı, ağzını kapatmasını beklemeden kapıyı çarpıp çıktı Figen.

Figen kendine kızarak yürüyordu, niye yalan söyleme gereği duyuyorsun ki; Haydar'ın gözlerinin içine baka baka anlatsana yaşadıklarını. Geri zekâlı Hüsnü'nün bir gün telefon açıp, "Figen bu öğlen seni işyerinde ziyaret edeceğim" dedikten sonra tam öğle saatinde yeniden arayarak, "Ben hastaneden acilden arıyorum, kardeşim rahatsızlandı gelemeyeceğim" yalanını söylediğini, ardından da bu yalandan yine kendisinin rahatsız olup mesainin ortasında çıkageldiğini anlatsana.

Ee, Hüsnü niye geldin, geçmiş olsun, kardeşine ne oldu, nesi var?

Yok ben yalan söyledim, benim kardeşim yok. Seni acilden değil annemin yanından arıyordum.

Ee, Hüsnü o zaman niye yalan söyledin, buna ne gerek vardı?

Annem salı sallanır bugün gitme, uğursuz gün, dedi.

Ee, peki Hüsnü niye kalkıp geldin?

Annemi dinlemedim Figen, anneme dedim ki: Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u salı günü fethetti.

Yapma be Hüsnü, bunları annenin yüzüne bakarak nasıl söyledin, çok acımasızsın; yıktın kadını.

Figen, Haydar'a kısmetime hep akıldan yoksunlar düşüyor desene. Ona üniversitede Oğuz'la öpüşmekten de fazlasını yaşadığını; ama onun evlenmek için ille de kendi köylüsü bir kız istediğini anlatsana. Aynı memleketli gençlerin tensel uyumu da kültürel uyumu da daha ahenkli oluyormuş desene!

Figen adımlarını hızlandırmış söylenerek hızla yürüyordu ki ileride yol ağzındaki trafonun orada bir karartı gördü, ona doğru bakıyordu. Bu arada Haydar arabayı öttürerek yanından geçti. Yolda kimse yoktu, saat on ikiye geliyordu. Karartıya yaklaştıkça korkmaya başladı; içinden şarkı söyleyip, korkuyu kovalamaya çalışarak yürüdü. İyice yaklaştığında, karartıyı seçip "topraklar başıma o karartı babammış!" dedi.

Kendini hemen yoldan aşağıya attı. Hıdır amca eline taş almış hem koşuyor hem de Figen'i taşlıyordu. Figen ise isyan ediyordu:

"Allahım bir aydır beni ne çok koşturuyorsun yoksa beni bir yarışa falan mı hazırlıyorsun?"

Üzerindeki etek, topuklu ayakkabılar toprak yolda koşmasını bir hayli zorlaştırıyordu. Hıdır amca bir yandan koşarken bir yandan da bağırıyordu:

"Kız o arabasından indiğin adam da kim hı orospu? Hani kasa tutmamıştı, hani bankadaydın?"

Hıdır amca yaşına göre hiç de fena koşmuyordu, bir ara Figen'e çok yaklaştı, elini uzatsa saçlarından yakalayacaktı. Neredeyse uçan bir tekmeyle Figen'in sırtına abanıp onu yere yıkacaktı. Yakalasa o hırsla üstünde tepinecekti. Hıdır amcanın hem bu kadar hızlı koşup hem de durmadan konuşabiliyor olması hayret verici bir durumdu doğrusu.

"Nedir bu sizden çektiğim, her işiniz yalan dolan, iş toplantısı varmış, sen kimi kandırıyorsun kız? Kız böyle gezmekle kime zarar veriyorsun, adamlar seninle gezer gezer arabadan indirir. Sen sanırsın seninle evlenecek. Kız, evlenilecek kız bu kadar gezer mi?"

Evi arayıp geç kalacağını bildirirken haklı olarak yalana başvurmuştu Figen, buna mecburdu; "Baba erkek arkadaşımla buluşacağım" dese kıyametler kopacaktı. Gerçi yalan söyleyerek sonucu değiştiremedi ya, kıyamet böyle de koptu. Hıdır amcaya göre değil erkek arkadaş, kız arkadaş bile gereksizdi. Okul bitince arkadaşlıklar biter. Bütün kötülükler arkadaşlar kanalıyla bulaşır, en iyi insan arkadaşsız insandır. Doğruyu söyleyebileceği bir zemin vardı da söylemedi mi Figen?

Canı burnunda eve doğru koştu, Hıdır amcanın gözü dönmüştü; Figen'i yakalasa saçını başını yolacak, ağzını burnunu kıracaktı. Bir ara attığı taş tam Figen'in sırtının ortasına geldi, sendeledi, canının acısından bağıracaktı, yere kapaklanacaktı ama kendini çabuk toparladı. Annesi Nafiye teyze, bahçe duvarının önünde dudağını ısırmış sessiz sessiz ağlayarak durumu seyrediyordu. Hıdır amca Nafiye teyzeye bağırdı:

"Yakala onu kız, çabuk yakala, eve alma onu! Taylan, kapıyı kitle lan!"

Hıdır amcanın bağrışmalarına komşular pijamalı, atletli camlara, balkonlara seyre çıkmışlardı. Figen tam annesinin önünden geçerken Nafiye teyze elindeki terliği kafasına bir iki kere indirdi. Figen sersemledi ama buna da şükretti, Nafiye teyze terlikle yetinmeyip yakalayarak Hıdır amcaya da teslim edebilirdi. Bir Taylan Figen'den yana çıkmış kapının önünden çekilip ona yol vermişti. Figen kendini içeri zor attı, Eylem'i salonda elinde telefon sırıtarak Mustafa'yla laklak ederken görünce kan beynine sıçradı. Eylem ablasının pes perişan, soluk soluğa olduğunu gördüğü halde telefonu elinden bırakmadı. Eylem son günlerde bütün durumları fırsat haline dönüştürüp Mustafa'yla konuşmak, buluşmak için değerlendiriyordu.

Eylem her şeyi göze almış, bu akşam Mustafa'yla evlenmeye karar vermişlerdi. Oysa daha bir iki hafta önce kavga edip ayrılmışlardı.

Figen odaya geçip kendini yatağa attığında bile kulağına babasının sesi geliyordu. Bir ara babasının sesinin kulağına yapıştığını sandı, sonra şüpheyle kalkıp camdan baktığında Hıdır amcanın bu kez evin önündeki çam ağacının etrafında daireler çizen Nafiye teyzeyi yakalamaya çalıştığını gördü. Figen'i yakalayamayınca emre itaatsizlik eden Nafiye teyzenin peşine düşmüştü. Taylan babasını

durdurmak istiyor ama gücü yetmiyordu. Sonunda Nafiye teyzenin imdadına komşular yetişti. Terliklerle, yalınayak balkonlardan aşağı inmiş, bahçelerden fırlamışlar ve Nafiye teyzeyi Hıdır amcanın elinden kurtarmaya çalışıyorlardı.

Figen kendini odasına attıktan üç dört dakika kadar sonra Eylem telefonu kapatıp ablasının yanına gelmişti.

"Abla nerede kaldın, seni çok merak ettik!"

"Aa bakın hele, özbeöz sevgili kız kardeşim benimle ilgileniyor. Ay yoksa sen beni merak mı ettin? Eylem Hanım olaya karışmak için biraz geç kalmadın mı? Dışarıda neredeyse kan gövdeyi götürecek sen burada Mustafa'yla laklak. Sana telefonda beni idare et demedim mi? Onları idare edip oyalayabilecekken, sen ne yapıyorsun? Sen telefonda konuşurken babam bütün mahalleyi ayağa kaldırdı, duraktan buraya ben önde babam arkada koşarak geldik. Allah kimseyi senin eline düşürmesin Eylem Hanım. Unutma bugünlerin yarınları da olur."

"Büyütüyorsun, ben senin onlarla tek başına baş edebileceğini bildiğim için yavaş davrandım. Hem ben ne bileyim bizimkiler balkonda oturuyorlardı, babam ne zaman kalktı, durağa ne zaman geldi hiç haberim olmadı. Biliyor musun biz bugün Mustafa'yla evlenmeye karar verdik."

"Bak sen, büyükten önce ahıra gireceksin demek ha! Hayırlı olsun bacım, Allah bir yastıkta kocatsın. Sana güveniyorum, bu evliliği bizimkilere tek başına kabul ettirebilecek gücü, dayanıklılığı görüyorum sende."

Eylem konuşuyor, heyecanla evlilik üzerine anlatıyordu; ama Figen onu hiç dinlemiyordu. Babasından çok Eylem'in davranışları canını sıkmıştı. Eylem'in yerinde Figen olsaydı, annesini babasını idare eder, sakinleştirir, şaklabanlıklar yaparak Eylem'in yokluğunu unutturdu. Hiçbir şey yapmasa babasıyla oturup altmışaltı oynayarak dikkatini dağıtır, onu oyalardı. Hıdır amca kendini altmışaltıya kaptırdı mı her şeyi unuturdu. Eylem'in şimdi fırsat bu fırsat diyerek annesinin babasının yollara dökülmesini bekleyip telefona sarılmasına canı çok sıkılmıştı. Figen, alacağın olsun Eylem Hanım, sıranın bir gün sana geleceğini düşünmüyorsun herhalde, diyordu.

Figen o günün bu kadar erken geleceğini de tahmin edememişti doğrusu.

Dışarıda Hıdır amcayla Nafiye teyzenin sesi kesilmişti, anlaşılan komşulardan biri onları yatıştırmak için evlerine davet etmişti. Şimdi bir balkonda oturup Figen'i çekiştiriyorlardır. Hıdır amca evin erkeğiyle balkonda çay içip konuşurken; Nafiye teyze mutfakta evin hanımıyla konuşup bildiği atasözlerini sıralıyor, Figen'den dert yanıyordur.

"Her şey zamanıyla komşum, bak otuzuna geldi, evlense de biz de kurtulsak. Korkuyorum; Hıdır doğru söylüyor, bu kadar gürültüden sonra kim alır onu... Valla kala kala kal oldu, ite köpeğe yal oldu. Meğer kaynanam doğru söylemiş; ben görmem ama siz dersiniz Kibar dediydi diye, bu kız sizin başınıza çok iş açar. Aha da Kibar haklı çıktı, hepsini biliyon bacım hangisini anlatayım? Bacım yarın biz bir Zeynep Ana'ya mı gidip danışsak, bu kızların sonu ne olacak?"

Buralarda her köyün bir delisinin olduğu zamanlar çoktan gelip geçmiş; her sokağa hatta her eve bir delinin, falcı "ana"nın düştüğü devirlere gelinmişti. Yukarı mahallede Sultan Ana, kömür deposunun oralarda Zöre Ana, aha en yakında da Zeynep Ana. Şehrin çeperinde kalan bu sokaklara hava kararınca lüks arabalar, şık hanımlar inip bunların gücünden medet umarlardı.

Gece bastırıp el ayak çekilince; yaprak kıpırdasa, rüzgâr esse geçmişi getiriyordu Figen'in önüne. Geriye dönüp baktığında halka içre halkalar, "kelimenin tam anlamıyla tırnaklarla kazınarak tutulmuş bir hayattı benimkisi. Yalnız benimkisi değil, bizimkisi desem daha yerinde olur" diyordu düşündükçe.

İlkokulu bitirince Hıdır amca "kız kısmının fazla okuması iyi değildir" diyerek Figen'i okuldan aldı, ortaokula göndermedi. Figen ağlayıp zırlamasına rağmen babasını ikna edemedi. Kıza reva görülen beşe dek okumaktı, gerisi kız kısmına ayıp ve çoktu. Kimse Hıdır amcaya karşı sesini çıkaramadı, Figen annesinin yanında kadınlık kurslarına başladı. Bu alanda öyle hızlı yol aldı ki birkaç ay sonra Figen evin bütün temizliğini, yemeğini üstlenmişti. Hatta Nafiye teyze de kaynanasının aklına gidip Figen'e güvenerek üçüncü çocuğa hamile kaldı. Neredeyse Taylan anne diye Figen'i bildi.

Hıdır amca, iki yıl sonra kendi içinde bayağı yol katetmiş olmalı ki Eylem'i ortaokula yazdırdı. İşte o zaman Figen zaten çocuk bakmaktan, evin işini gücünü yapmaktan yılmış halde isyan bayrağını dalgalandırdı, Hıdır amcanın karşısına geçip diklenmeye başladı,

"Hani kızların okuması iyi olmazdı? Ne değişti de Eylem'i okula gönderiyorsunuz? Kızların okuması ayıp diyen sen değil miydin, bu ayıp bana var Eylem'e yok mu? Madem Eylem ortaokula gidiyor ben de gideceğim, ayrım gayrım yapmayıp eşit davranın" diye tutturdu.

Hıdır amca kızmadı, Figen'i terslemedi, hatta gülümsedi; ama yinede okula gitmesine razı gelmedi.

"Sen artık büyüdün, ilkokulu bitireli iki yıl oldu, ben göndersem bile seni okula almazlar. Bak zaten boyun ne kadar uzun, onların arasında fasulye sırığı gibi kalırsın. Üstelik sen bütün bildiklerini unuttun, nasıl okuyacaksın? Bütün okul seni dalgaya alır, pişman olursun. Hem benim durumum ortada; ikinizi birden nasıl okula göndereyim, iki masrafı birden nasıl karşılayayım? Sen ablasın, bak daha geride Taylan var, sen az anlayışlı ol!" dedi.

Hıdır amca kendi içinde yol alırken, Figen de yerinde durmadı ya; bu kez o da babasının karşısında çok dik duruyor, öyle hemen pes etmiyordu;

"Büyüğüm diye fedakârlık yapmak bana mı düşüyor, suçum büyük olmak mı?" diye babasına sesini yükseltti.

Hıdır amca Figen'i tersleyip, "Bu konu kapanmıştır, sen kalk git ve Taylan'a bak!" dedi.

Figen baktı ki babasını ikna edemiyor, gizlice gidip okul müdürüne olanları anlatarak kendini okula yazdırdı. Hıdır amca bunu duyunca neredeyse üzerinden hiç inmediği küplere yine bindi. Nasıl olur da Figen babasını dinlemez; onu yıkıp geçerdi. O sıralar dedesi rahmetli olduğundan artık babaannesi de onlarda kalıyordu; o Hıdır amcadan daha çok sinirlendi; dişsiz, içe çökmüş çenesini hiç kapatmadı:

"Vışşş, kele bu kızın sizin başınıza getirecekleri var. Dile bak pabuç gibi, koca yarığına bakmadan her şeye atlıyor!"

Babaannesi olmasa, Hıdır amcayı o bindiği küplerden indirmek çok daha kolay olacaktı. Figen, bütün ev halkına küstü, danteli, ka-

naviçeyi eline almaz oldu, kadınlık kursunun olgunluk döneminde annesine ev işlerine yardımcılığından, çocuk bakıcılığından istifa etti. Onlarla birlikte yemeğe oturmamaya başladı, Nafiye teyze de Figen'in okula gitmesinden yanaydı; ama bu boykotta en çok o zarar gördü. Babaannenin Nafiye teyzeye söylenmesi hiç durmadı.

"Yetiştirdiği kıza da bak hele, kız değil eşkıya. İki üç yıl sonra el kapısına gittiğinde ne bok yiyecek bu? Kim bunun nazını çekecek, ben göremem ama sen görürsün Nafiye, bu kız senin yediğin dayağın iki araba dolusu fazlasını yemezse neyim. O zaman konu komşuya dersin kaynanam söylemişti diye, bu kız sizin başınızı çok ağrıtacak, başınıza çok çoraplar örecek. Ama kızın suçu yok, Nafiye sen de az değilsin hani. Sanki ben bilmiyorum arkadan arkadan kızı fişekleyen sen değilsin sanki. Hıdırım, kork korkmazdan, utan utanmazdan. Bunlarda ne ar kalmış ne namus, ben sana yanıyorum oğlum; bunların hepsinin ağzı bir, hepsi zıvanadan çıkmış, bunlar bu gidişle senin başını yer oğlum!"

En sonunda amcası araya girdi, önce babaanneyi ikna etmeye çalıştı. Babaanne Figen'in yüzünden Yusuf amcaya da bağırdı, ağır konuştu:

"Bu kızlara hep sen yüz veriyon, sen bunların önünü böyle koyver oğul, yarın tepene çıkarlarsa anam dediydi dersin. La sen erkek misin pezevenk mi? Karını işe gönderiyon kızları okula. İyi ki rahmetli bu günleri görmedi, vışş torpaklar başıma, canım çıka!"

Yusuf amcanın karısı Gülten yenge bunları duyunca babaannenin karşısına çıktı:

"Ana sen nasıl laflar ediyorsun öyle, işe gitmek kötü mü? Buralarda geçim kolay mı sanıyorsun?"

Babaanne,

"Get kızım get başımdan, sen işe gireli muhtar kesilmişsin başımıza. Ama senin hiç suçun yok, suç benim oğlumda, onda iş yok. Yuları vermiş senin eline, çemkir dur öyle!"

Gülten Yenge ilk işe giren, ilk pantolon giyen ve başını ilk açan kadınlardan; onun içindir ki babaanneyle arası hiç olmadı. Yengeyle amca Figen'den yana olunca okula gitmenin önü açıldı.

Ortaokulu, liseyi Eylem'le aynı sınıflarda bitirdiler. Figen üniversiteyi kazandı, Eylem kazanamadı. Hıdır amca, Nafiye teyze buna

inanamadılar. Eylem sınavı kazanamadığı için utancından uzunca bir süre evden çıkmadı, suçluluk duygusuyla kendini yedi bitirdi. Figen, Eylem'i gördükçe üniversiteyi kazanma sevincini doya doya yaşayamadı. Hıdır amca kahveye gururla girdi, Nafiye teyze bakkalda, dizini kırarak oturduğu yol kenarlarında Figen'i anlatıp durdu. Yine Eylem'in imdadına Yusuf amcası koşup yetişti. Bir barış derneğinde iş buldu da Eylem o sıkıntılı dönemi daha yumuşak atlatabildi.

Üniversiteyi tamamen bir hırs yüzünden okudu Figen. Kışın bir akşam, saat yedi sekiz gibi kolunda kitaplarla eve dönüyordu, otobüsteki tek kadın yolcu oydu, buralarda hele de beş altı yıl önce o saatlerde otobüslerde, yollarda yalnız, başlarında erkeksiz kadınlar olmazdı. Zaten üniversite okuyan da neredeyse sayılıydı, bir elin parmaklarını geçmezdi. Otobüs durağa yaklaşmak üzereyken Figen kalkıp düğmeye bastığında, bütün bezgin gözlerin üzerinde olduğunu hissetmişti, iki kişinin arkasından konuştuklarını duydu:

"La git la ne okulu, bu saatte okul mu olur?"

"Kitaplarını görmüyor musun?"

"Hep numara, orospu değilse neyim!"

Figen bunları duyunca, tepesinden kaynar sular dökülür oldu. Bundan evdekilere hiç bahsetmedi, dışarıda yaşadığı her sıkıntının hayatını sınırlayacağını biliyordu. Ne zaman dersin başına otursa, bu ve buna benzer laflar geldi aklına, bunlar onu daha da kamçıladı.

Figen sigarasını söndürürken kendi kendine söylendi: Vay be, tırmalaya tırmalaya geldiğin noktaya bak Figen Hanım, ne değişti, neyi değiştirebildin? Beş altı yıl önce okula gittiğin için orospuydun, bugün erkek arkadaşın olduğu için, kim bilir yarın da boşanmak istediğinde orospu olacaksın. Hangi kapıyı açarsan aç, kaç adım atarsan at, canlarını her yaktığında içlerindeki en eğitimlisi, en harbi adam dediğin bile sana orospu diye bağırmaktan kendini alamayacak. En sıkıştıkları, en beceriksizleştikleri yerlerde dişlerinin arasından aynı cümleyi kuracaklar; sen de kadın mısın, diyecekler.

Figen bir haftadır bu "sen de kadın mısın?" cümlesine takmıştı. Geçen çarşamba günü saat yarıma yaklaşıyorken kambiyo servisinin önünde kuyruk uzamıştı. Emekliliğine bir iki yılı kalan Fatoş Hanım önünde işlem yapmak için evraklarını uzatan kravatlı adamı kibarca

uyarıp sıraya geçmesini söyleyince tartışma başladı, adam Fatoş Hanımı tersleyip haddini bilmesi için uyardı. Fatoş Hanım susmayıp cevap verince çok da kibar görünen o adam Fatoş Hanımı süzüp

"Ya sen bir aynaya baksana, bir yanındaki arkadaşlarına bak bir kendine, sen de kadın mısın?.." dedi.

Fatoş Hanım neye uğradığını şaşırdı, başı titremeye başladı, güvenlik görevlisi Murat'ı yanına çağırıp tutanak tutulmasını istedi. Murat kem küm edip adamı başka bir memurun yanına götürdü. Fatoş Hanım o öğlen dışarı çıkmadı, aynaya bakıp bakıp ağladı, dip boyası gelmiş saçlarını yoldu. Figen dışarı çıkıp kır pidesi ve ayran getirdi Fatoş Hanım'a. Sonunda müdür yardımcısı Selma Hanım, Fatoş Hanım'ın yanına gelerek olanları ciddiye almamasını söyledi.

"Fatoşçuğum bu sabah tam evden çıkacakken mutfak lavabosu taştı, Kadir söylenerek elinden çok iş gelirmişçesine alttaki boruları söktü. Söktükçe de söylendi, yok ben oraları doldurmuşum da olanlar ondan olmuş. Ayol musluğun altında ne olur? Aşağı yukarı bütün mutfaklarda olanlar: sıvı yağlar, plastik leğenler, süzgeçler. Bana ne dese beğenirsin, avazı çıktığınca 'Sen de kadın mısın be!' diye bağırdı."

Selma Hanım da ağlamaya başlamıştı, burnunu çekerken:

"Hem de bunları parmakla gösterilen bana söylüyor. Kaç yıldır çalıştığımı hissettirmeden, her akşam önüne dört çeşit yemek koydum. Hafta sonları beyefendiye poğaçasız, böreksiz kahvaltı hazırlamadım. Bunca yıllık emeğin üstünü bir sabah hiç yokmuş gibi çizi veriyor. Ben de kadınmış mıyım?"

Selma Hanım gömleğinin yakasını düzeltirken Fatoş Hanıma dönüp

"Fatoşçuğum ağlamayı bırak artık, hadi sen kalk git ama eve değil bir kuaföre git canım; şu saçlarının haline bak aynı kapıcı karıları gibisin; saçlarını boyat, fön çektir, yarın sabah da makyajsız gelme!.."

Fatoş Hanım tam ağlamayı bırakmıştı ki Selma Hanım'ın lafları üzerine tekrar ağlamaya başladı.

Kalk Figen Hanım, kalk düşünme bunları öyle ya da böyle bu hayat gidecek ve bitecek. Sen en iyisi mi ortalık sakinken, kimse gelip banyonun kapısını dövmeden, sıra bende diye bağırmadan,

güzel bir duş al. Bu kadardır ancak senin hayattan çalacağın anlar, fazlasını bekleme kızım, dedi kendine.

Figen banyoya girdiğinde bir tuhaf oldu. Eylem'in çaresizlikten cama tırmanıp kaçışını getirdi gözünün önüne. İçi sıkıldı, kendine kızmaya başladı, keşke bu kadar da boş vermeseydim, babam dışarı çıktığında bizim kızları arasaydım da balkonlara çıkıp bir bakar olsalardı Eylem'e, en azından bir iki çamaşır asıverselerdi iplere. İnşallah şansı yaver gitmiştir de anneleri babaları görmeden arkadaşlarından birine ulaşmıştır.

Yüzümün Yumuşaklığından, Donumun Ağı Hep Islak Kalıyor

Avazı çıktığınca, sesi kesilinceye dek "İmdaaat!" diye haykırmak geliyordu içinden. İmdaaat!

Eylem ne kadar çabalayıp yalvardıysa da babasını söylediklerine inandıramamıştı, "yolda düştüm" yalanını kimseye yedirememişti. Ya doğruyu anlatacaktı ki; bu ölümü olurdu ya da yiğitçe kaçacaktı. Eylem yiğitliği seçti. Hemen kirli sepetini altüst etti, ne yazık ki üstüne giyecek bir şey bulamadı. Kirlide dantel örtülerden, bir de kendisinin az önce çıkarıp attıklarından başka bir şey yoktu. Onları da yeniden giyemezdi, değil kokusu, o kıyafetleri görmek bile içini kaldırıyordu. Lime lime olmuş, bir yanında yanık lekesi olan bornozu alelacele sırtına geçirdiği gibi taburenin üstüne çıkıp camdan dışarı attı kendini.

Ayaklarına taşlar battı, üstünden sular damlıyordu, saçlarını ensesinde toplayıp sağ omzunda çamaşır sıkar gibi sıktı. Üşüdü, korktu; ama kendini dinleyecek zamanda değildi. Çabuk toparlandı, eğilerek hızla koşup Şirin teyzelerin bahçesine atladı. Halen saçlarından sular damlıyordu, üşümesi geçmiyordu; yalnız zamanlaması, öngörüsü harikaydı. Eylem, Şirin teyzelerin bahçesine geçtikten hemen sonra annesinin "Aboo!" ünlemesi kulağına dek yetişti, hiç şaşırmadı, babası sonunda kapıyı kırmıştı. Evdeki bütün kapılar Hıdır amcayı yakından tanırdı, şimdi en yakından tanıyanı banyo kapısı olmuştu.

Eylem, sıkışmıştı, ileri de geri de gidemiyordu. İleri gidemiyordu çünkü Şirin teyzeler balkonda oturmuş çay içiyorlardı. Balkonun bir köşesinde de çocuklar bir araya gelmiş; yarın akide şekeri, sakız almak hayaliyle İnsaf Bakkal'a vermek için topladıkları eski gazetelerden kesekâğıdı yapıyor, undan yaptıkları harçla da yapıştırıyorlardı. Biri çayının dibini dökmeye balkonun ucuna gelse ya da erkek çocuklarından biri balkondan çişini attırsa, Eylem beyaz bornozuyla hemen sobelenirdi. Öyle iki büklüm yakalansa nasıl izah edecekti durumu? Çocuklar başına üşüşecekti. Geri de gidemiyordu, Hıdır amca dışarı çıkmıştı bile. Eylem babasının arkasından annesini, Taylan'ı beklerken Figen koşup gelmişti. Ablasını görünce Eylem'in içinde kuşlar ötüştü, ablasının halen onu merak ediyor olması hoşuna gitti.

Hıdır amca bahçenin içinde aynı Şener Şen gibi ayaklarını kıçına vurarak aşağı yukarı koşuyor, deli gibi bakınıyordu. Onlar gidene dek Eylem yerinden kımıldamadan bekledi. Onlar ön tarafa geçince saklandığı delikten çıkıp tekrar kendi bahçelerine atladı. Bu kez sürünerek Dilek'lerin bahçeye geçti, oradan da kimselere görünmeden Elif'lerin tarafa ulaştı. Elif'lerin kapısının önü terlik ve ayakkabı doluydu. Evin etrafını dolanıp Elif'in odasının camının altına gitti, içeriyi dinledi, ışık vardı ama hiç ses yoktu. Bir süre sonra Elif'in kapısının açıldığını duydu, cama usulca vurdu, perdeyi Leyli Bibi açtı, Eylem'i öyle görünce şaşırdı, işaretparmağını ısırıp, başını iki yana salladı. Tabii Eylem de Leyli Bibi'yi beklemediğinden o da çok şaşırdı, üstelik korktu da. Leyli Bibi'nin ne yapacağı pek belli olmazdı, bas bas bağırıp milleti başına da toplayabilirdi. Bu kez öyle yap-

madı, Leyli Bibi dizlerini dövünerek, kısık sesle söylenerek camı açtı, çok telaşlanmış görünüyordu.

"Ne bu hal kız?" diye fısıltıyla sordu, şaşkınlıktan daha da mavileşen gözleriyle dönüp kapıyı kontrol etti.

"Leyli Bibi Elif yok mu?"

"Olmaz olur mu, sen burada bekle, ben içeriden bir soluk çağırayım. Kızım sen deli misin, gecenin bir vakti bornozla camın önüne gelmiş, Elif yok mu diye soruyorsun. Ne bu hal, sırtını mı keselemesini isteyeceksin yoksa masaj mı? İçeri ana baba günü Elif sana söylemedi mi Baki'nin annesi, babası, halaları, amcaları var. Elif'i istemeye geldiler. Yoksa sen mahsus mu yapıyorsun? Üzülme kızım, bunlar kısmet işi zorla olmaz. "

"Aaa, vallahi unuttum, kendi derdimden. Hem niye kıskanayım Leyli Bibi, Allah yolunu açık eylesin, Allah tamamına erdirsin..."

"Tamam, tamam şimdi çabuk git! Seni böyle bir gören olsa Elif hakkında ne der, ne düşünür? Kızın, gece yarısı arkadaşları bornozla cama dayanıyor, kim bilir o cam daha nelere şahit oldu demezler mi? Senin haline bakıp da Elif'e de bir not vermezler mi? Git kızım git, Elif'in kısmetiyle oynama, onu yoldan çıkarma. Bacı kardeş evde kaldınız Elifimden uzak durun, yuvasını kursun. Sizin gibi zırzop gezmesin. Gez gez nereye kadar kızım, yeter artık siz de evlenin. Yazık, ananı düşün bak dün akşam babanın elinden zor aldık. Bugün de sen bu saatte bu halde, hiç yakışık alıyor mu?"

Leyli Bibi camı kapatmaya davrandı, Eylem hemen elini camın arasına koyup engel olmaya çalıştıysa da nafile. Leyli Bibi öyle çevik davrandı ki Eylem'in elini ittirip camı hemen kapadı, perdeleri sıkı sıkı çekti. Eylem, Leyli Bibi'nin onca lafına bir cevap veremedi ve öylece kaldı ya, hemen sonrasında sessiz kaldığı için kendine çok kızdı.

Eylem şeytana uysa zili çalıp içeri dalacak ve "Kız Elif, bornoz partisine niye gelmiyorsun? Bizim çocuklar seni bekliyor!" diyecekti, gör bakayım evde kalmak, yoldan çıkmak nasıl olurmuş...

Neyse ki Eylem bu kez etrafında dolanan şeytana uymayıp onu çabuk kovaladı. Bu durumda olmasının yükünü Mustafa'ya yükleyip lanetler okudu.

'Mustafa, Kızılay'ın orta yerinde yine yapacağını yaptı, beni o halimle bırakıp kaçtı. Kalıbına bakıp da adam bellemiştim, meğer öküzün önde gideniymiş. Üzülme kızım Eylem, bu olay sayesinde adamın ne mal olduğunu öğrendin. Gerçek yüzünü, yarın evlendiğinde anlasaydın ne olacaktı? Hiç değilse daha yolun başındayken yüzündeki perde indi. Salak kafam, ondan ne kadar emindim, evlenmek için neleri göze almıştım. Daha askere gidecekti, ona para yollayacak, mektuplar yazacak, asker yolu gözleyecektim. İyi oldu, bu son olay balyoz gibi indi kafama, gözlerim açıldı. Yine de salaksın kızım, sen adam olmazsın. Gerçekleri görebilmen için kaç balyoz yemen, kaç şiddetinde bir deprem yaşaman gerekiyor hı?

Aylar öncesinde ilk kez onun önerisiyle Milli Egemenlik Parkı'na gitmiştik. Bakanlıklarda Büyük Millet Meclisi'nin bitişiğindeki park, Mustafa'yla parka girince el ele tutuştuk, bizim mahallede oturanların o parkın çevresinde pek değil hiç işi olmazdı, bizim için güvenli bir yer sayılırdı, tanıdık birilerine yakalanma riskimiz oldukça azdı.

Gözümüz hiçbir şey görmüyor babamı aklıma bile getirmiyordum, keyiflice gezdik. Bütün banklar doluydu, biz de parkın etrafında el ele birkaç tur atıp yorulunca gidip parkın duvarının gölgesine sığındık. Bir ara Mustafa sırtımı duvara yasladı, yüzünü yüzüme yaklaştırdı, balrengi gözlerinde polenler uçuşuyordu. Nefesini hissettim tenimde, bir tuhaf oldum, kalbim duracak sandım, vücudunu vücuduma yasladı, boynumdan ufak ufak öpmeye başladı. Heyecandan yığılıp kalacaktım oracıkta. Dünya dönmeyi bırakmış ve biz yalnız kalmıştık. Hiç kimseyi umursamadığımız resmin tam ortasındaydık. Burunlarımızı birbirine değdirdikçe dudaklarımız yanıyordu.

Biz Mustafa'yla birbirimizden başkasını görmezken, duvarın üstünde nereden çıktığını anlamadığımız eli silahlı bir asker çıkıverdi. Öyle ani çıktı ki ne yapacağımızı şaşırdık, hemen birbirimizden çözüldük. Daha doğrusu, çözülmek, toparlanmak zorunda kaldık; çünkü silahını bize doğrultup provalı gür sesiyle bağırdı: "Kıpırdamayın!" Silah, üniforma, emir kipindeki tek kelimelik söz aklımızı başımızdan almaya yetmişti. Korkudan elimizi nereye koyacağımızı, nereye bakacağımızı şaşırdık. Asker, birçok kişinin bakışı altında bizi duvarın öte yanına geçirdi, hiç kimse de müdahale edip "durun ya,

gençleri nereye götürüyorsunuz?" demedi. Hepsi başlarını çevirip çekirdeklerini çitlemeye, sohbetlerine kaldıkları yerden devam etmeye başladı.

Asker söylene söylene, arada bir silahın dipçiğiyle bizi dürterek Meclis karakoluna götürdü, orada bir başçavuş benim ne terbiyemi ne ahlakımı bıraktı. Yok, Meclis bahçesinde nasıl öyle uygunsuz hareketler yaparmışız, ne kadar konuşup çabalasam da oranın Meclis bahçesine ait olmadığını anlatamadım. Neymiş duvarları bitişikmiş, kardeşim biz duvarın öte tarafındaydık dediysem de anlamadılar. Mustafa korkudan ağzını açamıyordu, askerliğini de yapmamış ya etekleri tutuştu. Başçavuş benim nüfus cüzdanımı alıp inceledi, açık açık beni tehdit etti:

"Söyle bakalım ev telefonunu, babanı arayacağım gelip seni alsın? Amca, kızın işe gidiyorum diye evden çıkıp nerelerde dolaşıyor, ne haltlar karıştırıyor diyeyim mi?"

Başçavuş halkını nasıl da yakından tanımış, yumuşak karnını nasıl da öğrenmişti! Bu başçavuş da kız babası olmalıydı.

Babamı arayacaklarını duyunca Mustafa'nın eteğindeki kıvılcım benim eteklerime de sıçradı; yalvarıp yakarmaya, ağlamaya başladım. Allah yazdıysa bozsun, babamın buralara geldiğini düşünmek bile istemiyorum. Mustafa, bu arada beni bırakmış, etraftakilere kendisinin gidip gidemeyeceğini soruyordu. Kimse ona bağırıp çağırmıyor, itip kakmıyordu, ortadaki abalı bendim, gelen giden bana vuruyordu. Ortada uygunsuz bir durum vardı ve sanki bu uygunsuz hareketleri ben tek başıma yapıyordum. Sonra içeri başka bir adam girdi, omuzlarında yıldızlar vardı ve başçavuş da ona komutanım diyor, karşısında saygıyla duruyordu; işte o komutan insafa geldi, suç, günah mahallinin Meclis bahçesi sayılmayacağına karar verdi de bizi bıraktılar. Bir an için babamı gerçekten çağıracaklarını sanmıştım. Babamı arasalardı yüzüne nasıl bakardım

Tabii çıkınca ben Mustafa'ya söylendim, başının etini yedim durdum. Korkudan etekleri tutuşunca beni hemen unuttuğu, bana sahip çıkmadığı, yalnız bıraktığı için küstüm. Günlerce kapının önünden ayrılmadı, ne diller döktü, ne çiçekler aldı, yüzümün yumuşaklığından küskünlüğü on günden fazla uzatamadım.

Bu olaydan sonra bir daha ağzını açıp da parka falan gidelim demedi, ben de kendimi ağırdan sattım ve elini bile tutmadım. Eee Eylem Hanım, ne oldu da Mustafa dangalağıyla bu akşam yine o parka gittin? Yok yok, ben silme salağım, ha bu da bana kapak olsun: "Yüzümün yumuşaklığından, donumun ağı hep ıslak kalıyor!" Kızım sen hayır demeyi ne zaman öğreneceksin, öğrenme özürlü Eylem. İyi ki babaannemin ömrü bugünleri görmeye yetmedi.

***

Eylem Mustafa'yı düşündükçe sinirlendi, Mustafa'dan da çok, kendine kızdı. Olan olmuştu, şu saatte kendine kızmasının hiçbir faydası yoktu, öncelikli sorunu çok fazla uzağa gitmeden geceyi geçirecek bir yer bulmasıydı. Gerçi bir ara eve dönmeyi düşündü, ablasının bir kurnazlık yapıp camı ya da kapıyı açık bırakmış olacağını hesaba kattı; ama eve dönmek çok da güvenli görünmedi. Hıdır amca kaçın kurası, artık pusuya yatmıştır, Eylem, bu saatte yine tüm mahalleyi ayağa kaldırmayı göze alamadığı gibi kendisinde de yeniden kaçıp koşacak derman bulamadı.

Eylem, Elif'lerin kapısının önünde duran ayakkabılardan en şık ve en yeni olanını ayağına geçirdi. Bornozunun altında siyah topuklu ayakkabılarıyla oldukça şık görünüyordu.

Eylem, tek tek kapısını çalağabeyleceği arkadaşlarını düşündü. Tağabeyi yeni bir kriz yaratmamak için aklına gelen arkadaşlarının annelerini, babalarını da hesaba kattı. Dilek'lere gitse pencereler hep demir, arıza babası yat emrinden sonra kapıyı kilitleyip anahtarı almıştır üstüne. Kızları, karısı her an kaçacak zanneder. Paşa amcanın kulaklarının iyi duymadığı aklına gelince Sakine'nin camına vurmaya karar verdi. Ne de olsa Paşa amca uyurken işitme cihazını çıkarıyordu. Yani inşallah!

Eylem, bahçe duvarlarına yapışa yapışa, ağaçların arasından eğilerek, birkaç kişinin garipsemiş, meraklı bakışları arasından gitti 154. Sokak'a.

Eylem, tavuk gibi erkenden uyumaya alışık Sakine'nin camında ışık görünce hem şaşırdı hem de sevindi. Cam çok yüksekte değildi,

Eylem çevreyi kolaçan edip kimsenin görmediğinden emin olunca ayakkabılarını çıkarıp zıplayarak demiri tuttu, sağ ayağını duvara dayayıp kendini yukarı çekti. Ayakları duvarda, elleri demir parmaklıklarda içeriyi dinledi, hiç ses gelmiyordu. Bir ara Sakine'nin uyuyup ışığı da açık bıraktığını düşündü. Ama Paşa amcanın son ışık ve kapı kontrollerini yapmadan uyumayacağı aklına gelince rahatladı. Yaa Muhammet, yaa Ali bir de yaa boz atlı Hızır'ı da yardımına çağırarak camı tıklattı. Parmakları demirde zor asılı duruyordu, ayağı da duvarda kaymaya başlamıştı. Pencereyi açan yoktu, bir daha tıklattı. Eylem öyle hızlı düşünmeye başlamıştı ki: "Bak şimdi aksilik olacak ya, Paşa amca çıkmasın cama. Valla eğer bahtıma Paşa amca çıkarsa beni önüne katıp mahallede kovalar, bütün mahalleyi ayağa kaldırır. Babamdan kaçayım derken Paşa amcaya yakalanmak da var. Paşa amcaya yakalansam lafını esirgemez, sesini kısmaz avaz avaz bağırır, 'Ulan Birnaz'ın zamanında arkadaş belledikleri, aklına girip kocaya kaçırttı; şimdi de böyle düz duvarlara tırmanarak Sakine'yi mi yoldan çıkaracaksınız? Sen bu gece vakti, bu halde ne yapmaya çalışıyorsun hı? Senin anan baban yok mu, sen bu saatte burada ne fink atıyorsun' derdi."

Eylem içinde bulunduğu duruma baktıkça aklına Mustafa geliyor, arkasından yine lanetler okuyordu. Tam Musatafa'ya sövmeye başlamıştı ki nihayet Sakine perdeyi araladı, üstünde bornoz, gözlerinde ünlemli bakışlar camı açtı, fısıldayarak:

"Ne arıyorsun burada?"

"Kapıyı aç, beni içeri al."

"Ne oldu sana?"

Eylem'in ayağı duvarda kaymaya başlamıştı, demirlerde daha fazla asılı kalamayacaktı, Sakine'nin sorusuna cevap veremeden kendini temkinli yere bıraktı. Ayaklarına taşlar battı, canı yandı, bacaklarının arasına ılık bir rüzgâr girdi, içi ürperdi. Sakine koşup lambayı söndürdü ve tekrar cama çıktı. Eylem el kol hareketleriyle kapıyı açmasını istedi. Sakine, camda donmuş öylece bakıyordu. Eylem kapıyı açmasını fısıldadı.

Sakine başka gözler ve kulakların korkusuyla etrafı gözleyip camı, arkasından da perdeleri kapadı. Parmaklarının ucuna basarak

kapısı salona açılan odasından çıktı, babası horul horul uyuyordu. Korkudan parmaklarının ucuna basarak gitti. Alimallah Paşa amca bir uyansa, Eylem'in o halini görse seyreyle gümbürtüyü. Sakine cümle kapısını açar açmaz Eylem boynuna sarıldı. Kulağına,

"Seni gördüğüme hiç bu kadar sevinmemiştim" dedi.

Sakine parmağını dudağına götürerek susmasını istedi. Eylem, Sakine'nin gözlerinin bornozuna takılı olduğunu fark edince, "Piştil" dedi. Bir adım geri çekilip Eylem'i topuklu ayakkabılarından bornozuna dek süzdü. Eylem, Sakine'nin ağzını açmasına fırsat vermeden koluna girdi. İki kız kol kola, çoktan başka bir yolculuğa kulaç atmış Paşa amcanın önünden, birlikte sessizce süzüldüler.

Odaya girer girmez Sakine, Eylemi soru yağmuruna tuttu. Eylem kendini Sakine'nin yatağına attı ve

"Çok üşüdüm, biliyor musun kaç saattir dışarıdayım. Akşam işten çıktığımdan beri yaşadıklarım kâbus gibiydi" dedi.

Sakine de bornozunu toplayarak yatağın üstüne oturdu, "Bu kılıkta mı dışarıdaydın?" dedi, güldü. "O ayakkabılar da senin değil, sen neler çeviriyorsun? Sen kimden kaçıyorsun?"

Eylem, Sakine'nin sağ kaşının üstünün morarmış olduğunu o zaman fark etti. Yatağın içinde yarı doğrulup

"Senin kaşına ne oldu, sakın kapıya çarptım deme! Hem sen bana sorular soracağına önce sen cevap ver bakalım, bu saatte, bu kılıkta ne yapıyorsun, bu çanta da neyin nesi, ortalığın hali ne böyle, sen bir yere mi gidecektin?"

Sakine yutkundu, "Benim son birkaç saatim değil, bütün günüm boktan geçti" dedi.

Eylem çıldırmış gibi yataktan fırladı, "Bana bok deme, bana bok deme!" diyerek Sakine'nin karşısına geçip gözlerini pörtletti:

"Saçlarım bok içinde kaldı. Kızılay'dan eve bok içinde geldim. Babam beni o halde görüp kudurdu, kudurdukça sıkıştırdı. Ben sustukça o bağırdı, sonunda kendimi banyoya zor attım. Babam vazgeçmiyor, uydurduğum yalanlara inanmıyordu. Delilenmişti, anneme, Taylan'a bağırıp duruyor, tehditler savuruyordu. Kapıyı kıracağını anlayınca bu halde vıın..."

Eylem arkasından kovalayan varmış gibi hızlı anlatısını yarıda kesip çok rahat, hiç çekinmeden çekmecelerden kilot, pijama bulup

giyindi. Sakine tünediği yatağın üstünden Eylem'in anlattıklarını hiçbir şey anlamadan ağzı açık dinledi, Eylem'in giyinmesini merakla izlerken dayanamadı:

"Ya maşallah sen de amma kıllıymışsın be, halam derdi ki; erkeğin kıllısı Ali'den, kadının kıllısı ayıdan. Senin kimlerden olduğunu anladık!"

Eylem ters ters baktı, hiç cevap vermedi. Sakine kendine gelip olup biteni öğrenmeye çalıştı:

"Tamam da asıl saçın nasıl bok oldu, onu anlatsana..."

Eylem, "Açımı" dedi.

Sakine, ortada duran çantayı gösterip, "Ben evden kaçmayı planlıyordum; söylediği onca laftan, yaptıklarından sonra artık bu evde kalamam. Bu kez babamla çok kötü olduk. Hem annemi iğnelemelerine, her fırsatta aşağılamasına, küfretmesine, dalgaya alıp gelene gidene annemi anlatıp anlatıp gülmesine dayanamıyorum" dedi.

Eylem, "Bir planın var mı, nereye gideceksin!" dedi.

Sakine donup kaldı: "Plan mı? Yok bir planım, hele evden bir çıkayım da planı o zaman yaparım."

Eylem alttan altan güldü: "Sen daha çocuksun ya, bakar mısın plansız programsız kaçış olur mu? Seninki de şimdi laf mı, nereye gideceğini planlamadan bu saatte yola çıkılır mı? Hadi kalk ben açım, karnımı doyur birlikte kaçalım!"

Sakine inanmamış inanmamış bakınıp giyinmeye başladı. Eylem eline geçirdiği çengelli lastikle saçlarını toplarken Sakine,

"Peki, senin bir planın var mı?" dedi.

Eylem güldü: "Buraya gelene dek benim evden kaçmak gibi bir niyetim yoktu, ben evden kaçmadım babamdan kaçtım. Babamın sinirleri yatışınca geri dönecektim. Ama şimdi sen evden kaçıyorum derken, seni de yalnız bırakamam değil mi? Üstelik babam bu kez çok sinirlendi, ne olduğunu öğrenene dek bu işin peşini bırakmayacak. Neler olduğunu anlatamayacağıma göre ben de seninle kaçayım de mi?"

Bu kez Sakine güldü, "Sen delisin ya!" dedi ve odadan çıktı.

Sakine Eylem'i odada bırakıp bir gölge gibi mutfağa gitti. Buzdolabının kapısını açıp önünde birkaç saniye öylece duruverdi. Dolapta

akşam yemeğinden kalma taze fasulyeden başka bir şey yoktu. Fasulyeyi görünce midesine kramplar girdi. Mecbur fasulyeyi ısıtmak zorunda kaldı. Tam o sırada Paşa amca üstünde mavi beyaz Sümerbank'ın ürettiği pazenden yapılmış pijamasıyla tuvalete kalktı. Bu pijamayı daha emekli olmadan devletin yılda bir kez verdiği çeklerin karşılığında patiska ve bir iki metre pazenle birlikte Sümerbank'tan almıştı, Paşa amca. Sakine karşısında babasını görünce eli ayağı birbirine dolandı. Paşa amca Sakine'nin elindeki tepsiye ters ters bakıp,

"Yuh! Gözün aç kızım senin, gözün. Yatana kadar yiyorsun, çatlayacaksın. Sanki düşmansın ye babam ye, nereden geliyor bu bolluk? Dokuz kadının yediğini yiyorsun, bir kadının gördüğü işi göremiyorsun. Senin bir kârın var mı bu eve, hepten zararsın!" dedi.

Sakine, bu lafları artık ezber etmişti, bu laflar ilkin Fincan teyze için çokça kullanılmıştı, arkasından bütün ablaları bu laflarla kaç kez incinmişti. Sakine babasına hiç cevap vermeden alacaklarını tepsiye yerleştirdi. Paşa amca laflarının Sakine üzerinde bir tesiri olmadığını görünce söylenerek yatağına döndü. Sakine fırsatı değerlendirip tepsiyi kaptığı gibi odasına geçti.

Eylem odada yalnız kalınca duvardaki, köpükten yapılmış panoda sallanan zaman zaman kendisinin de taktığı takılara baktı. Sakine'nin ablası Sevgi'yi düşündü. Asıl Sevgi Eylem'in arkadaşıydı, liseyi aynı okulda okumuşlardı, Sevgi bir üst sınıftaydı. Bir zamanlar Sevgi'nin de odası olan bu odada giyinip süslendikleri, şiirler okudukları günleri düşündü. Karşı duvarda, yatağın başında el dokuması küçük bir kilimin üstüne toplu iğnelerle tutturulmuş fotoğraflara bakmaya başladı. Sakine'nin bütün ablalarının gülümseyen fotoğrafları vardı. Eylem'in gözleri en çok Zöre ablanın bir zamanlar yeni şimdi eski zamanlara ait gelinliğinde takılıverdi. Sonra kendisinin de, Figen'in de bu odada gelinlik giyip Sevgi'nin damat kılığına girdiği anları anımsayıp kendi kendine gülümsedi. Sevgi'nin fotoğrafı önünde durup yanaklarındaki gamzelere bakarken içi titredi. Sevgi'nin bir sabah çalıştığı derneğe ağlayarak nasıl geldiğini hatırladı.

Perihan yine günler sonra gazete ilanıyla, muhasebe üzerine olmasa da reklam ajansında dizgicilik yapağabeyleceği bir iş bulmuştu. Başvuru sırasında, tırnaklarını yemiş, bıyıkları dudaklarının kenarın-

dan aşağı doğru inmiş olan adam, Perihan'ı son bir kez süzüp, "Bak kızım seni beğendim, çalışkan, dürüst birine benziyorsun; yalnız benim ilkelerim var, Alevi olmana belki katlanabilirim ama Kürtsen seninle anlaşamayız, bunu baştan söyleyeyim" deyip Perihan'ı uyarmıştı. Perihan çok tedirgin olmuştu olmasına ama gel gör ki sesini çıkaramamıştı. Ne Kürt değilim diyebilmişti ne de Alevi olduğunu söyleme cesareti göstermişti. Kaldı ki söylese yakalamak üzere olduğu işi kaybedecekti. Perihan o an sessiz kalıp bir cevap vermemeyi seçerek konuyu geçiştirmişti.

İşe başladıktan birkaç hafta sonra da annesini hastaneye götürmek için öğlene dek izin istediğinde, patronu, "O elindeki dosyanın yetişmesi gerekiyor, sen gelene dek yerine bakacak birini bulursan tamam" demişti. Perihan da Sevgi'ye rica etmişti. Sevgi arkadaşının hatırına sabah erkenden kalkıp Perihan'ın işyerine gitti. Sevgi ilk yarım saatte yabancılığı üstünden atıp önündeki metni yazmaya koyulmuştu. Saat on gibi asık suratlı patron, yanında yine kendi gibi suratsız bir adamla geliverdi. Adam Sevgi'yi görünce başıyla işaret edip, bu da kim der gibi bakındı. Sevgi'yi tanıştırdılar, adam Sevgi'den iki orta kahve istedi. Sevgi elinde tepsiyle içeri girince adam onu tepeden tırnağa süzüp, tam kahvesini aldığı an gözlerini Sevgi'ye dikip, dişlerini sıkıp başını sağa sola sallayarak, "Sen Kürt'e benziyorsun!" dedi. Sevgi ne diyeceğini bilemedi, elindeki tepsiyi masanın üstüne bırakıp çıkmasaydı hemen oracıkta ağlayacaktı. Orada ağlamamış ama Eylem'in işyerine gelip olanları Eylem'e ağlayarak anlatmıştı. Eylem, eski günleri anarak topluiğneyle tutturulmuş bu gamzeli kızın fotoğrafına bir öpücük kondurdu.

Sakine elinde tepsiyle içeri girince, Eylem bir an boş bulunup korktu. Sakine Paşa amcaya yakalandığını anlattı.

Eylem eski günlerden bahsetti, Sevgi'yle okul kırmalarını anlattı:

"Biliyor musun Sakine, Sevgi'yle bir ara bir dernekte toplantılara katılıyor, grupça okumalar yapıp tartışmalara katılıyor, büyüklerden ders alıyorduk. O akşam da yine hocam diye hitap ettiğimiz anlatıcı, feodal bağları yıkmaktan, kadının özgürleşmesinden bahsetti, ben de Sevgi de bütün anlatılanları başımızla onayladık, her şeyi anlamış gibi yaptık. Anlatıcı şartlar ne olursa olsun teslimiyet yok diye noktayı

koydu. Sonra sen bizi toplantı çıkışında köprünün üstünde halk otobüsünü yakalamak için öyle yusuf yusuf koşarken görmeliydin. Saat epey geç olmuştu, ben diyordum ki; babama ne diyeceğim, o diyordu valla babam bu kez beni öldürecek. Sonra otobüste kendimize geldik. Sevgi, 'Ya Eylem biz kimiz, ne yapıyoruz. Az önce bizi toplantıda görenler şu korkudan tutuşmuş halimize ne der? Biz daha kendi göbeğimizi kesememişken, feodal bağları nasıl keseceğiz, sokağa inip hangi kadına anlatacağız özgürlüğü?' deyiverdi. Bu odada Sevgi'yle çok güzel anlarımız oldu, şimdi de seninle. Ama gel gör ki o zamanlardan bu zamana pek yol alamamışız ki hâlâ korkup kaçıyoruz. Ee Sakine, şimdi anlat bakalım senin günün neden boktan geçti hı?"

Sakine düne dönüp günü yeniden yaşamaya başladı. Hiç tanımadığı adamın birinden yediği dayağı, kendini kusurlu bulup utanarak anlattı. Eylem, dinlerken araya girip sorular soruyordu; ama Sakine gelen soruların hiçbirini duymuyor, kendisine anlatıyormuş gibi duraksamadan devam ediyordu. Eylem, daha fazla dayanamayıp güldü. Hele, "Hasan Hüseyin aşkına!" lafında kahkahayı koyuverdi:

"Beni çok şaşırtıyorsun Sakine, sana inanamıyorum, yani adamın biri tekme tokat sana girişmişken sen cesurca, karşısına dikilip yiğitçe Hasan Hüseyin aşkına dedin ha! Vay canına! Kızım sen salak mısın ya, ellerin armut mu topluyordu? Sen niye adamın kulaklarına asılıp burnunu ısırmadın? Niye adamın çüküne tekmeyi basmadın, bas bas bağırıp ortalığı niye ayağa kaldırmadın? Hem çok tuhaf, neden tanımadığın biri seni dövsün ki?.."

Sakine öfkelendi, "Ne yani yalan mı söylüyorum, aslında adamı tanıyorum da senden mi gizliyorum?.. Sana anlattım işte, aynen böyle oldu, adamı ta-nı-mı-yorum! İlk kez gördüğüm biriydi, adamın öyle bir tipi vardı ki bir görsen bir daha unutamazsın ya! Bana kızıyorsun ama sen hiç tanımadığın adamın birinden dayak yedin mi, o an benim yerime sen olsaydın sen de ne yapacağını bilemezdin" dedi.

Eylem baktı ki Sakine geriliyor uzatmadı; ama yine de yaşananlara anlam veremedi.

Sıra akşam yemeğinde olanları anlatmaya gelince, bir yandan da çantasını hazırlamaya başladı Sakine. Gidecekti, kafaya koymuştu.

Babasının bir dilim pastırma için ettiklerini, kafasına bir tabak fasulyeyi nasıl geçirdiğini, kaşığı kendisine nasıl attığını bir bir anlattı.

Eylem, Sakine'nin anlattıklarına çok güldü,

"Hayatlarımız ne komik değil mi Sakine? Sanki günlerimizi Aziz Nesin yazmış da biz de oynuyoruz. Yazık bize!" dedi.

Eylem en çok kendilerine acıdıkları vakit, dalgaya vurarak söyledikleri türkülerden birini söylemeye başladı. Önce babası gibi ağzını kapatıp başını sallayarak boğazından bir giriş yaparak devam etti:

"Baydığın başında duman arımaz, amaaan. Amaaan. Arap at yorulur da gönül yorulmaz, amaaan, amaaan..."

Çankaya'yla Mamak bir beton köprüyle birbirine bağlanmadan önce; bu kızlar o köprünün karşısındaki bayırlarda buluşur, yanı başlarında son nefeslerini veren köyleri izleyerek, gizlice sigara içip birbirlerine gönüllerindekini anlatıp çok türküler söylemiş hatta bazen hızlarını alamayıp dikenlerin taşların arasında kendi yaptıkları müzikle halaya kalkmışlardı.

Tik tak, tik tak yemlerini toplayan tavuk, o vakitler onlara hiç işlemez, dokunmazdı. Yıllar eskitse de zamanı, şişelerin dibinin bulunmasına yakın, babasının dilinden dökülen bu ezgi Eylem'in peşini hiç bırakmayacaktı. O da Hıdır amca gibi bu türkünün sadece iki dizesine takılacaktı ömrü boyunca. O unutsa da arkadaşları bu dizeleri hatırlatacaktı ona.

Eylem, "amaaan, amaaan..." diye uzattıkça bir acı gelip akşamdan beri kanayan yaranın üstüne çöreklendi. Yüzündeki bütün musluklar birden açıldı, küçük bir kız çocuğu oluverdi, salya sümük birbirine karıştı.

Sakine, ruhu bir salıncağın ucunda bir o yana bir bu yana giden Eylem'e ne diyeceğini bilemedi, onu önce kendi haline bıraktı, baktı kendiliğinden salıncaktan ineceği yok ipi yakalayıp Eylem'in suratına bir tokat indirdi. Eylem zırlamayı anında kesti, Sakine çantasından kâğıt mendil çıkarıp uzattı. Eylem iç çeke çeke, "Kendime çok öfkeliyim" dedi.

Sakine Eylem'in saçlarını okşadı. Eylem elleriyle burnunu gözünü sildi,

"Kaçmayı planlamıyor muydun, hadi kaçalım!" dedi.

Sakine, "Kaçarız, önce ne oldu sen onu anlat!" dedi. Eylem yatağın üstünde dizlerini kendine çekerek oturdu,

"Nasıl anlatsam ki; bir türlü akıllanmayan ben, dün akşam yine Mustafa ile buluştum. Caddenin sonundaki okulunun köşesinde bekliyordu, tam işçilerin dağılma saati bir gören olur, birine yakalanırım, babama haber uçar korkusundan diken üstündeyim. Buluşunca ilk on beş yirmi dakika, nereye gitsek diye kendimizi bilmez vaziyette ara sokaklarda dolaşıp durduk. Sığınağabeyleceğimiz bir koyak ararken bir de baktık ki ayaklarımız bizi Milli Egemenlik Parkı'na getirmiş. Ne olur, yine mi deme! Parkın önünde ikimiz de birbirimize bakıp güldük, o an el ele tutuşup parktan içeri girdik. Tamam, kötü bir tecrübe yaşamıştık, o park bizim için pekiyi şeyler çağrıştırmıyordu, hişt gülme!"

Sakine, "Sen deminden beri bana gülüyordun ama nasılmış. Sakın başıma gelenler yine orada, Mustafa'nın yüzünden oldu deme! Kızım sen akıllanmazsın, kusura bakma ama sen adam olmazsın. Zaten Sevgi ablam hep anlatıyordu senin saflıklarını. Daha geçen ayın başında o kişiliksizin yüzünden başın derde girmedi mi? Adam tehlikeyi görünce yan çiziyor, kusura bakma ama onda ne buluyorsun anlamıyorum" dedi.

Eylem cevapladı: "Lütfen sonuna dek dinle, aralara girip yorum yapma! Bunu kaldıracak durumda değilim. Çok güzel bir sahneydi, el ele parkın etrafını iki üç kez tavaf ettik. Bütün banklar ne yazık ki yine doluydu, oturacak bir yer bulamayınca Mustafa bu kez, "Yere oturmaya ne dersin?" dedi, ben de kabul ettim. Mustafa beni gözden ırak çalılara doğru götürdü. Çalı dediğim şu dalları yere doğru eğilen kırmızı çiçekli ağaçlar var ya işte onlar. Mustafa dalları perde gibi iki eliyle aralayıp bana yol gösterdi. İkimiz de çalıların altında yan yana burun burunaydık. Bizi kimse görmüyordu ya da biz kimseyi görmediğimiz, görecek halimiz olmadığı için kimsenin de bizi görmediğini sanıyorduk. Allahım gözlerden ırak, sadece sevdiğim ve ben, çok heyecanlıydım, Mustafa'nın nefesini yüzümde hissediyordum, içimde ılık ılık dereler akıyor, kuşlar ötüşüyordu. Mustafa, beni yüzümden ufak ufak öpmeye başladı. Kulağımda babamın, annemin sesi

gitmek bilmiyor, çınlayıp duruyordu. Gözümün önünde babam sürekli işaretparmağını sallayıp gözüme gözüme sokuyordu. Sonunda içimdeki müziğin sesini sonuna dek açıp onların sesini bastırdım, gözlerimi de kapadım, artık babamın parmağını da görmüyordum. Şimdi Mustafa'yla tamamen yalnızdık. Bu kez ben de hiç utanmadan Mustafa'yı öpmeye başladım. Yine de bir gelgit yaşıyordu aklım, bedenim. Bir öpüp, bir geri çekiyordum kendimi. Sonunda nasıl oldu bilmiyorum Mustafa beni yere yatırdı, kendi de üstümde beni öpüp okşuyordu..."

Eylem olayı tekrar yaşıyor gibiydi, karşısında Sakine'yi unutmuş, dili dörtnala gidiyordu.

"Üstümdeki tişörtün yakasından elini tam göğsüme atmıştı ki başıma yumuşak yumuşak bir şeyler geldi. Mustafa göğüslerime yumulmuştu, elimi saçlarıma götürdüm ki ne göreyim, bok! Meğer oraya adinin biri kıçından çıkanı bırakıp gitmiş. Elim boklu, Mustafa halen göğüslerimde, nefes alışverişleri hızlanmış. Mustafa'yı temiz elimle dürttüm, Mustafa soluk soluğa başını kaldırdığında elimi boklu görünce hemen doğruldu ve bağırdı: 'Onu da nereden çıkardın?..' Ağlamaya başladım. Mustafa sinirli sinirli gülüyordu, gıcık olmuştum. Alelacele çalıların altından çıkıverdik. Çantamdan peçete çıkarıp Mustafa'ya verdim ki saçlarımı temizlesin, beceriksiz daha da dağıttı, bütün saçıma sıvadı. Mustafa'yla kavga etmeye başladık. O an aklıma su alıp da saçlarımı yıkamak gelmedi. Bunu akıl etseydim olaylar bu denli büyümeyecekti. Ben durmadan ağlıyor, Mustafa'ya 'Senin yüzünden oldu, beni oraya yatırmasaydın, hadi oldu bari iyice bütün saçlarıma sürmeseydin, beceriksizsin!' diye söyleniyordum.

Öyle de kötü kokuyordu ki yanımızdan geçenler burunlarını kapatarak, yüzlerini ekşiterek yürüyorlardı. Biz bu kokuyu nasıl alamamıştık hayret doğrusu. Mustafa o halimle yanımda daha fazla yürüyemeyeceğini söyleyince tepem attı, bağırmaya başladım, 'Lan sen ödleğin tekisin, kıçın sıkışınca doğru topuk...' O da bana 'Ne halin varsa gör, zaten uğursuzsun, seninleyken başıma gelmedik kalmıyor...' demez mi? Beni Kızılay'ın orta yerinde o halimle bırakıp gitti.

Eve nasıl geldiğimi hiç hatırlamıyorum, sonrasını tahmin ediyorsundur artık..."

Sakine, Eylem'in anlattıklarını kendini sıkarak dinledi. Gülmemek için altdudağını ısırıyordu.

Eylem kaçış hikâyesini sonuna dek anlattı, Elif'lerin camında Leyli Bibi'nin dediklerini, camı kapayışını anlatırken gözlerinden öfke şimşekleri çaktı. Bir önceki gece babasının Figen'i kovalayışını da bir çırpıda özetledi. Anlatmak Eylem'e iyi gelmişti, ilk geldiğinden daha iyi görünüyordu. Sonunda Sakine'den önce kendi güldü. Sakine babasının duyacağı korkusundan Eylem'i susturmaya çalıştı; ancak Eylem'in yayı atmıştı bir kere susturabilene aşk olsun!

Eylem'in gülme krizi geçince birlikte toparlanıp çıkmaya hazırlandılar. Tam ana kapıdan çıkacakken Sakine,

"Eylem, annemi de uyandıralım" dedi.

Eylem "niye?" der gibi bakındı.

Sakine: "Eylem, annemin de canına tak etti artık. Bugün bir bakışları vardı, sanki beni bu adamın elinden kurtar diye bağırıyordu, yalvarıyordu."

Eylem: "Deli olma be, annenin kaçacağını hiç aklın kesiyor mu? Hem annen bizi yavaşlatır, seni de kaçmamak için ikna etmeye çalışır. Bağırıp çağırsa, Paşa amca kalkar, baban ikimizi de yer valla!"

Sakine, "Yok yok, ben rahat edemeyeceğim" dedi.

Eylem: "Dur o zaman bekle ben çıkayım, seni dışarıda beklerim. Olur a annen bağırır Paşa amcayı ayağı kaldırırsa, benden sakın bahsetme oldu mu? Ben ipleri kopardım bir kere, babam işin aslını öğrenene dek peşimi bırakmayacak. Sonra sizinkiler beni her şeyden sorumlu tutar, bizim kız küçüktü, iyiydi de ah o Eylem yok mu derler. On dakika beklerim geldin geldin, gelmedin ben yola yalnız devam ederim, anlaşıldı mı?"

Sakine kabul etti, kapının ağzında öpüşerek ayrıldılar.

Sakine usulca annesinin kapısını açıp, gölge gibi süzüldü içeriye. Gözleri karanlığa alışınca şaşırdı, "Anne!" diye seslendi, yatağı eliyle yokladı. Annesi yatakta değildi. Hemen ışığı açıp sağa sola bakındı, hayret Fincan teyze yoktu. Yatağı hiç bozulmamıştı bile. Sakine kendini dışarı zor attı. Eylem bahçe duvarının dibinde bekliyordu.

"Ne oldu Sakine, annen babanı mı tercih etti. Kızım bunlar alışmışlar, hırgür bitmez ama birbirlerini de bırakmazlar" dedi.

Sakine: "Eylem azıcık susar mısın ya? Annem odasında yok!"

Eylem güldü: "Ee, bunda niye bu kadar şaşırıyorsun, bunlar karı koca kızım, bunların işlerine akıl sır ermez. Git bak, annen babanın koynunda değilse neyim!"

Sakine: "Öff Eylem, saçma sapan konuşuyorsun yal Onlar bu işleri bırakalı yıllar oldu."

Eylem: "Tamam kızım sen yine öyle bil, bu işleri annene babana kondurma! Hem niye sinirleniyorsun ki? Sanki şimdi ne dedim, anan babanın koynunda, bunda ne var. Doğal olanı bu değil midir? Üstelik babanın yanında değilse tuvalete kalkmıştır, başka nerede olacak?"

Sakine: "Ne tuvaleti be, annemin yatağı hiç bozulmamış. Anlamıyor musun annem evde yok!"

Eylem, "Vay, demek ki annen senden önce davrandı. Bak üstelik seni de düşünmedi, gel birlikte kaçalım bile demedi. Bendeki şansa bak, mahallede onca evin içinde çala çala hangi kapıyı çalmışım. Durdunuz durdunuz da kaçmak için benim boka batmamı mı beklediniz? Eylem şimdi geliyor musun, gelmiyor musun, valla sabah Paşa amcanın halini görmeyi çok isterdim doğrusu" dedi.

Sakine bir Eylem'e bir dönüp evin kapısına baktı: "Yürü, yola çıktık bir kere, hem babam bunu çoktan hak etmişti..."

Sokağı dönmüş, ellerinde birer sırt çantası yan yana, hiç konuşmadan yürüyorlardı. Aziz amcanın Murat 124'ünün yanından geçerken Eylem, Sakine'nin kolundan çekip fısıldadı:

"Sakine bu saatte yayan mı kaçacağız?"

Sakine anlamamış anlamamış Eylem'in yüzüne safça bakındı,

"Daha iyi bir fikrin mi var?" dedi.

Eylem: " Sen şurada dur gözcülük yap, ben araba işini halledeyim."

Sakine "Dur, ne yapıyorsun, başımızı belaya sokma!" dedi.

Eylem kendinden emin, parmaklarıyla sus ve git işareti yaptı,

"Korkma Sakine, battı balık yan gider. Hem arabayı yemeyeceğiz ya, işimizi görünce bırakırız" dedi.

Sakine elinde iki çantayla yolun kenarında korkuyla beklerken, Eylem hiç zorlanmadan kapıyı açıp birkaç dakika sonra da arabayı çalıştırdı. Sakine, hayranlıkla bakındı direksiyon başındaki Eylem'e.

Sakine ve Eylem ne yapacaklarını, nereye gideceklerini bilemeden altlarında araba, şehrin karanlığına terk edilmiş caddelerinde turlayıp durdular. İlk kez gece ve sokak onlara kalmıştı. Gerçi Eylem'in birkaç kez daha böyle babasından çaldığı arabayla gezdiği anlar olmuştu; ama korkudan fazla uzaklaşmadan, hep mahallede yakın sokaklarda turlamıştı. Sakine için ise bu saatte gezmek, hele de kız kıza arabayla gezmek ilk oluyordu. Sakine, oturduğu koltuktan hayran hayran Eylem'i izliyordu. Eylem'in vites değiştiren eli, direksiyonda duran ince uzun parmakları, kısacası Eylem'in her hareketi Sakine'ye olduğundan parlak görünüyordu.

"Aferin be Eylem, ne güzel sürüyorsun, iyi ki öğrenmişsin!"

"Bunu öğrenmek bana bir araba dolusu dayağa mal oldu biliyor musun? Bir iki sefer amcam gösterdi, sonra hep babamın arabasını çaldım. Tağabeyi babam bunu cezasız bırakmadı."

Sakine, "Evet ya, siz de abla kardeş amma dayak yediniz ha!" dedi.

Eylem: "Ablam da ben de dayak arsızı olduk. Kaç yaşımıza geldik, hele ablama bak, üniversite okudu, mesleğini eline aldı yine de dayaktan kurtulamadı. Bir de bize çok dayak yediniz diyene bak. Kızım biz en azından senin gibi tanımadığımız heriflerden yemedik, bizi dövdüyse babamız dövdü. Dün yediklerini dayaktan saymıyorsun herhalde... "

Sakine, elleriyle yüzünü kapatarak, "Aman Eylem, hatırlatma ne olursun! Adamın yüzü daha yeni yeni gözümün önünden gidiyordu ki yine çağırdın. Sahi bu adam beni neden dövdü Eylem? Ben neden bağıramadım, neden tutulup kaldım? Yoksa ben hasta mıyım? Gerçekten benim yerimde başka biri olsaydı, aynı şekilde mi davranırdı? Yok yok, bende bir tuhaflık var..."

Eylem gözünü boş yoldan ayırıp Sakine'nin elini tuttu: "Kızma be Sakine kendine, sen kadınsın, burası da Türkiye!"

Ölüsü Olan Bir Gün, Delisi Olan Her Gün Ağlar

Paşa amca, sabah ezanıyla açtı gözlerini. Kulağında babasının yıllar önce taktığı küpe: "Güneş yalnız ve yalnız ölülerin ve eşeklerin üzerine doğar!" Paşa amca çok uğraştı bu küpeyi çocuklarına miras bırakmayı ama kimse bu küpenin yüzüne bile bakmadı. Dişsiz ağzını yalanıp şapırdatarak ve terliklerini sürüyerek önce tuvalete gitti, elini yüzünü yıkarken dilinde taa çocukluğundan getirdiği yarı Türkçe yarı Kürtçe dualar vardı:

"...Tövbekârım, günahkârım, sen günahlarımı bağışla, mihnete muhtaç etme yarabbi..."

Dualanmış yüzünü havluya bırakıp mutfağa geçti, su içip, perdelerin arkasından dışarıyı kolaçan etti. Epeydir bacak arasını terk eden

karıncaların eve dönmesiyle birlikte, aklına Fincan teyze düştü. Onun odasına doğru, yeniden hatırladığı heyecanla yürüdü. Başlarını aynı yastığa, aynı anda koyup sabaha birlikte vardıklarını hatırlamayacak kadar eskitmişlerdi birbirlerini. Akreple yelkovan ayrı odalara, ayrı yataklara düşmenin de ötesini işaretliyordu artık.

Paşa amca, Fincan teyzenin yatağını bomboş, hiç bozulmamış görünce; hevesi kursağında kalmış, sanki birisi arkasından uçurumdan itmiş gibi sisler içinde boşluğun ortasına düşüverdi. Boşluktan çıkıp kalkması, üstünü, kendini silkelemesiyle birlikte, sürüklenen bacaklarına can geliverdi birden. Sakine'nin odasına koşar adımlarla 'Sakinee, Sakinee" diye bağırarak gitti. Sakine not olarak arkasında dağınık bir oda bırakıp gitmişti. Ortada bir yemek tepsisi, boş tabaklar, sağa sola atılmış havlular, kıyafetler Sakine'den beklenilmeyecek bir imza gibiydi.

Paşa amca daha yeni duadan çıkmış ağzıyla bildiği bütün küfürleri karısının, kızının arkasından sıraladı. Adımları birbirine dolaşarak, dizlerini döverek odasına döndü, yatağının başında duran sehpanın üstünde bir şeyler arandı, çarçabuk kulaklığını taktı. Etrafına bakındı, takma dişlerini koyduğu tasta sudan başka bir şey yoktu. O sinirle kaldırıp tası duvara vurdu. Ne kadar kapı varsa hepsini hışımla açıp çarptı. Bildiği küfürler bitince listenin başına dönüp hepsini yeniden sıralamaya başladı. Ayağında terklikler, bacağında beyaz mavi çizgili pijaması kendini sokağa zor attı; gece boyunca girip çıkmadık sokak bırakmayan köpekler, mavi çöp tenekesinin başında, lanetler okuyarak koşan Paşa amca'nın arkasından baktı.

Paşa amcanın bir koşuşu vardı ki yollarda, görülmeye değerdi. Kaderin cilvesi midir nedir; en son yıllar önce komşularla ortaklaşa kurban keserlerken, sabahın erken saatlerinde ellerinden kaçırdıkları ineğin peşi sıra Paşa amca bütün ortaklardan evvel en önde böyle koşmuştu. Şimdi de daha dün akşam inekle kıyasladığı, yerin dibine batırdığı karısı kaçmış, sanki biraz daha hızlansa onu yakalayacakmış gibi hırsla koşuyordu. Taş duvarla çevrili bahçenin demir kapısı önünde soluk soluğa durdu. Demir kolu çekip rengârenk sardunyaların oluşturduğu koridordan geçip yumruğunu zilin üstüne yerleştirdi, elini hiç çekmeden kuşu epeyce bir öttürdü. Kapı açıldığı halde eli

halen zilin üstünde, kuş halen ötmekteydi. Karşısında don atlet burnundan soluyan Bülent ağabey, önce Paşa amcanın elini zilin üstünden indirdi, azarlarcasına,

"Hayırdır baba, ne oldu, kâbus mu gördün?.." dedi.

Arkasından Birnaz ablanın ciyak ciyak çığlıkları duyuldu:

"Ay, ay, ay anneme bir şey mi oldu babaaa?"

Baran: "Dede anneanem seni evden mi kovdu?"

Dilan siyah kıvırcık saçları birbirine girmiş halde, "Anne ne olmuş, anneannem ölmüş mü?" dedi.

Paşa amca elleriyle gözlerini ovuşturan Dilan'ın yanaklarını avcunda sıkarak ıslak ıslak öptü:

"Hay senin ağzını yiyim, ne güzel laf ettin, keşke onu haber etmeye, müjdelemeye gelmiş olaydım. Keşke helvayı kavurmaya başlayın demeye gelmiş olaydım. Keşke Fincan ölmüş, cehenneme gitmiş olaydı."

Dilan, dedesinin yüzüne bakıp, "Dede dişlerin nerede?" diye sordu.

Baran, "Baba gördün mü, dedem onca cümlenin içinden bir tek anneannemin ölümü geçen cümleyi duydu..." dedi.

Paşa amcanın dili mırıl mırıl Kürtçe'ye dönmüştü. İnsanın ağzında kendi dişi, kendi dili olmayınca gülünesi oluyormuş. Paşa tmca Türkçe, Kürtçe iyice karıştırdı, Fincan teyzeyle Sakine'nin evden kaçtıklarını zar zor anlattı. Ter içinde kalmış, elleri titremeye başlamıştı. Sorulan soruların çoğunu duymayıp hep başka telden çalıyordu. Bülent ağabey Paşa amcaya sandalye getirdi, Birnaz abla sıkı tembihlerle çocukları yataklarına gönderdi, kendisi de Bülent ağabeyle üstlerine bir şeyler alarak Paşa amcanın koluna girip bahçeden çıktılar.

Paşa amca koşarak beş dakikada geldiği yolları neredeyse kızıyla damadının kolları arasında yarım saatte döndü. Yol boyunca bir iki adımda bir durup ağlayacak gözlerle bir kızına bir damadına bakarak,

"Biliyonuz mu, nankörler giderken dişlerimi de götürmüşler. Aaah beni mahalleye irezil ettiler, ben nasıl çıkacağım insan içine... Ha bu dişlerimi götürmek Sakine'nin fikri değilse neyim!" dedi.

Ardına dek açık bahçe kapısının önüne geldiklerinde Paşa amca,

"Hiç de şüphelenmedim, gece bir ara uyanıp tuvalete gittim. Baktım bizim ocak düşmanı o saatte yemek ısıtıyor, söylenip geldim yatağa girdim. Ben ne bilem ki iki yılan arkamdan iş çeviriyor. Ben ne bilem ki beni oyuna getiriyorlar. Hiç aklıma gelmedi, ben sandım ki tek başına zıkkımlanacak. Bilsem ki kaçacaklar dişlerimi saklardım, uyumaz elimde sopa yatağın içinde beklerdim. Kapıdan çıktıkları an yer misiniz yemez misiniz, ikisine de bir güzel çalardım. Suç bende ama Allah fırsat vermişken elime, onu yanlış bindirdiğim Kayaş otobüsünden indirmeseydim iki yılda anca bulurdu izimizi. Ah Fincan ah, ocağımı söndürdün!"

Binnaz abla babasından saklı güldü, Bülent ağabey Paşa amcanın dediklerinden neyi kastettiğini hiç anlamadı, Birnaz ablaya soran gözlerle baktı. Birnaz abla daha sonra yakaladığı ilk fırsatta Bülent ağabeye anlattı.

Paşa amca geldikleri ilk yıllarda bir gün Fincan teyzeyi hastaneye götürmüş, işlemler bittikten sonra da kendisi işe döneceğinden Hacettepe'nin orada Fincan teyzeyi Natoyolu otobüsüne bindireceğine, hiç okuryazarlığı olmayan kadıncağıza ineceği durağı bir çocuk gibi tembihleyerek Kayaş otobüsüne bindirmiş. Tam otobüs hareket ederken de Paşa amca yaptığı yanlışlığın farkına varıp kan ter içinde koşarak otobüsü durdurmuş. Olayı Paşa amca böyle anlatıyordu, Fincan teyze ise bile isteye kendisinden kurtulmak istediği için yanlış bindirdiğini, sonra da pişman olup arkasından koştuğunu söylüyordu.

Birnaz abla eve girer girmez tüm odalara bakıp çıktı, dolapları açtı kapadı. Fincan teyze hiçbir eşyasına dokunmamış, yanına kıyafet bile almamış, hatta mavi naylon terlikleriyle çıkmıştı yola. Ama Sakine neredeyse dolabını boşaltıp da gitmişti. Birnaz abla odanın haline baktıkça Sakine'nin cinnet getirdiğini düşündü. Kardeşinin ve annesinin bunu yapabilecek cesareti bulmasına da şaşırdı doğrusu. Ortadaki yemek tepsisi, boş tabaklar Birnaz ablayı iyice şaşırttı, Bülent ağabey,

"Birnaz, baban haklı galiba bunlar bir anlık sinirle kalkıp gitmemişler, baksana yemiş içmişler, sakin sakin almışlar bu kararı, Sakine bayağı bayağı çantasını hazırlamış, kıyafetlerini yanına almış!" dedi.

Babası Birnaz ablaya talimatlar verdi, Birnaz abla karşı gelmek istese de babasının dediklerini yapmaktan başka yol bulamadı. Telefonun başına geçip sırayla önce Hamdullah ağabeyini, kardeşi Sevgi'yi aradı, arkasından da yurdun dört bir yanına dağılmış diğer ablalarını aradı. Hepsi de bu saatte çalan telefonu korkuyla açtılar, aldıkları haberden, önce şaşkına döndülerse de arkasından umursamayıp güldüler. Çünkü o evde yaşanan nice ağlanıp, vah vahlanacak olay onlara hep komik gelmişti. Bu hikâye kapandığında da yine öyle olacağını düşündüler. Toplanıp bir araya geldiklerinde bu olanları anlatıp güleceklerini düşündüler. Komiklik yokluk ve yoksunluktan çıkardı, bu topraklarda her ikisinden de fazlasıyla vardı. Bilinçle değil, kendiliğinden işi deliliğe vurup ağırlıklarını gülmeden yana kullanmasaydılar; belki de çatlamakla da kalmayıp hayat onları çatırdatacaktı. Ya da her şey için zaten çok geçti. Bir çatlağı kapatmak insanın kaç yılını alırdı? Peki, açılan bir çatlak ömür billah kapanır mıydı?

Paşa amca, Hambullah ağabey gelene dek hiç susmadı, en çok da Fincan teyzeye sövüp saydı:

"Hele bir gelsin bakalım o zillimaşa, ben onu artık bu eve alır mıyım? Bakalım güvendiği kızları, oğlu onu eve alırlar mı? Bu evden başka nereye sığar o, dönüp dolaşıp döneceği yer kürkçü dükkânı. Benim ekmeğimden başka hangi ekmek onun karnını doyurur, karnı doymayasıca... O nankör Sakine, giderayak son dakikaya kadar yedi. Gece kalktım ki odasına yemek taşıyor."

Birnaz abla, babasının lafının sonunun gelmeyeceğini bildiğinden araya girip "Baba ben gidip mahalleyi bir turlayayım, ortalıkta ne var ne yok anlayayım ya da karakola gidelim, böyle eli kolu bağlı oturmakla..."

Paşa amca: "Bir kez de akıllı konuşun kızım, ne diyeceğiz karakolda; altmış yaşındaki karım olacak zilli, deyyus, bu saatten sonra kudurup beni terk etti, evden kaçtı. Evlat diye karga beslemişim, memur bey! Zaten sokağı gören, eli azıcık para tutan elinde bir bayrakla dikeldi karşıma. Üstelik de takma dişlerimi de götürmüşler mi diyeceğiz? Senin niyetin milleti bana güldürmek mi? Paşa'nın karısı kaçmış dedirtmem, geldiğinde de zaten onu eve almam. Birnaz, gayrı

sen de ona ana deme, bak seni de bırakıp gitti, beni de. Yarın bunları duyan kaynanan senin başına kakmaz mı, zaten senin anan da kaçmıştı demez mi? Kocan sana da şüpheyle bakmaz mı? Anan yalnız kendini değil, bütün aileyi rezil etti de gitti. Hadi o Sakine cahil, zaten yoldan çıkmıştı. Ben dediydim, onu işe göndermeyelim diye. O da evde kalsın bize baksın, ananın yaptığı yemekler yenilmiyordu gayrı. Bak işe gitti, üç günde anarşik oldu. Akşam bana ettiği lafları bir duysaydın, ne utanmazlığım kaldı, ne kadirbilmezliğim. Babayla, atayla nasıl konuşacağını hepten unuttu. Aah benim çocuklarım küçükken çok akıllı, usluydular; büyüdükçe, sokağa çıktıkça delirdiler."

***

Hamdullah ağabey telefonu kapatır kapatmaz söylenerek, oflayıp puflayarak giyinmeye başladı. Gül yenge yattığı yerden öfkeyle sordu: "Yine ne olmuş?" Fincan teyzeyle Sakine'nin evden kaçtığını duyunca da homurdanarak yan dönüp,

"Canım sizinkiler de iyice kudurdu, onlar mı çocuk siz mi çocuksunuz anlamadık. Hadi Sakine kocaya kaçtı diyelim, anana ne olmuş bu saatten sonra!" diyerek uyumaya devam etti.

Hamdullah ağabey, anasının, babasının, bacılarının ve karısının arasında koşarak oynadığı bu yakar top oyunundan çoktan yorulmuştu. Gül yengeye cevap vermedi, kalk birlikte gidelim demedi.

Hamdullah ağabey tam ayakkabılarını bağlarken Umut da giyinip hazır vaziyette karşısına dikildi,

"Baba ben de geleyim!" dedi.

Hamdullah ağabey karşı çıktı, Umut'a okulu hatırlattı. Umut " Baba, dedemin bu kötü gününde onun yanında olmam gerekmez mi?" deyince Hamdullah ağabey gülümsedi, itiraz etmedi. Baba oğul birlikte çıktılar evden. Baba eviyle kendi evi arasında dört beş duraklık mesafe vardı. Ne dolmuş vardı görünürde ne taksi, otobüslerin çalışmasına daha yarım saat vardı. Onlar da tabana kuvvet düştüler yola. Umut aynı babası gibi kollarını iki yana açarak dayı dayı yürüyordu. Hamdullah ağabey Umut'un kendine öykündüğünü fark edip saçlarını okşadı. Umut, "Baba halam iyi biriydi niye evden kaçtı ki?.."

dedi. Diğerleri evlenip dağıldığından Umut en çok Sakine halasını görmüş, en çok onunla gezmişti. Bir gün hala yeğen Maltepe civarında gezerlerken Umut, "Kola isterim, pasta isterim!" diye tutturmuştu. Sakine'nin cebinde eve dönüş parasından başka para kalmamıştı; ama yeğeninin bu isteğini de geri çevirmeye gönlü razı gelmiyordu. Sonunda Sakine pratik bir çözüm bulmuştu. Umut'un elinden tutup "Umutçuğum şurada arkadaşımın düğünü vardı, hemen bir uğrayıp çıkalım" dedi. Yol kenarında sıralanmış düğün salonlarından birine girip üst katta boş bir masaya oturdular, şanslarından tam da kolayla pasta dağıtılıyordu. Garsonun elinden pasta ve kolayı teşekkür ederek aldılar. Umut'un keyfi yerine gelmişti; ancak durumda bir tuhaflık olduğunu seziyordu, "Hala gelin mi senin arkadaşın yoksa damat mı?" dedi. Sakine hiç bozuntuya vermeden, "Gelin benim arkadaşım canım!" dedi. Umut soru sormayı bırakmıyordu: "Peki hala gelinin adı ne?" Sakine yapılan anonslardan gelinin adını duyup söylemişti. Umut zeki çocuk, yine de tatmin olamamıştı, "Hala geline el sallasana!" dedi. Sakine korkuluklardan sarkarak geline el salladı, gelin de gülümseyerek Sakine'ye karşılık verdi. Umut halasını düşünürken, babasının elini tuttu.

Yolu yarılamışlardı ki Hıdır amcanın arabası durdu önlerinde. Nafiye teyzeyi uyku tutmamıştı, kendisi uyuyamayınca Hıdır amcayı da uyutmamıştı, bulamayacaklarını bile bile bir saattir Eylem'i arıyorlardı yollarda.

"Hayırdır Hamdullah bu saatte?" dedi Nafiye teyze, Hamdullah ağabey ıkına sıkıla yalanlar sıraladı; annesinin tansiyon ilaçları bitmiş de yok ilaç alacakmış, yok ilaç raporunu yenileyecekmiş de sağlık cüzdanını almaya gidiyorlarmış. Arkasından da Hıdır amca ve Fincan teyze kendi yalanlarını söylediler. Arabadan indiklerinde Umut,

"Baba de mi onlar da yalan söylediler, yok terminale gidip de köye bir paket göndermişler, bu saatte! Biz de yedik sanki" dedi.

Birnaz abla merdivenlerde karşıladı ağabeyini, bir solukta akşam yemeğinde olanları anlattı, babasının Sakine'nin kafasına attığı tabaktan, kaşıktan ve fasulyeden annesine yaptığı pazarlıktan bahsetti. Umut dinlediği yerden kıkırdadı. Hamdullah ağabeyin duydukları karşısında eli ayağı bağlandı, önce babasını terslemeyi düşündü ama

yapmadı, zor da olsa kendini frenledi. Zaten Paşa amca öyle perişan, öyle zavallı görünüyordu ki fazladan bir şeyi kaldıracak durumda değildi. Hamdullah ağabey ilk kez babasının karşısında sigara yaktı, ofladı, pufladı ve sonunda:

"Baba, polise gitmekten başka çare yok! Başlarına bir iş gelir, ceplerinde para yok, ne yapar, nereye giderler?"

Paşa amca, "Polise gidilmeyecek, mahallelinin diline düşemem, Paşanın garısı kaçmış dedirtmem kendime. Eğer eve dönerse de onu öldüreceğim, burnundan fitil fitil getireceğim, bu namus meselesi, yav ben artık kahveye nasıl gideceğim, milletin yüzüne nasıl bakacağım..." dedi.

Paşa amca ellerini dalına atmış evin içinde volta atıyordu. Umut, "Dede dişlerin nerede" dedi. Birnaz abla yüzünü babasına göstermeden gülerek Umut'a sus diye işaret etti. Paşa amcanın ellerinin titremesi arttı, dili ağzına büyük geldi, kekeleyerek,

"Çarıklı, dişlerimi de götürmüş, Allahtan kulaklığımı almamışlar. Oruspular dişlerimin size ne zararı vardı, dişlerimden ne istediniz?" dedi. Umut da, babası da kendilerini tutamayıp güldüler. Paşa amca hepsini gülerken yakalayınca, yine ağzını şapırdatıp yüzlerine tükürdü:

"Tüü, Allah sizin belanızı versin, siz ne gamsız, arsız, fehimsiz, terbiyesiz adamlarsınız. Dünya batsa, yer yerinden oynasa size zıkkım sokmaz; aynı ananızsınız, gamsız, vurdumduymaz. Ne olurdu biriniz de azıcık bana çekseydiniz; ağır, kâmil, evcimen, çalışkan..." Paşa amca söylenirken Bülent ağabey daha fazla gülmemek için kalkıp tuvalete gitti. Paşa amca Umut'u göstererek, "Aha şu çocuk doğmadan kaç kez adını Paşa koyun dedim, laf dinletemedim. O yerden bitme Fincan yok mu, o zaman kız olursa da benim adım konacak deyip ortalığı velveleye vermişti. Onun üzerine gelin hanım olmaz dedi. Helbet öyle diyecek, bu geri zekâlının babası güya isim takmış, bakar mısın adı ne: Fincan. Ablası kim: Fındık, hadi benim adımı takmıyorsunuz bari ağabeymin adını takın: Ağa. Hepiniz anarşik gibi ayaklandınız; yok Ağa, Paşa diye isim olur mu? Hadi bizim adlarımızı takmıyorsunuz, hiç değilse söze gelip Şah İsmail, Şah Merdan koyun dedim lafım para etmedi. Sizin taktığınız isimlere bakın

hele: Anıl, anır der, gibi eşek ismi. Rüzgâr, Toprak, Bulut; bir çamurunuz eksik. Aydail hı, bu ne demek şimdi..."

Umut kendini tutamayıp gülerek lafa karıştı:

"Dede, Aydail değil; İlayda, İlaydaı"

Paşa amca kontrolü iyice kaybetmişti; ne dediğini bilmeden, kimseyi dinlemeden daldan dala atlayıp bir an olsun duraklamadan konuşuyordu. Böyle zamanlarda Paşa amcanın diline vururdu sinir; susmak, yorulmak bilmezdi.

Hiç gündemden düşmeyen, Paşa amca için hiç kapanmayan dertlerden biri de bu isim takma meselesiydi. Yıllardır duyduğu her hamilelik haberinden sonra çalışmalara başlar, kendi adının konulması için baskı yapar, hatta kim ki onun adını çocuğuna takar, çocuğa takacağı altından başka anneye de bir bilezik vaadinde bulunurdu. Onca vaade rağmen hiçbirinde muvaffak olamamıştı. On torunu olmuş, birine olsun kendi adını ya da çok sevdiği Ağa ağabeyinin adını taktıramamıştı. Sözünü ne gelini ne damatları ne de kendi çocukları dinlemişti. Kaderin cilvesi dedikleri şey bu muydu acaba; bu kadar egosu yüksek isimlerle, egosu yerlerde sürünenlerin karşı karşıya gelmesi. Paşa ve Fincan, Ağa ve Fındık. Peki, nasıl bir ruh haliydi çocuklara Paşa, Ağa, Bey, Efendi isimlerini takmak?

Birnaz abla mutfağa geçip çay koydu ocağa. Umut halasına sokulup,

"Hala, Sakine halam Sevgi halam gibi kocaya mı kaçtı?" diye sordu.

Birnaz abla ne diyeceğini bilemedi,

"Sen çok konuşuyorsun, hadi bakalım sen git ekmek al, dönüşte de bize uğra çocuklar uyanmışsa onları da al gel, hep birlikte kahvaltı yapalım. Kapıyı kilitlemeyi de unutmayın hal" diye tembihledi.

Hamdullah ağabey Umut'a para verirken,

"İki ekmek al, hem de ortalığı bir dinle bakalım gören, duyan var mı? Kimseye de bir şey söyleme oldu mu?.." dedi. Umut merdivenlerden inerken son basamakta durup,

"Hala, yarım da sucuk alayım mı?" dedi.

Birnaz abla güldü, "Yürü git lan, sucuğun sırası mı?.." diye Umut'u tersledi.

Hamdullah ağabey,

"Umut, dedene de süt al, dişleri yok adam şimdi ne yiyecek, hiç değilse içine ekmek doğrarız" diye seslendi.

Paşa amca içeride yalnız kalınca Fincan teyzenin kıyafetlerine baktı, sağını solunu kontrol edip kimsenin kendini izlemediğinden emin olunca kıyafetleri burnuna götürüp içine çekti. Alışkanlıktan mı yoksa sevgiden mi kendine söylemedi; ama Fincan teyzeyi ilk saatlerden özledi galiba.

Hamdullah ve Bülent ağabey balkonda Umut'u beklerken Aziz amca burnundan soluyarak telaşla bahçe kapısında belirdi:

"Selamünaleyküm!"

Hamdullah ağabey de Bülent ağabey de "Aleykümselam!" diye karşılık verdi.

Aziz amca, "Paşa amca yok mu?" diye sordu,

Hamdullah ağabey "Ne oldu, hayırdır?"

Aziz amca bir hışımla "Kapının önünden arabamı çalmışlar" dedi.

Hamdullah ağabey, "Tüh yapma ya, karakola haber verdin mi? Geçmiş olsun da bunun babamla ne ilgisi var?" dedi.

Hamdullah ağabey bir yandan Aziz amcayla konuşurken, bir yandan da annesi ve kız kardeşinin kaçmasıyla arabanın çalınması arasında bir ilişki kurmaya çalıştı ama bir yere varamadı. Hamdullah ağabeynin dilinin ucuna dek geldi, kaçaklardan bahsedecekti ki Paşa amca dışarı çıktı. Aziz amca bu kez yine aynı hışımla Paşa amcaya seslendi:

"Duydun mu Paşa amca, kız gibi arabam gitti kapının önünden!"

Paşa amca denilenleri anlamadı, Bülent ağabeye dönüp, "Ne onunda mı kızı kaçmış? Vay başımıza gelenler..." dedi.

Bülent ağabey bağıra bağıra, "Yok baba, onun kızı kaçmamış, onun arabasını çalmışlar!" dedi.

Paşa amca sinirlenip Aziz amcaya çıkıştı:

"Ee bana ne kardeşim, ben ne yapayım, ben derdimi kime anlatayım. Bana ne senin arabandan!"

Aziz amca alaycı bir sesle: "Hani sen sabahları erken kalkıp perdelerin arkasından mahalleye bir göz atarsın ya; kimseyi görmedin mi, tuhaf olan bir şey yok muydu sokakta?"

Paşa amca sinirlendi, "Siktir git lan, bana ne senin arabandan, arabanın bekçisi miyim? Benim derdim baa yeter, dalga mı geçiyon sen benle? Yoksam benim garıyı sen mi sakladın, bir bildiğin mi var, bana oyun mu oynuyorsunuz?" dedi öfkeyle.

Aziz amca heyecanla: "Hah, bak ağzınla söyledin karın kaçmış, deminden beri saa bunu dedirtmeye çalışıyordum."

Paşa amca da diğerleri de şaşırmışlardı, Paşa amca kükredi: "Lan sen nereden biliyon benim garının kaçtığını yoksa bu işte senin parmağın mı var?"

Aziz amca: "Keşke sadece karın kaçsa, kızın da kaçmış! Hem nereden bilecem Umut, bakkal Dursun'a anlatıyordu. Duyunca tamam dedim, bu işte Fincan teyzenin parmağı var!"

Paşa amca pijamasını göbeğinin üstüne çekerek güldü:

"Lan Aziz, senin dilin ne söyler, kulağın duyuyor mu?"

Aziz amca'nın dediklerine Hamdullah ağabey de gülüyordu.

"Aziz ağabey anam arabadan ne anlar, anam arabanın kapısını zor açar, bacım desen o da keza aynı. Daha şimdiye dek özel bir arabanın ön koltuğuna bindikleri bile olmamıştır."

Aziz amca kendinden emin, "Canım, Fincan teyzeyle, Sakine'nin tek başlarına kaçtığını kim söylüyor ki?" dedi.

Paşa amca öfkelendi, öfkesinden gözü kardı, köşede duran çalı süpürgesini aldığı gibi Aziz amca'nın üstüne yürüdü.

"Seni zındık, seni beni bilmez seni! Utanmıyor musun, iftira atmaya, garımın kimseyle kaçtığı falan yok! Sakine'yi bilmiyom, onun için bir şey demiyorum, o bir cahillik yapıp kocaya kaçmış olabilir. Bizimkisi her evde olan tartışmalar. İkisi de dün akşam bana kızdı, sen ne öyle manalı manalı konuşup altını deşiyon?"

Aziz amca geri adım atarken, Paşaamca elindeki süpürgeyi Aziz amcaya fırlattı. Kafasına süpürgeyi yiyen Aziz amca celallendi, o da Paşa amcanın üstüne yürüdü. Hamdullah ağabey, Birnaz abla, Paşa amcayı zor zapt ettiler. Bülent ağabey de Aziz amcayı uzaklaştırmaya çalıştı.

Aziz amca bahçe duvarından öte sıçrayınca rahat rahat konuşmaya başladı:

"Fincan teyze az anarşist değil, o günleri unutmadık! İkisi de saf, kandırılıp ikna edilmişlerdir, ulvi bir amaç yüklemişlerdir. Onlar da şeytana uyup arabayı da alıp kaçmışlardır. Bu sadece Paşa amcayla kavga meselesi olamaz. Onlar her Allahın günü kavgalılar, kavga etmedikleri gün mü var? Fincan teyze bırakıp kaçsa şimdiye dek çoktan kaçardı. Gerçi cümle âlem şaşıyor, Fincan teyze bu zamana dek seni neden bırakıp gitmemiş diye? Hem niye bugün, tam da benim arabamla aynı günde ortadan yok oluyorlar?.. Bu size hiç tuhaf gelmiyor mu hı? Karakola gideceğim, karının ve kızının da kaçtığını anlatacağım. Şüphelerimi polislere de diyeceğim, şikâyetçi olacağım..."

Birnaz abla, merdivenlerden bir iki basamak inerek, olabildiğince sakin konuşmaya çalıştı:

"Bak Aziz amca, annemi, Sakine'yi tanımıyormuş gibi konuşuyorsun, bizimkiler bir organize işe bulaşmış olamaz. Keşke olsa, olsaydı ama annemi sen de bilirsin ki kendi halinde..."

Aziz amca: "He ya ne demezsin kendi halinde, onun için mahallenin üç gazisinden biri anan! Aha da şuraya yazıyorum; bu işte ananın, bacının parmağı çıkmazsa neyim!"

Birnaz abla yeni yeni anlıyordu Aziz amcanın annesi ve kayıp arabası arasında kurduğu bağlantıyı. Birnaz abla tüm olanlara şahit olmasaydı kafasında koca bir soru işareti oluşacaktı.

Aziz amcanın ima ettiği olayı Birnaz abla hatırlıyordu.

Yıllar öncesinden bir gündü; Tamam abla ve Aciye teyze bir kova kireç hazırlamış, geceden duvarlara yazılan "kahrolsun faşizm, kahrolsun emperyalizm..." yazılarının üstünü kapatıyorlardı. Bakkal Dursun, dükkânın önündeki toprak yolu sulamış süpürüyordu. Mahalleye gençlerden birinin öldürüldüğü haberi gelmişti, hangi ara, nereden çıkıp nasıl toplandılarsa, sokak aralarından, bahçe çitlerinden, dantelini, tarhanasını bırakan kadınlar öfkeyle sokağa dökülmüşlerdi. Birnaz'ın okul saati geliyordu, Fincan teyze bahçede bir tasa su koymuş tarağı ıslata ıslata Birnaz'ın saçlarını tarayıp iki belik yapmaya çalışıyordu. Fincan teyzenin hiç tanımadığı kadınlar bahçe duvarının üzerinden öfkeyle, tehditle sesleniyorlardı:

"Gıız sen niye gelmiyon? Eğer gelmezsen senin evi de taşlarız!"

Fincan teyze, tarağı elinden bırakıp bir telaşla naylon terlikleri ayağına geçirerek fırladı. Paşa amcanın tenekelerle, tahtalarla yaptığı bahçe kapısını çarparken Birnaz'a da savaşa çıkan komutan edasıyla emirler yağdırdı:

"Kız Birnaz, ocaktaki yemeğin altını karart, çabuk git kardeşini bul, içeri al!"

Fincan teyze nereye, niye gittiğini bilmediği kalabalığın peşine takıldığında, sanki bacaklarının arasında tahtadan yapılmış bir at vardı. Fincan teyze diğer tahta atlıların arkasında Allah Allah nidaları arasında kayboldu.

Birnaz kardeşi Sevgi'yi her zamanki gibi Sultan teyzelerin söğüt ağacının altında bez bebeğinin yerinden çıkan memesini sarmaya çalışırken buldu. Fincan teyzenin binip rüzgâr gibi gittiği ata bu kez Birnaz binmişti, atının üstünden kardeşine emirler yağdırmaya başlamıştı:

"Çabuk eve koş!
Ocağın altını karart!
Sakine'ye göz kulak ol!
Kapıyı kitle!
Sakın kimseye açma ha!"

Kardeşini eve yollayınca, Birnaz da atını dehleyip savaşçı kadınların gittiği yönde yola düştü. Atının üstünde dere aşağı indi. Kadınların kaldırdıkları toz bulutundan, bağırtılarından onları bulması hiç de zor olmadı.

Hat boyunda iki ağızlı bir çeşme bekliyordu sınırı. Bu yakadakiler öfkeyle bağırıp, karşı yakaya taş atıyorlardı. Birnaz bir ara kalabalığın içinde annesini gördü, Fincan teyze de yerden taş toplayıp atıyor, kalabalık nasıl bağırıyorsa o da yumruğunu havaya kaldırıp aynen öyle bağırıyordu. Onu gören hiç kimse demezdi ki bu kadın az önce kızının saçlarını tarıyordu.

Ara sıra kadınlar Birnaz'ı iteliyor ama kimse sen burada ne arıyorsun, çekil git demiyordu. Birnaz gibi siyah önlükleri, beyaz yakalarıyla gelen başka çocuklar da vardı. Hatta bir ara Birnaz sınıf arkadaşı dişlek Hasan'la karşılaştı. Hasan sırıtıp,

"Ben tam yedi taş attım, hem de en uzağa..." dedi.

Birnaz Hasan'a hiç cevap vermedi; atını, yumrukları havada slogan atan kadınların arasından geçirdi, annesine yaklaştı. Birnaz'ın o günden hatırladığı tek slogan soğan, maydanoz kokan nefeslerin bağırdığı, "Hoşt hoşt köpekler, vatan sizden ne bekler!"di.

Birnaz tam annesinin eteğine yapışacaktı ki silah sesleri gelmeye başladı. Karşı taraf ateş açmıştı. Bağırmalar, çığlıklar, ayağından naylon terliği çıkanlar, başlarından eşarpları kayanlar, telaştan birbirlerinin üstüne düşenler... Tahta atlar savaş alanından kaçmışlardı. Birnaz o kalabalıkta annesini kaybetmişti. Toz dumandan göz gözü görmez olmuştu:

"Vuruldu!

Vuruldu!"

Ortalıktaki bağrışma kalabalığı daha da telaşlandırmıştı, öfkeli kalabalık hem geri çekiliyor hem bağırıp küfrediyor, beddua okuyordu. Birnaz korkudan ulaştığı ilk bahçe duvarının altına sindi.

O günkü olaylarda Zekine teyze, Utdone bacı ve Fincan teyze vurulmuştu. Paşa amca akşam eve gelip de olanları öğrenince, eli sarılı Fincan teyzenin üstüne yürüyüp yüzüne tükürdü: "Tüü sana! Kız Fincan sana ne sağdan soldan, sen daha kendi sağını solunu bilmiyon. Sen başındaki kızlara nasıl iyi birer koca bulacağını, akşama ne pişireceğini dert edip düşünsene! Sana ne olandan bitenden, hem sen kimsin ki siyasete burnunu sokuyon, sen ne anlarsın bu işlerden, sen daha yemeğin tuzunu ayarlayamıyorsun. Sen böyle yaparsan ben bu gençleri nasıl durduracağım? Ben korkuyorum ki bu cahiller de sokağa dökülecek. Her gün kaç kişi ölüyor, kayboluyor haberin var mı?.."

Birnaz abla tüm bunları hatırlayınca kendi kendine gülümsedi:

"İlahi Aziz amca, sen gel taa o zamanki hadiseleri ağzına sakız et! Anam kim, bacım kim ki arabayı çalsın, zavallıların elleri direksiyon mu görmüş?"

Aziz amca, "Hele olaylar bir açığa çıksın, ananın bu işte parmağı var mı yok mu görürüz!" diyerek karakol yönünde gitti.

Aziz amca gidince Paşa amca sakinleşti.

Sakine'nin kaçması değil de Fincan teyzenin kaçması Paşa amcaya daha çok dokunmuştu. Hamdullah ağabey babasının önüne bir tas sütün içine ekmek doğramış koyarken babasının haline bakıp içi yandı, "İlahi anne sen de bu yaşta... " diye söylendi.

Umut da bakkaldan yanında iki kuzeniyle birlikte dönünce önce babasından sonra da halasından iyi bir zılgıt yedi.

Hamdullah ağabey, "Lan biz sana git etrafı kolaçan et dedik, sen gidip bütün olayları anlatıp gelmişsin. Sana kimseye bir şey söyleme demedik mi?"

Dilan Umut'a arka çıktı, "Umut ağabeyim yalan mı söylemiş sanki, niye kızıyorsunuz? Teyzem de anneanem de evden kaçmadı mı?" dedi.

Paşa amca Dilan'ın yüzüne bir tokat atmamak için kendini zor tuttu; elindeki kaşık titredi, süt çenesinden damlayıp aktı. Paşa amca elinin tersiyle çenesini silip yerinden kalktı. Çocuklar merak etti dedeleri niye kalktı, ne yapacak diye bakınırken Paşa amca görev saydığı takvim yaprağını koparma işini yerine getirdi. Asık yüzünü yerden kaldırmadan gelip tekrar sütlü ekmeğin başına oturdu.

Umut, "Dede istersen takvim yaprağını bugün ben okuyayım..." dedi.

Paşa amca duymazlıktan geldi.

Ava de seri; çı buhustek çı çar tili

Fincan teyze ağlamaklı halde yemek masasını terk ettikten sonra fel ayak çekilene dek bir daha da odasından çıkmadı o gece. Paşa amca'yla Sakine'nin bağırtılarını, yere düşen kaşığın sesini, sertçe çarpılan kapıları, Sakine'nin arkasından edilen küfürleri, hepsini oturduğu yerden duyup hiç oralı olmadı. Eskiden olsa koşup gider, araya girer ve aman tartışma büyümesin, mahalleye seyirlik bir olay çıkmasın diye ortalığı yatıştırmaya, söylenen en ağır lafları, küfürleri yutmaya, gürültüyü, patırtıyı kapıların eşiğinde tutmaya çalışırdı; fakat bu akşam Fincan teyze, halka içre halkaların ortasında kendiyle konuşmaktan, kendi haline bakmaktan başka bir şey yapmıyor, yapamıyordu.

Camı bahçeye bakan küçücük odada saatlerdir dolanıp duruyor, yatağa bir girip bir çıkıyor ve sığamıyordu kabına. Gerçi bu akşam yaşadıkları, duydukları, daha öncekilerinin yanında hiç kalırdı; artık bunlar o kadar ezber, o kadar tanıdık, o kadar olağandı ki bu sahnelerin sandıklar dolusu kopyası vardı Fincan teyzenin çekmecesinde.

Bu gece incelen yerler hepten kopmak üzereydi. O dört milyarı istedi, Fincan teyzeyi satışa çıkardı ya; hele bir de arkasından inekle kıyaslaması, Fincan teyzeyi halka içre halkaların ortasına sürükledi. Çok kırılmıştı, Paşa amca, yıllardır her fırsatta onu aşağılıyor, konu komşunun, çoluk çocuğun yanında dalgasını geçiyordu. Bu dört yüz lira meselesi, Paşa amcada tazeliğini hiç yitirmeyen başlıklardan biriydi. Fincan teyze saatlerdir kapısını kilitlediği odasında mır mır kendi kendine konuşup, tırnaklarını kabuk bağlamış yaralara geçiriyordu.

Daha bugün öğleyin merdivenlerin orada dertlenince, "Boş ver aldırma, bir kulağından girsin, öbüründen çıksın!" demişti komşu kadınlar.

Fincan teyze dertlenerek, "İnsan gençken başını önüne eğiyor, sabırlı oluyor, yutuyor, katlanıyor ama yaş geçince, melike olsan karşısında konuşmadan duramıyorsun, susamıyorsun. Kocaya susmaların dolup taşıyor; artık toruna susuyorsun, geline, kıza susuyorsun ama artık kocaya susamıyorsun. Ee ben de artık azın adamı değilim, altmışımı devirdim, gayrı bir erkek de ben oldum. Bakmayın çektiğime, çekilecek adam değildi, kaderimdi, çocuklar küçüktü, arkam yoktu çektim. Hep, çocuklar büyüyünce biri beni kurtarır diye umutlandım" dedi, iç geçirerek.

"Eee hiç boşanmayı düşünmedin mi?" dedi yeniyetmeler.

Fincan teyze hiç ses etmedi, beş şişle ördüğü patiğin bir şişini boşa çıkarana dek bekledi,

"Biz ne gördük, biz bir şey biliyor muyuz? Bize bir şey gösterdiler mi, tavuk gibi başımızı önümüzden kaldırmadılar. Yıllarca sadece orospular boşanır sandık" dedi.

Yeniyetmeler kıkırdarken, yıllar sonra içlerinden nereden geldiğini bilmedikleri "cızz" diye bir sesle uyanacaklardı. Vara yoğa kıkır-

dayan bu kızlar, otobüs otuzuncu durağı geçtikten sonra, yol kenarlarında, merdiven başlarında oturan, cüzdan diye göğüslerinin arasını kullanan bu kadınların her şeyi nasıl da bu kadar rahat anlattıklarına, nasıl da bu kadar olağan karşıladıklarına kendi yutkunmalarında, boğazlarının düğümlenmesinde şaşıracaklardı.

"Sen bugün çok dolmuşsun!" dedi bacılığı Gülsüm teyze.

Fincan teyze, "Bir değil iki değil bacım! Daha bu sabah sinirden ağladım durdum. Kendini sık sık, valla dişlerim ağrıyo..." dedi.

Dört bir yanındaki kadınlar, "Ne oldu?" der gibi bakındılar, Fincan teyze zaten anlatacaktı anlatmasına da şöyle yalandan geri çekilip yutkundu, elindeki işe döndü. Zeliha teyze duramadı,

"Anlat hele kız, neye sinirlendin?" dedi.

Fincan teyze çok da nazlanmadan anlatmaya başladı: "Kahvaltıyı yeni yapmıştık, Paşık her zaman ki gibi ağzını şapırtadarak, ayaklarını sürüyerek gitti salona, gözlüklerini takarak takvimden bir yaprak kopardı, kuruldu başköşeye. O gün doğanlar için verilen isimleri, önerilen yemekleri heceleye heceleye okudu. Ben de mutfakta masayı toplayıp bulaşıkları yıkamaya hazırlanıyordum ki telefon çaldı, hiç oralı olmadım, işinin adı ne, nasılsa adam içeriden açar dedim. Aksi ya açmadı, telefon iki çaldı, üç çaldı; baktım ki bizim adam oralı olmuyor artık dayanamayıp mutfaktaki paralelden açtım. Aloo dedim, karşımda bir adam, o da aloo dedi. Kimi arıyon dedim, seni arıyom demez mi? Dalga geçme kimsin sen, benden ne istiyon dedim, kocanım dedi. Evdeki kocadan ne hayır gördüm ki bir de sen çıktın dedim. Senin kocanım kocanım diye bağırınca ben de Kürtçe eşeğinkinden başlayıp yola düz devam ettim. En sonunda senin gibi kocayı memleket kovalasın deyip telefonu kapattım."

Merdivenin başındaki bütün kadınlar, göbeklerini oynata hoplata güldüler. Zeynep, Ören Bayan ipliği parmağına dolarken,

"Peki ama Fincan teyze, arayan kimmiş?" dedi.

Fincan teyze, "Kim olacak bizim Paşıkmış, meğer biz ikimiz de telefonu aynı anda kaldırmışız, arayan kişi bu arada telefonu kapatmış. Biz kalmış mıyız baş başa... Sesinden de hiç tanımadım anam, Paşık'la yaşamak kolay mı sanıyorsunuz, kafama vura vura bende akıl mı bıraktı bu adam? Üç dört saat hiç susmadı, konuştu da konuştu,

başımın etini yedi. Ne aptallığım kaldı ne deliliğim, efendim ben daha kırk yıllık kocamın sesini bile tanımıyormuşum. Meğer benim ağzım çok bozukmuş, sanki onun ağzı çok düzgün ya..."

Fincan teyze daha lafını bitirmemişti ki yeniyetmelerin kıkırdamalarıyla ortalık kaynadı yine. Gülsüm teyze onlara çıkıştı:

"Siz niye bizimle oturuyorsunuz ki öyle laf dinliyorsunuz, kahın gidin söğüdün altına, yetişmeyesiceler..."

Kızlar minderlerini, el işlerini alıp giderlerken Zeynep yine laf atmadan duramadı: "Ooo Fincan teyze bize Kürtçe'yi öğretemedin ama maşallah bütün mahalle küfürleri öğrendik, hırı keri ..."

Kimi hayatlar vardır, varlıkları tam da köşelere denk gelir. Tik tak, tik takların arasında yemlerini toplayan tavuğun önünden yeni ve eski yan yana yürür. Eskinin içi yanar, yeni keyfine ekmek banar.

Fincan teyze tüm günü gözünün önünden geçirdi, çağrışımdan çağrışıma sekerek çok eski kabuk bağlamış yaraların başına dek gitti. Karşıdan gelen far ışıklarını inek sanıp, "Aboo!" dediğinden beri kendisiyle nasıl dalga geçildiğini, hep kıyıya atıldığını düşündü. Hatta şimdi ne alakaysa taa ilk geldiklerinde veliler toplantısında öğretmenin tek kelimesini anlamadığında duyduğu utancı, ezikliği hatırlayıp içi titredi, gözleri yaşardı. Unuttuğunu sandığı, bir zamanlar gülüp geçtiği, meğerse geçemediği canının çok yandığı, yılların iyileştiremediği yaraları bu gece tekrar kanadı. Yola çıktığından beri yalnızca hayatının değil, düşüncelerinin hatta duygularının nasıl değiştiğinin farkına varamamıştı.

Fincan teyze bir ara kardeşi Düzgün'ü aramayı geçirdi içinden. Düzgün, Fincan teyzenin en küçük kardeşiydi. Daha eşyaları kamyonun üstüne yüklemeden önce Fincan teyze, annesi ve kardeşinin hanımı, yani gelinleri üçü aynı dönem hamile kalmışlar. Fincan teyzenin annesi Nazlı nene, utancından köy meydanına çıkamaz olmuş. Karnını sarıp sarmalayıp, her geçen gün büyüyen karnını gizlemeye çalışmış. O sene ana kız bir de gelin arka arkaya doğurmuşlar. Fincan teyze beşinci çocuğu Hamdullah ağabeyi, annesi de Düzgün dayıyı doğurmuş. Hamdullah ağabey dayısından tam iki ay büyükmüş.

Cemal dede elinde baston Düzgün bebeyi kayıt altına aldırmaya gitmiş gitmesine ama kayıt memuru dedenin haline bakıp Düzgün bebenin o kış doğduğuna inanmamış,

"Aslında bu çocuk en az iki yıl önce doğdu da sen şimdi kaydettirmeye geliyorsun. Hadi doğru söyle; kızın nikâhsız kocadan kucağında çocukla baba evine geri döndü değil mi? Sen de kızın yeniden evlenebilsin diye çocuğu üstüne alıyorsun..." demiş. Dede itiraz etmiş, dilinin döndüğünce memuru ikna etmeye çalışmış. Memur işi uzatıp,

"Dede git başımdan ya, sende ne iş kalmış ki çocuk ola!" demiş.

Dede sinirlenip bastonunu vurmuş yere, "Hele sen gönder bir karını, bende iş var mı yok mu?.." demiş.

Sonunda dede ne kadar diretse de devletin temsilcisi memurunu ikna edememiş, devlet kendi dediğini yapmış ve iki yaş büyük yazmış Düzgün dayıyı deftere. Fincan teyze kardeşini bir kez bebekken görmüş o kadar. Kamyon çalılı çırpılı yollardan giderken Nazlı nene arkasından ağlamış.

On sekiz yıl sonra Düzgün dayı Ankara'ya asker gelmiş. Paşa amca, Fincan teyze ve Sakine Etimesgut'a dayıyı ziyarete gitmişler. Aylardan ağustos, güneş bozkırı kavurmuş. Paşa amca asker ziyaretine koca bir karpuz almış götürmüş. Nizamiyede durdurup elinden karpuzu ve cebindeki çakısını alıp "yassak hemşerim!" demişler.

Anons edilmiş, "Düzgün Koyun ziyaretçin var!" demişler.

Paşa amca da, Fincan teyze de tek tip kıyafetli haki asker üniformasının içinde hepsi birbirinin aynı çocukların yüzlerine bakakalmışlar. Sakine annesinin eteğini çekiştire çekiştire,

"Anne dayım bu mu, o değilse bu mu?" diye soruyormuş. Hiçbiri Düzgün dayıyı tanımıyormuş, birden Paşa amca oturduğu yerden kalkıp önünde bir karış boyuyla, postallarını dahi zor taşıyan askerin ensesine şak diye yapıştırmış, sonra da göz göze gelince kucaklaşmışlar. Anlayacağınız on sekiz yıl sonra iki kardeş tanışmış.

Nizamiyeden çıkarken Paşa amca karpuzu geri almış, çakısını çıkarıp yol kenarında karpuzu afiyetle yemişler. Üçünün de çenesinden karpuz suları akıp damlamış toprağa. Sakine ağzını kolunun tersiyle silerek sormuş:

"Baba sen dayımın o olduğunu nereden anladın?"

Paşa amca yandan yandan Fincan teyzeyi süzerek,

"Kızım ben bir Koyunu yürüyüşünden tanırım, şöyle kollarını iki yana açıp sağa sola yaylana yaylana yürür ananın cinsi!" demiş.

Düzgün dayı askerlik bitince dönmemiş bir daha memlekete, Ankara'da da kalmamış, daha bir batıya, Ege kıyılarına dek inmiş. Türkçe'ye zor dönen dili İngilizce'nin kıyılarına varmış, başka kültürlerle tanışmış. İlkin adını değiştirmiş, "Koyun" olan soyadından da kurtulmuş. Bu tuhaf isim ve komik duran soyadından kurtulursa kaderini de değiştirebileceğini düşünmüş. Kendine Sindi yengeyle yeni bir yol çizmiş.

Fincan teyze aklına düşen kardeşi Düzgün'ü çabucak sildi: "Arayıp da ne diyeceğim, para mı isteyeceğim yoksa gel beni al mı diyeceğim... Herkes kendince kurmuş düzenini, ben bu saatten sonra nereye yakışırım, nereye sığarım?"

Fincan teyze günü değil, bir ömrü getirince gözünün önüne başına ağrılar girdi, alnı zonklamaya başladı, gözünün önünden gri bulutlar geçti. Tansiyonunun çıktığını düşünüp gidip mutfaktan bir dilaltı hapı içti. Mutfak masası, tezgâh öyle karışık duruyordu. Fincan teyze dayanamadı ortalığı topladı, akşamdan kalan yemekleri dolaba koydu. Yatağına dönerken Paşa amcanın salondan gelen horultusunu duyup aralıklı kapıdan kanayan yaralarıyla içeri girdi. Fincan teyze Paşa amcanın başında bir iki dakika dikelip kaldı. Paşa amca sırtüstü yatmış, kollarını yorganın üstünde birleştirmiş horlayarak uyuyordu. Fincan teyze Paşa amcaya baktıkça öfkesi boyunu geçti. Sonra aklına ne geldiyse yatağın yanı başındaki tasta suyun içinde duran takma dişleri aldı. Sakine'nin odasında ışık yanıyordu, sesler geliyordu. Sakine'nin radyo dinlediğini düşündü, bir an kızının yanına gitmeyi geçirdi aklından. Akşam yemek masasını terk ettiğinden beri bir daha karşı karşıya gelmemişlerdi. Fincan teyze kendini odasına, Sakine de kendini banyoya atmıştı. Fincan teyze, şimdi Sakine'yle konuşma isteğini bulamıyordu içinde, odasına gitti, elinde takma dişler perdeyi aralayıp karanlığa baktı. Aklında bir şeyler dolandırdığı kesindi, dört katlı beyaz plastik dolabın çekmecesinden bir iki çamaşır almaya davrandı; ama ondan da vazgeçti. Üstünü giydi, yatağını düzletti, Paşa amcanın takma dişlerini de yanına alıp evden usulca çıkıp merdivenleri indi.

Bahçe kapısını açmadan çok düşündü; nereye gidecekti, ne yapacaktı? Elinde ekmek parasından artırdığı birkaç milyondan başka da

yoktu. Geline rağmen yürüyerek oğluna mı gitseydi yoksa kızı Birnaz'ın kapısını mı çalsaydı? Nereye gidecekti! Kapının ağzında Paşa amcaya hak verdi, "Adam doğru söylüyor, işte kapı açık, yürüye biliyorsan de haydi yürü! Ömrüne yan Fincan kadın, eşek geldin eşek gidiyon ya..." dedi kendi kendine.

Fincan teyze ömrünün bir eşeğin ömrüyle eş geçtiğini kaç zamandır düşünüp hayıflanıyordu. İlk kez anarşik dediği kızı Sevgi'yle mutfakta kavga ettiği bir akşam çıkmıştı bu söz ağzından:

"Kız sen ne zaman dizini kırıp oturacaksın, senin yaşıtların çoluğa çocuğa karıştı. Sen halen o kurstan o kursa, o toplantıdan o toplantıya koşuyorsun, paranı çula çaputa ya da kitaba, dergiye gömüyorsun, senin sonun ne olacak? Yarın el kapısına gidersen görürsün anyayı konyayı, sen çeyiz diye toplantı notlarını, ezberlediğin şiirleri mi götürecen hı, şiir neye yarar? Dizini kırıp oturup dantel öreceğine, kanaviçe işleyeceğine tahsildar gibi geziyorsun."

Sevgi Fincan teyzeye sarılıp, burnunu annesinin iri memeleri arasına gömerek cevap vermişti:

"Anne, bazı insanların içinde bir ateş vardır, o ateş ne zaman sönerse bil ki onların çabaları da o vakit durur. Sen bir tek benim koşuşturduğumu, benim gezdiğimi zannediyorsun; ama bu akşam gittiğim toplantıda en küçüklerden biri bendim. Emekli öğretim üyeleri, yaşları ilerlemiş işçiler, memurlar, hemşireler her kesimden, her yaştan ..."

Sevgi söze devam ederken Fincan teyze iç geçirerek, "Ben ne bilirim kızım, ben akşama dek oturuyorum, ha yıllardır bu dört duvarın arasındayım ya, sanırım ki herkes benim gibi ömrünü dört duvar arasında geçiriyor, eşek geldim eşek gidiyorum..." demişti.

Sevgi, Fincan teyzenin bu sözleri üzerine ne diyeceğini bilemeden sarılıp öpmüştü o gece annesini.

Fincan teyze aklındaki bölük pörçük düşüncelerle yolun başındaki çöp varilinin oraya dek gidip durdu, her bir duvarında emeği olan eviyle vedalaşır gibi dönüp el salladığında gözünden yaşlar yanağına dek inmişti bile.

Ömrünü vermişti bu eve. Temel atmasından ilk harcını karmasına, kumunu çimentosunu taşımaya, su terazisini tutmaya her bir işini

yapmıştı; her yokluğunu, sıkıntısını çekmişti, ilk kez sırtını dönüyordu evine. İlk kez Paşa amcanın hışmından korkmuyordu, "Ava de seri; çı buhustek çı çar tıli"* diye dökülüverdi kelimeler kendiliğinden. Bu kez dilinden dökülenlere şaşırdı, kendi sesini duymak için, dilinde bir çocuğun heyecanıyla daha yüksek sesle tekrarladı: "Ava de seri; çı buhustek çı çar tıli." Bu cümleyi anneannesinden duyalı o kadar eskimişti ki zaman, bu kelimeleri hatırladığına, dilinin döndüğüne hayret etti, sevindi. Anneannesinin yüzünü getirmek istedi gözünün önüne, yüzü olmayan, alnında gümüşleri sallanan şişman bir kadından ötesini çizemedi. Yürürken, "Bunu inşallah unutmam da Zeynep'e de öğretirim..." diye geçirdi içinden. Sadece küfürleri değil, atasözlerini de hatırladığını göstermeli o Kara Kız'a.

Zamanın tik takları çınlarken kulağında, yemlerini toplayan tavuğa kuvvetli bir tekme savurmak geçti içinden. Bildiği bütün küfürleri, en yüksek tonda Türkçe, Kürtçe haykırmak istedi geceye. Hiçbirini yapmadı, arkasını döndü eve, yürüyüp gitti yeni başlayan güne.

Gülsüm teyze uykusundan korkuyla uyandı, bu saatte kim çalardı kapısını? Yoksa ona mı öyle gelmişti, gerçekten çalmış mıydı kapı? İkinci kez ses gelince el örgüsü yeleğini sırtına geçirip kapıya doğru gitti, ilkin camdan baktı, karartıyı seçemedi, gözlerini kıstı. Camı açıp, "Kimsin?" diye seslendi. Karartı Fincan teyzeydi, dudaklarının arasından çıkan tek kelimelik seste zamanın ağırlığı vardı; "Benim!" dedi, tekrarladı: "Ben!.." Gülsüm teyzenin yüreği hop etti, koşup kapıyı açtı. Fincan teyze naylon terliklerini dışarıda çıkarıp içeri girdi. Gülsüm teyze ışığın altında Fincan teyzenin yüzünü inceledi:

"Ne oldu, kavga mı ettiniz, elleri kırılasıca seni dövdü mü?"

Fincan teyze gülümsüyordu, "Dur dur, yok öyle bir şey; içim sıkıldı, daraldım, sığamadım eve barka. Kusuruma bakma uyandırdım seni, gidecek başka yer bulamadım..." dedi.

Fincan teyze akşam yemekte olanları, Sakine'nin babasına diklenişini kesik kesik anlattı, hatta yolda gelirken hangi kuytudan çıktığını bilmediği cümleyi tekrarladı, anneannesinden bahsetti. Fincan teyze yıllardır yüklükteki yatakların, nevresimlerin arasına para sak-

* Başı aşan su; ha bir karış olmuş ha dört parmak. Kürtçe atasözü.

lar; sonra da sakladığını unutur ve bir gün güneşli bir havada tüm yatağı döşeği günlesin diye balkona taşıyıp, iplere serdiğinde içlerinden üçe dörde kat katlanmış paralar düşünce de onları yolda bulmuş kadar sevinirdi. Şimdi kelimeler de aynı öyle olmuş sakladığı ve itelediği dehlizlerden birdenbire önüne düşmüştü. Gülsüm teyze, Fincan teyzenin neden bu kadar sevindiğini çok anlamasa da katıldı Fincan teyzenin sevincine.

Fincan teyze, "Midem kıyıldı" deyince mutfağa geçtiler, akşamdan kalan pastırmalı madımağı ısıttı Gülsüm teyze. Fincan teyze pastırma kokusunu çekince içine, gözlerindeki yaşı tutamadı.

Gülsüm teyze onu yalnız bıraktı mutfakta, gidip Fincan teyzenin kapıda bıraktığı terliklerini aldı içeriye, "Paşık'ın işi belli mi olur?.." dedi. Yatak açtı, sabun kokulu yastık, çarşaf çıkardı, yorganı düzeltip koydu üstüne. Mutfağa gittiğinde Fincan teyzenin ağlaması bitmiş elinde ekmek madımağa banıyordu. Gülsüm teyzeyi görünce yine Paşa amcayı anlatmaya başladı, merdiveni altmıştan geçmiş iki kadın ilerleyen saatlerde erkeklerin köküne kibriti çaktı. Sonra Gülsüm teyze çaktığı kibritin aleviyle pişman oldu,

"Varlıkları bir dert, yoklukları ayrı bir dert. Çenesi hiç susmasaydı da, gelene gidene karışsaydı da, aha canı sağ olaydı, şurada gölgesi olaydı. Böyle duldasız kalmak da pek zor, sığamıyorsun bir yere, bir değil bin kocan oluyor. Sen kulak asma şimdiki kadınların en iyi koca ölü koca deyip durduklarına, sahapsız oluyon erkeğin olmayınca, bir erkeğin gölgesini hangi orman verir kadına" dedi.

Fincan teyze yemeğini bitirip musluktan doldurduğu bir bardak suyu içti üstüne. Yatağa doğru giderlerken Fincan teyze bir sır verir gibi sesini kısarak,

"Sana ne zamandır bir şey anlatacaktım" dedi.

Gülsüm teyze merak kesildi, "Anlat hele ne diyecen."

Fincan teyze yatağının üstüne otururken, Gülsüm teyzeden yemin etmesini istedi, kimseye anlatmaması için. Gülsüm teyze,

"Ekmek Mushaf çarpsın ki anlatmam!" dedi.

Fincan teyze anlatmaya başladı: "Birkaç gün önce uykumun en güzel yerinde kan ter içinde, bağırarak uyandım. Kendime gelmek

için yatağın içinde öylece oturup kaldım. Eğer bu rüya doğru çıkarsa ben yandım!"

Gülsüm teyze iyice meraklanmıştı, Fincan teyzeyi dürttü: "Bacım çabuk anlat hele ne gördün?"

Gülsüm teyze avcuyla ağzını sildi, yutkundu: "Öbür dünyayı gördüm kız!" Gülsüm teyze: "Kendini ölü mü gördün, ölü diri demektir, ömrün uzamış..."

Fincan teyze, "Öbür dünyadaymışım ama aynı bizim köyün oraları, toprak evler, dağlık, bayırlık, havası serin serin. Tezek dolu her bir yan. Aha bu Paşık da öbür dünyadaymış, orada da bulmuş beni, katmış önüne kovalıyor, neye kızmışsa yine orada da çok sinirli. Yakalasa oralarda da Allahtan korkmayıp dövecek beni. Görsen nasıl koşuyorum, nasıl kaçıyorum, zannedersin uçuyorum. Bir sürü kapı görüyorum. Hepsini zorlayarak açıyorum, kapıların arkası zifiri karanlık, korkudan içeriye adım atamıyorum, giremiyorum. Yine tazı gibi koşuyorum, dizlerimde hiç ağrı falan yok ama Paşık da inatçı peşimi bırakmıyor. Tam yakalayacaktı ki uyandım işte!" dedi.

Gülsüm teyze şaşırdı: "Hepsi bu kadar mı? İlahi bacım, bunun neyini anlatayım, bir de yemin verdirdin..."

Fincan teyze, "Kız, kız beni şu korkuttu, öbür dünyada da mı biz bu heriflerle buluşacağız. Benim bütün dayanmam, sabrım ha bu çilem öbür dünyada bitecek diye! Eğer öbür dünyada da biz onunla yan yana geleceksek bunca çektiklerim, sabrım boşuna mı yani? İki kez evlenenler ne olacak, onlar kimle buluşacak? Ha bu rüyamı kimselere diyemedim, gece kalktım musluğu açıp sessiz sessiz anlattım ki su alıp götüre, bunlar essah çıkmaya. Eğer öbür dünyada da bu adam yamacıma düşerse, o Allah'ın gözü kör olsun!" dedi.

Gülsüm teyze güldü: "Sen şimdi kalk uyu, bunları düşünme bacım." Fincan teyze soyundu, eteğini çıkarıp altında dizlerine dek uzanan beyaz paçalı donuyla yatağa girdi.

"Ben bu kez Paşık'a bir ders vermeden duramayacağım. Ne yapıp edip dört milyarı bulup yüzüne atacağım, gobiş yeter gayrı diyeceğim senin yaptığın, ağzını kapatacağım. Sakine'ye, Birnaz'a, çocuklara bırakamayacağım; kendi bedelimi kendim ödeyip başımı selamete çıkaracağım..."

Gülsüm teyze ışığı kapatıp çıkarken, "Allah ne verirse hayırlısını versin!" dedi.

Fincan teyzeyi uyku tutmadı, döndü durdu yorganın altında, sabah Paşa amcanın "Fincaaan, kahsana kız!" diye bağırtısını düşündü, "bir yerlerde saklansam da beni arandığı hallerini görsem" diye geçirdi içinden. "Yana döne arayıp da bulamadığında Sakinemin üstüne yürür, her şeyi ondan bilir, çoluğu çocuğu toplar başına..."

Fincan teyze Paşa amcayı düşüne düşüne daldı gitti uykuya.

Sen de binersin o tahta
Sallanırsın bir hafta

Hıdır amca burnundan soluyarak erkenden çıktı evden, Nafiye teyze ve Hıdır amca sabah sabah hiç konuşmadılar. Figen, odasında aynanın karşısında işe gitmek için hazırlanırken Taylan içeri girdi,

"Abla ne haber, gece Eylem'den ses çıkmadı mı?" dedi.

Figen dudaklarını bükerek, "Yok valla, o kadar da bekledim, merak etme, eninde sonunda işe gidecek nasılsa, ben ona ulaşır konuşurum" dedi. Taylan canı sıkkın odadan çıkarken Figen kardeşini durdurup cebine para sıkıştırdı. Taylan ablasının yanağından makas alarak çıktı.

Figen mutfakta onu bekleyen kahvaltının yüzüne bakmadan ayakkabılarını giyerken, Nafiye teyze onu kapıda yakalayıp, "İki lokma bir şey yeseydin" dedi.

Figen geç kaldığını söyledi. Nafiye teyze yalvarırcasına,

"Eylem'i ara, bir salaklık yapmadan akşam eve gelsin, olan oldu artık, bu iş uzamasın!" dedi.

Figen bahçe kapısından çıkarken annesi arkasından yine yalvarırcasına seslendi: "Figen gurbanın olam akşam eve erken gel, emi?"

Figen, annesine karşılık vermeden yürüdü. Nafiye teyze arkasından kendi kendine konuşmaya devam etti.

Figen, bankaya gelir gelmez ilk işi Eylem'i işyerinden aramak oldu, telefona çıkan çaycı kadın Eylem'in henüz gelmediğini söyledi. Bu kez Mustafa'yı arayıp, "Eylem'den haberin var mı?" diye sordu, Mustafa kestirip tek kelimeyle "yok!" dedi. Figen dün akşam ne oldu-

ğunu sordu, Mustafa lafı ağzında eveleye geveleye ne diyeceğini bilmez yolların kenarından geçti. Figen tüm yolları kapayınca Mustafa daha fazla direnemeyip utana sıkıla dün akşam yaşananları ayrıntılarına dek anlattı. Mustafa'yı dinledikçe Figen'e soldan soldan geldiler, Eylem'e de çok sinirlendi, Mustafa'ya ağzına geleni saydı, ne delikanlılığını bıraktı ne insanlığını. Hatta kelimelerin arasında Haydar'la Mustafa'yı birbirlerine bile vurdu. Mustafa, Figen'in dediklerinin çoğunu anlamadı bile. Figen son olarak tüm erkeklerin çarkına tükürüp telefonu şak diye Mustafa'nın yüzüne kapattı.

Figen'in konuşmalarına kulak kabartan arkadaşları hayretle bakakaldılar. Figen'i daha önce hiç böyle görmemişlerdi. Ağzının bu kadar bozuk olduğunu da bilmiyorlardı. Figen'in sinirden elleri titriyordu, çaycı Sedef Hanım, günün ilk çayını selamsız sabahsız masasının ucuna bırakıp kaçar adım gitti. Figen çaya uzanırken, güvenlik görevlisi iki misafirinin olduğunu söyledi. Figen şaşırdı, hayırdır sabah sabah kim gelir ki diye heyecanlandı, Eylem olmasın sakın deyip hemen bankodan kafasını uzattı. Gülsüm teyze ve Fincan teyze bu saatte görmeyi düşündüğü en son kişilerdi ve karşısında duruyorlardı. Çiçekli, beli lastikli etekleri, el örgüsü yelekleri, çenelerinin altında bağladıkları eşarplarıyla, mavi koltuklarda diz dize sıkılgan sıkılgan oturmuş komşu kızını bekliyorlardı.

Figen, ah nasıl düşünemedim tağabeyi ya cin Eylem, mahallede sana kapısını o saatte rahatça sonuna dek açacak Gülsüm teyzeden başkası olur muydu, diye geçirdi aklından. Kardeşinden bir haber var diye heyecanlandı, hemen dönüp bankodan dışarı çıktı

İki kadın da Figen'i görünce derin bir nefes alıp rahatladılar sanki yüzleri gevşedi birdenbire, gülümsediler.

"Hayırdır, bu saatte, günü geçmiş faturanız mı yoksa mahalleden diyecekleriniz mi var? Durun siz söylemeden ben bileyim, bir tanıdığınızın iyi huylu bir oğlu var onu benimle tanıştırmak, baş göz etmek, hayırlı bir işe vesile olmak istiyorsunuz, değil mi?" dedi Figen.

İki kadın da önce suspus birbirinin yüzüne baktı, sonra ilk kim konuşacak diye bakıştılar. Nihayet Fincan teyze alçak sesle: "Bizim sana bir işimiz düştü Figen, sıkıştık bankadan borç para istiyoruz..."

Figen, "Ooo ayıp ettiniz canım, banka sizin!" dedi.

Gülsüm teyze: "Ben Rıza amcandan maaşlıyım ya, borcu benim üzerime yazın, sen de bana kefil ol!"

Fincan teyze bir sır verir gibi fısıldayarak, "Ama senden para aldığımızı kimseye söyleme!" dedi.

Gülsüm teyze: "Banka bize dört milyar verir mi hı? Arada sen varsın ya zorluk çıkarmaz verirler değil mi?"

Figen'in kafası iyice karıştı, bu kadınların sabah sabah gelmelerinin Eylem'le bir ilgisi olmadığını anladı. Bir Fincan teyze konuşuyordu, bir Gülsüm teyze, Figen'in başı döndü, "Tamam da siz bu parayı ne yapacaksınız?" diye sordu.

İki bacılık yine konuşmadan birbirlerine baktılar, Fincan teyze, "Sen parayı ver Figenim, nasılsa akşam mahallede duyarsın..."

Figen işkillenmeye başlamıştı, bunların bir şeyler çevirdiğinden şüphelendi. "Yoksa sizi Eylem mi gönderdi, yine ne planlıyor o?" dedi.

Bu kez şaşırma sırası onlara gelmişti, ikisi de Figen'e bakakaldı. Figen iki kadının bakışlarından, huzursuz kıpırdanışlarından onların Eylem'den haberdar olmadığını anladı.

"Gülsüm teyze, parayı ne yapacağınızı söylerseniz size yardımcı olurum, hem beni kefil yapacaksınız hem de neden istediğinizi söylemeyeceksiniz, olur mu öyle şey!" deyince, Fincan teyze etrafa bir bakış atıp dinlenmediklerinden emin olunca yine fısıldayarak,

"Ben dün gece evden kaçtım!.." dedi.

Figen kendini tutamayıp kahkahayı bastı, sonra hemen toparlandı, çalışma arkadaşlarından, çevredeki mudilerden ve tabii ki Fincan teyzeden çok utandı. Özür dilercesine:

"Ne yapayım Fincan teyze, mahallede kızların kocaya kaçmasına alışmıştık da sen şimdi bu yaşta..."

Fincan teyze Figen'in lafını bitirmesini beklemeden lafa girdi: "Hep kocaya mı kaçılır sanıyorsun, asıl kocadan kaçılır, ben geç bile kaldım. Aklın varsa evlenmezsin, evlilik dediğin nedir? Sen de binersin o tahta sallanırsın bir hafta, işte o kadar! Ah ben bir okuryazar olaydım, kolumda altın bir bilezik olaydı, ben o Paşık'ın kahrını, dayağını bunca sene çeker miydim? Neyse ki şimdiki kızlar akıllı, okuyorlar ve her şeyi bizden iyi biliyorlar..."

Fincan teyze pek bir öfkelenmişti, bu kez konuşurken kimseyi hesaba katmadan, sesine ayar yapmadan söyleyeceğini söylemişti.

Figen şaşırıp gülmekte haksız da değildi; mahallede kızların Alevi-Sünni çekişmesinden kocaya kaçması normal sayılıyordu artık; ama ilk kez bir teyze, üstelik de bu yaşta evden kaçıyordu.

Figen kendini sıkarak sordu: "Fincan teyze ne iş bu, sen niye evden kaçtın? Paşa amca yine ne yaptı sana?"

Paşa amcanın adının geçmesiyle Fincan teyze'nin yüzü karardı, yerinde rahat oturamadı, parmaklarıyla dudaklarının kenarını silerek, "Bizim ki hep aynı, biz buna alışmışız kızım, hırgür. Bizimki böyle geldi böyle gidecek. Ne yapacak Paşık amcan, dün maaş günüydü ya, kısnık paraya kıyıp pastırma almış. Akşam yemeğinde pastırmayı önüne koydu ne bana ne de Sakine'ye bir lokma verdi" dedi öfkeyle.

Figen anlamadı, yardım ister gibi Gülsüm teyze'nin yüzüne baktı, "Fincan teyze sen niye evden kaçtın?" diye sordu.

Fincan teyze yine aynı şeyleri söyledi, Paşa amcanın pastırmayı yalnız yemesinden bahsetti.

Figen yine dayanamayıp güldü, zaten uzun zamandır bu Paşa amcayla, Fincan teyzenin fıkra gibi olduklarını düşünüyordu: "İlahi Fincan teyze, o kadar durdun durdun da şimdi mi evden kaçmak aklına geldi?.. Gerçekten sen şimdi Paşa amca sana pastırma vermedi diye mi kaçtın?"

Figen'in böyle gülerek konuşması Fincan teyzenin canını sıktı, Gülsüm teyze araya girdi: "Gülme Figen, Allah etmeye eksik eteksin, neyi kınarsan başına gelir. Sen bize parayı ver biz gidelim, daha Ulus'a hale gideceğiz."

Figen kendini toparlayıp, gülmemeye çalıştı, yine kendini sıkarak, "Tamam ben şimdi formları, gerekli evrakları hazırlayayım, sen kimliğini ver Gülsüm teyze. Ulus'ta ne yapacaksınız, parayı bizden alıp başka bankaya mı yatıracaksınız, açık açık söyleyin, siz ne çeviriyorsunuz?" dedi.

Bu kez Fincan teyze kendi güldü, etraftakilerden de utanıp başını önüne eğdi, elini ağzıyla kapattı ama göbeği oynuyordu, belli ki kendisi bile gülüyordu işte! Gülsüm teyze, "Pastırma almaya gideceğiz" dedi.

Figen, "Allahım bunlar beni öldürecek ya, kadına bak; kocası pastırmayı tek başına yemiş kendisine bir dirhem vermemiş diye evden kaçıp kredi çekmeye gelmiş, niye, pastırma almak için! Güler misin ağlar mısın hallerine. Sabah sabah beni güldürdüler ya helal olsun bunlara..." dedi içinden.

Gülsüm teyze baktı ki Figen olayları biraz dalgaya alıyor, işin ciddiyetini anlamadı; hızlı hızlı akşamki kavganın detaylarını, dört yüz lira meselesinin özetini geçmeye başladı. Hatta iki arada bir derede, Fincan teyzenin akşam kendisine anlattığı rüyayı bile anlattı. Fincan teyze Gülsüm teyzeye çıkıştı:

"Kele, hani yemin vermiştin kimseye anlatmayacağım diye! Maşallah daha yemininin üstünden gün geçmeden döküverdin meydana..."

Figen yine gülmemek için kendini tuttu, yalnız dinledikçe o da Fincan teyzeye hak vermeye başladı. Bir saat içinde bütün işlemleri halledip Gülsüm teyzenin imzasını alarak eline parayı uzattı. İki kadın Figen'e hayır duaları ederek çıktılar bankadan.

Figen onların işini halledip, ellerine de paraları verip yolladıktan hemen sonra evi aradı, annesine Eylem'i soracaktı, bu saate dek bir ses çıkmaması onu da meraklandırmıştı ama telefonu açan olmadı. İşyerini tekrar aradı, Ruhi Bey Eylem'in hâlâ gelmediğini söyleyip sanki kabahatli Figen'miş gibi ona bir sürü laf saydı.

Figen utana sıkıla, "Ruhi Bey haklısınız, böyle habersiz gelmemesi hiç doğru bir davranış değil, mutlaka açıklayacağı mantıklı bir nedeni vardır, dua edelim de başına kötü bir şey gelmesin!" dedi.

Figen çok zor durumda kalmıştı, aracı olup Eylem'e işi bulan da oydu. Hem Ruhi Bey'in haklı şikâyetlerine karşılık ne cevap verecekti? Şimdi adama nasıl anlatsın: "Ruhi Bey, kardeşim dün akşam banyonun camından kaçtı gitti. Efendim, Eylem dün akşam eve bok içinde gelince babam onun kemiklerini kırıp eline vermeye niyetlendi; ama Allahtan bizim Eylem tazı gibi kaçtı." Bunun neresini, nereden başlayıp anlatsın.

Figen ne annesine ulaşabildi ne de Eylem'den bir haber alabildi. Figen içten içe Eylem'e söylendi: "Salak durduk yere işinden de ola-

cak, hadi akşam kaçtın sabah işine gitsene! Babam zaten akşama dek yumuşar ya da bir yolunu bulup bu işi de bir şekilde atlatırız..."

Öğleni zor etti Figen, zaten şefinden de üst üste bir iki uyarı alınca öğleden sonrası için izin alıp kendini dışarı attı.

Nereye gideceğini bilmeden aylak aylak dolaştı, ayakları kendiliğinden Gima'nın önüne otobüs duraklarına dek gidip sıraya girdi. Figen nice sonra otobüs durağında olduğunun ayırdına varıp ayaklarına itiraz etti, eve gitmek istemiyordu. Sıradan çıkıp Konur Sokak'a doğru yürüdü, oradan Meşrutiyet Caddesi'ne, oradan da Mithatpaşa'ya çıktı. Bir de baktı ki yine Gima'nın önünde, otobüs duraklarındaydı. Artık daha fazla direnmedi kendine, körüğü de geçip en arka koltuğa oturdu.

Boynuz Öküze, Semer Eşeğe Yük Olmazmış...

Öğlene dek Fincan teyzeyle, Sakine'nin evden kaçtığını duyan kadınlar, çocuklarını televizyonlara emanet edip meraktan yerlerinde duramadılar. Kimileri bağdaş kurmuş yer sofrasında çayını yudumlarken, haberi alır almaz sofrayı orta yerde bırakıp Birnaz ablanın başına koştular. Kahvede elliikilik desteyi karanlar, yeşil çulhanın üzerinde okey taşlarını dizenler, kapının önünde güneşlenenler, cümlesi Paşa amcanın kötü kaderini konuşup eğleştiler. Mahallenin güngörmüşü Mehmet amca boğazını temizleyip öksürünce ahali, "Allah ne verirse hayırlısını versin!" deyip konuyu daha fazla uzatmadı.

Bakkalda, berberde hep Fincan teyze ve Sakine'nin evden kaçması, tabii bir de Aziz amcanın arabasının kapının önünden çalınması konuşuluyordu.

Fincan teyzenin bahçesine üşüşen kadınlar akıllarınca Birnaz ablaya geçmiş olsun dediler, sabır dilediler. Yeleklerini her iki taraftan kollarıyla birleştirerek bu işe akıl sır erdiremediklerini söyleyip gittiler. Gidenlerin arkasından haberi yeni alanlar geldiler. Tamam ablanın, Gülsüm teyzenin de evde olmadığını söylemesiyle yeni soru işaretleri dolaşmaya başladı kafalarda. Konu komşu Sakine'nin kaçmasından çok Fincan teyzenin kaçmasını daha çok dillerine doladılar.

Birnaz abla, komşu kadınlara çay ikram ederken; Gül yenge süslenmiş, taranmış nice sonra çıkıp geldi.

Tamam abla, "Köy yanar, deli kız taranır" dedi, Gül yengeyi göstererek.

Zeliha teyze, "Gül, geçmiş olsun kızım, kaynanan, görümcen evden kaçmış, Allah kavuştursun!" dedi.

Mahallenin yeni gelini Leyla fısıldayarak, "Darısı benim kaynananın, görümcenin başına!" dedi. Etraftaki kadınlar kıkırdayınca, Gül yengenin yüzü asıldı, dönüp kadınların suratına ters ters baktı. Kadınlar hemen gözlerini kaçırdılar.

Gül yengenin hemen arkasından Aziz amca göründü, bu kez ağzı kulaklarına dek yayılmıştı.

"Birnaz, sizin kaçaklardan haber çıkmadı mı?"

Birnaz ablanın canı sıkıldı, şimdi babası daha yeni sakinlemişken bu adam ne demeye geldi yine...

"Sen ne diyorsun Aziz amca yaa, bizim derdimiz başımızdan aşkın, bir de sen dolanıyorsun etrafımızda..."

Aziz amca, "Tabii dolanacam kızım, az bir şey mi arabam kayıptı, bak şimdi rahatladım ve size de haber vereyim dedim benim araba bulundu, Kurtuluş Parkı'nın orada park halinde bırakmışlar, polis haber verdi arabayı almaya gidiyorum, haberiniz olsun dedim..."

Birnaz abla Kurtuluş Parkı'nı duyunca bu araba işinde Sakine'nin parmağı olabileceğini düşündü. Çünkü Kurtuluş Parkı'nda kendisinin değil ama Figen'in, kardeşi Sevgi'nin Eylem'in ve diğer kızların çok anısı vardı, o park kızlar için özel bir mekândı. Şehrin merkezinde, yollarının üstünde tek park orasıydı; burada çok ağlamış, gülmüş, eğlenmişlerdi. Az mı çekirdek almışlardı sıvacı İbo'nun oğlu Hüseyin'den. Peynir, ekmek ve karpuzla az mı piknik yapmışlardı.

Cumartesi günleri herkesin koşup spor yaptığı erken saatlerde kızlar şarkı türkü söyleyerek evden getirdikleriyle kahvaltı yapıyorlardı. Elif daha sivilceli bir lise öğrencisiyken, çıkmamış göğüslerine pamuklar yerleştirerek burada ilk erkek arkadaşıyla buluşmuştu. Sonra da yağmura yakalanınca pamuktan göğüsleri karnına dek inmişti. Oğlan o günden sonra Elif'in yüzüne bile bakmamıştı.

Hatta bir seferinde yine iş çıkışı üç kız Figen, Eylem ve Sevgi Yenişehir pazarından üzüm, peynir ve ekmek alıp Kurtuluş Parkı'na gelmişlerdi. Niyetleri eve gitmeden önce suyun kenarında bir şeyler atıştırıp konuşmaktı. Parka geldiklerinde nikâh salonunda hummalı bir hazırlık olduğunu gördüler. Düğün vardı, kokteyle hazırlanıyorlardı. Sevgi:

"Kızlar, benim canım bugün üzüm ekmek yemek istemiyor!"

Figen:

"Bak hele demek paran var, ne ısmarlayacaksın bize?"

Sevgi:

"İstediğiniz içkilerden içebilirsiniz, yanında mini köfteler ve kanepeler. Sizi gençlerin düğününe, kokteyle davet ediyorum!"

Figen de, Eylem de Sevgi'ye gülerek baktılar.

Figen, "Sen delisin ya, bir kadeh içki içeceğiz diye düşündüğüne bak! Demezler mi siz de kimsiniz, hani davetiyeniz? Hem şu gelen konuklara bak, ne kadar şıklar, bir de bizim halimize bak! Yine benim kıyafetim neyse, saçım başım uygun sayılır; ama sizin tipiniz hepten kayık, neyinize güveniyorsunuz da oraya gidiyorsunuz?.." dedi.

Sevgi, "Valla sizi bilmem ama ben gideceğim, kıyafetim düzgün olmayabilir ama cesaretim var, buyurun üzüm ve ekmek sizin olsun" deyince Eylem de ayağa kalktı,

"Ben de geliyorum, seni yalnız bırakamam..." dedi.

Figen, "Tüü sana, kızım ben senin özbeöz ablanım, beni yalnız bırakmaya gönlün razı geliyor da Sevgi'yi yalnız bırakmaya dayanamıyorsun öyle mi, yazıklar olsun!"

Figen yerinden fırlayıp poşetleri alarak ileri doğru bir iki adım attı, sonra arkasını dönüp, "Benim sizden neyim eksik, siz orada çeşit çeşit tıkınacaksınız; ben burada ekmek, üzüm ve peynir yiyeceğim

öyle mi? Kızlar siz daha beni tanıyamamışsınız, hadi gelin peşimden!" dedi.

Sevgi, "Ver şunları be, içeriye böyle, elinde poşetlerle girecek değilsin ya..." dedi.

Eylem, "Dur ya sakın atma onları, ya davetli olmadığımız anlaşılır kapı dışarı edilirsek bari elimizdekinden de olmayalım" dedi.

Poşetleri salonun önünde üst üste konmuş sandalyelerin arasına sakladılar. İçeri kendilerinden çok emin girdiler.

Kapıda düğün sahipleriyle tokalaşıp hayırlı olsun dilekleriyle içeriye girdiler. Etrafa şöyle bir bakınıp içeceklerin olduğu masaya yöneldiler, kimsenin onlara baktığı yoktu, millet tokalaşıp kucaklaşıp birbirinin kıyafetini, saçını başını süzüyordu. Önce gidip içki masasından kırmızı şarap aldılar, garsonun tepsi içinde önlerine getirdiği yiyeceklerden yediler. Sürekli gülümseyip karşı masalarda tanıdık birini görmüş gibi arada el sallıyor, kadeh kaldırıyorlardı. Üçü de öyle havaya girmişti ki neredeyse kendilerini gerçekten davetli oldukları bir düğünde sanacaklardı, o kadar rahattılar, sürekli körüğün arkasındaymış gibi gülüyorlardı. Bir ara abartıp gelinle damadı tebrik ederek biri geline, biri damada sarılıp Eylem de başını ortalarından çıkarıp sırıtarak poz verdiler. Genç çift şaşkın ama birbirlerine bir şey soramadan kızlara eşlik edip gülümsediler. Fotoğraf çektirmek isteyen o kadar çok kişi vardı ki fazla oyalanmadan kalabalığın arasına karıştılar. Eve son giriş saatlerinin yaklaştığını fark ettiklerinde, koydukları yerden üzümleri de alıp çıktılar. Eve gidene dek yaptıklarına güldüler. Gelinin kendilerini damadın, damadın da kendilerini gelinin yakınları sanmasını anlatıp anlatıp eğlendiler.

Arabanın Kurtuluş Parkı'nda bulunması tesadüf olamazdı, düşündürücüydü doğrusu. Ama Sakine araba kullanmayı bilmez ki dedi Birnaz abla kendi kendine, annesini zaten direksiyonda düşünemedi bile.

Hamdullah ağabey arabanın bulunduğunu duyunca,

"Kız Birnaz, bizim bu Sakine bir cahillik yapıp birine takılmasın. Sakine kaçarken annemi de ikna edip birlikte kaçmasınlar" dedi.

Birnaz abla güldü: "Daha neler ağabey, annem çocuk mu, Sakine kocaya kaçarken annem de peşlerine takılıp üçü birden, yok daha neler! Hem biri olsaydı Sakine bana anlatırdı."

Hamdullah ağabey: "Birnaz belki de annem rızasıyla kaçmadı, annemin kaçışı planlı olsa, o da Sakine gibi kıyafetlerini alırdı yanına. Sakine hepimizi uyuttu, birini buldu, tam ona kaçarken annem bunları yakaladı, onlar da telaştan, korkudan annemi de kaçırdılar. Düşünsene, senin aklın alıyor mu annemin kaçabileceğini. Annem babama kızıp kaçsa bana gelir. Kendini bir tek benim yanıma yakıştırır. Bence annemi Sakine ve kırığı kaçırdı, kaçmaya annemi zorladı..."

Birnaz abla, Hamdullah ağabeye güldü, "Ağabey yapma ya gözünü seveyim, bu anlattıklarına şimdi sen inandın mı?" dedi.

Hamdullah ağabey oflayıp puflayıp, "Aman ne düşüneceğimi, ne diyeceğimi bilmiyorum artık..." cevabını verdi.

Birnaz mutfaktan çıkarken Gül yenge girdi içeri: "Hamdullah sana kaç kez dedim tayinini iste, buralardan gidelim. Sizinkiler çocuk gibi, dertleri, istekleri hiç bitmiyor. Ne kadar uzak olursak o kadar iyi olur. Ananla babanın derdi bitiyor, kardeşlerin başlıyor. Biz bunların yanında para tutup ev bark sahibi olamayız. Şunların yaptıklarına bak, bunların yanında çocuk mu yetiştirilir, çocuk bunları mı örnek alacak yani?"

Hamdullah ağabey Gül yengeye hiç cevap vermeden buzdolabının kapısını açınca sanki buzdolabının içinde kayboldu, kola şişesine doldurulmuş suyu başına dikti. Gül yenge söylenerek dışarı çıktı.

***

Merdivenlerde en son Nafiye teyze göründü, kimseyle göz göze gelmemeye çalışsa da sırtlarını kırlentlere yaslamış oturan kadınlar ona laf atmadan duramadılar:

"Kız Nafiye öğlen oldu, yeni mi duydun, nerede kaldın kız? Yoksa yeni bir dantel örneği buldun da gizli saklı dantel mi ördün bu saate dek?"

Nafiye teyze hiçbirine cevap vermeden gidip Birnaz'ın yanına oturdu. Sıkıntıdan yerinde duramadı, Birnaz'a içeri geçmesini söyledi. Arka arkaya balkondan kalkıp mutfağa geçtiler. Birnaz,

"Ne oldu Nafiye teyze?" demeye kalmadı, Nafiye teyze iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı:

"Bu ne zor dertmiş, bu ne ağır yükmüş, kız anası olmak. Ah kızım, sen ne güzel ettin de evlenip çoluğa çocuğa karıştın, bizim zıpırlar her gün yeni bir olay çıkarıyorlar başımıza. Aman kızım kimse duymasın, bizim Eylem de akşamdan beri ortada yok..."

Birnaz şaşırdı, "Eylem mi?" dedi.

Nafiye teyze gözlerini silerek başını salladı. Birnaz, "Mustafa'yla mı kaçmış?" dedi hayretle.

Nafiye teyze, "Sus kızım konu komşu duymasın, adı çıkmasın kızımın, ortada daha bir şey yok, cahillik işte! Hem Mustafa'yı sen de mi biliyorsun?" diye sordu, başını sallayarak.

Nafiye teyzenin o baş sallamasından Birnaz çok şey okudu; biraz mahcup, "Evet!" dedi.

Nafiye teyze bir sondan bir baştan başlayıp akşamki olayları anlattı, gözlerini silerken de Eylem'in akşam bornozla evden kaçtığını fısıldadı. Birnaz annesini, kardeşini unutup Nafiye teyze'yi teselli etmeye başladı. Birbirlerine sarıldılar. O zaman Birnaz'ın aklına bir şey geldi Sakine'nin odasına koştu, Nafiye teyze de arkasından, Birnaz odayı toplarken, kapının arkasına astığı bornozu alıp evirip çevirdi,

"Nafiye teyze bu bizim değil" dedi.

Nafiye teyzenin yüzü ışıldadı: "He ya, bu bizim! Aha bak yanık lekesi var, deli Eylem geçen sene sobaya yapıştırmıştı. Dün akşam kaçarken üstünde de bu vardı..."

Birnaz iyice şaşırdı, "Ee, o zaman bunların üçü birden kaçtı desene!" dedi. Nafiye teyze elini ağzına götürüp, "Vışş, Fincan abla yeni yetmelerin aklıyla mı yola çıkmış?.." dedi.

Birnaz odanın içinde dolanmaya başladı: "Eğer Aziz amca doğru söylüyorsa, araba Kurtuluş Parkı'nın oralarda bulunduysa, tamam ya, kesin arabayı da bunlar aldı. Ben dedim bizimkilerin arabayla işi olmaz diye. Ama şimdi Eylem de işin içine girince olay anlaşıldı. Eylem kullandı arabayı."

Nafiye teyzenin gözleri büyüdü: "Birnaz kurban olam ses etme, dur bir bekleyelim ne çıkacak. Şimdi Aziz ağayı üstüme salma, bir de onunla uğraşmayayım."

Birnaz güldü, Nafiye teyzenin omzuna vurarak, "Yürü, yürü ağlama, onlar dönüp dolaşır eve gelirler. Üçü bir arada ya, sen canını

sıkma. Hem üçü bir arada fazla uzağa gidemezler, er ya da geç kısa sürede birbirlerine düşer kös kös eve gelirler" diye ekledi.

Erkekler Memet amcaların bahçede oturuyorlardı, onlar çoktan Fincan teyzeyi, Sakine'yi unutup kömürün tonunun kaç para olduğunu, nasıl alacaklarını ve tapu tahsis belgelerinin derdine düşmüşlerdi. Gül yenge bahçeye, erkeklere çay servisi yaptı. Paşa amca geliniyle göz göze gelince kendini tutamayıp yine titremeye, ağlamaya başladı. Neredeyse çayı üstüne dökecekti, elinden çayı zor aldılar. Gül yenge kayınbabasının kulağına bir iki kuru laf etti, teselli niyetine.

Birnaz, ayağa kalkmış komşuların bir kısmını yolcu ederken Leyli Bibi Nafiye teyzenin yanına geçip fısıldayarak,

"Nafiye dün akşam sizde ne oldu?" diye sordu.

Nafiye abla anlamamış anlamamış bakındı.

Leyli Bibi, "Nafiye, akşam Eylem bornozla bizim cama geldi..."

Nafiye teyze heyecanlandı: "İçeri girdi mi? Sizden ne zaman ayrıldı?"

Leyli Bibi, "Yok kız içeri gelmedi, bizim ev curcunaydı, Elif'in kahvesini içtik. İçeri çağırdım, kalabalık olduğunu anlayınca gitti" dedi.

Nafiye teyze zoraki, "Hayırlı olsun, Allah tamamına erdirsin!" dedi.

Birnaz komşuları bahçe kapısından geçirirken kornasını çala çala bir taksi yanaşıp durdu. Arkasından da sekiz on çocuğun bağırtısı, alkışı taksinin etrafını sardı. Herkes ayaklandı, kadınlar merdivenlerden indi, erkekler bahçelerden fırladı, Çiğdem gelin, memesinde Taylan'a sarılarak karşı camdan göründü. Sokağın başındaki balkonda tozdan başlarını bağlamış halı silkeleyen dört kadın, heyecandan ellerindeki halıyı bırakıp yola indi.

Çocuklar taksinin kapılarını açtılar, Gülsüm teyzeyle, Fincan teyze alkışlar eşliğinde arabadan indiler. İkisinin de yüzü gülüyordu. Torunları koşup Fincan teyzeye sarıldılar. Dilan,

"Anneanne sen evden niye kaçtın?" dedi.

Fincan teyze Dilan'ın saçlarını okşayıp öptü, "Niye evden kaçayım kızım, ben Ulus'a alışverişe gitmiştim!" dedi.

Paşa amca meraklıların ördüğü etten duvarı delerek Fincan teyzenin karşısına dikildi,

"Tüüü, orusbu, sabaha kadar gezdin, utanmadan şimdi de evim diye dönüp geldin. Vay vay Gülsüm kadın, demek sen de bunun peşine takıldın hal Bir de utanmadan söylüyor, Ulus'a alışverişe gitmişler."

Paşa amca Fincan teyzenin üstüne yürüdü ve elini kaldırdı, etraftakiler araya girdi. Fincan teyze, Paşa amcanın karşısında hiç kımıldamadı, geri çekilmedi, Gülsüm teyzenin çantasından bir tomar para çıkarıp bir bir Paşa amcanın üstüne saçmaya başladı:

"Yetti gayrı senin dırdırın, dört yüz liran; al sana dört milyar, tepe tepe harca. Sakın bir daha da bana, sana dört yüz lira vermiştim deme! Git kendine inek mi alıyon, pastırma mı alıyon ne alırsan al!.."

Fincan teyze son cümlelerde ağlamaya başlamıştı. Paşa amca pörtlemiş gözleriyle ne diyeceğini bilemeden bakıyordu. Gülsüm teyze elinde bir poşet tutuyordu; onu da Fincan teyzeye uzattı, Fincan teyze içi pastırma dolu poşeti gururlanarak Paşa amcanın önüne koydu:

"Al bu da sana tam tamına iki kilo pastırma, çatlayana dek zıkkımlan. Karnın da doysun gözün de..."

Paşa amca yine öne atıldı; ağlayacak gibiydi, dudağı titredi, "Dişlerim nerede?" dedi.

Fincan teyze söylenerek yeleğinin iç cebinden Paşa amcanın dişlerini çıkarıp uzattı. Paşa amca dişleri üfleyip kendince temizledikten sonra damağına yerleştirdi. Nafiye teyze dayanamayıp Fincan teyzeye seslendi:

"Kızlar nerede?"

Fincan teyze anlamadı, "Hangi kızlar?" diye sordu.

Paşa amca ağzında dişler daha bir güvenli konuştu, "Sakine'yi ne yaptın?" dedi.

Fincan teyze etrafındaki insanlara gülmekle ağlamak arasında bakınırken, Sakine'yi duyunca gülmeyi de ağlamayı da bir kenara itti. "Ne Sakine'si, ne olmuş Sakine'ye?.." dedi.

Fincan teyzenin bakışlarından, heyecanından hepsi de anladı ki ana kız birlikte kaçmamıştı. Birnaz konuyu dağıtmak için annesine sarıldı,

"Aferin kız anne, çok iyi yaptın, getirin şu pastırmaları birlikte afiyetle yiyelim!" dedi. Umut babaannesinin saçtığı paraları topladı, çocukların elinden alarak götürüp dedesine uzattı. Nafiye teyze kendini tutamayıp sesini kaldırarak ağlamaya başladı. Millet şaşkın şaşkın bakındı, Nafiye teyze'nin neden ağladığına anlam veremediler, Fincan teyze'yi bırakıp bu kez onun başına toplandılar. Birnaz annesini bırakıp Nafiye teyze'nin koluna girdi, girmesiyle de Nafiye teyze bayılıverdi. Artık herkes öğrenmişti Sakine'den başka Eylem'in de kayıp olduğunu. Fincan teyze, Paşa amcaya verdiği dersin keyfini çıkaramadan Sakine için dövünmeye başladı.

Paşa amca elinde paralar içeri geçti; iki katlı, ikinci katı camlı olan vitrinin altta tek kilitli gözüne, tapu tahsis belgesinin yanına paraları yerleştirdi.

Ortalığın telaşına, ağlamaların üzerine pastırma kokusu yayıldı, Gül yenge mutfağa geçip pastırmaları tavada çevirip ekmek arası yaparak tadımlık dağıtıyordu. Tabii kendisi mutfakta tadımlıktan da ötesini yiyordu. Paşa amca torunlarının taşıdığı pastırmalı ekmekleri gördükçe yerinde duramadı, koşup Gül yengenin başına dikildi:

"Kız sen ocak batıran mısın? Çekil oradan, ver şunları, bu beleşçileri doyurabileceğini mi sanıyorsun, bunların hepsi; sen de yiyek içek, ben de gülek oynayak takımından daha öğrenemedin mi?"

Gül yenge söylenerek mutfaktan çıktı, Paşa amca kalan pastırmaları buzdolabının derinliklerine gömdü.

Fincan teyze Birnaz'ı soru yağmuruna tuttu:

"Kimseyi aramamış mı? Sivas'ı, İstanbul'u, İzmir'i, Antalya'yı aramadınız mı, ablalarından birinin yanına gitmiştir. Eylem'le mi gitmiş, topraklar başıma..."

Gül yenge Fincan teyzenin tansiyonunu ölçtü, özel istek üzerine Nafiye teyze'nin de tansiyonu ölçüldü, iki kadına da dilaltı hapları verildi.

Fincan teyze bir ara, "Düzgün'e haber salın, bu iki deli ancak oraya gider..." diye tutuştu. Hamdullah ağabey, "Tamam anne arayacağım" deyip geçiştirdi.

Fincan teyze, Sakine'nin dayısına gittiğine inanıyordu, öyle olsun istiyordu. Hamdullah ağabeyi yine sıkıştırdı:

"Düzgün'ü ara sor, Sakine arayıp adres sormuş mu?"

Hamdullah ağabey annesinin ısrarlarına daha fazla dayanamadı aradı, böylece Düzgün dayının da haberi olmuş oldu. Fincan teyze, Sakine'nin dayısını aramadığını duyunca dizlerini dövmeye başladı. Paşa amca balkonun diğer ucundan ters ters Fincan teyzeye baktı, tam diline gelenleri dökecekti ki bu kez Fincan teyze ondan önce başladı:

"Bütün herkesi benim gibi kör tavuk belledin değil mi Paşa efendi! Boynuz öküze, semer eşeğe yük olmazmış, gözümü hiç açtırmadın, eşeğe çevirdin beni. Oh olsun, kaç kez düştün kıçının üstüne, sokağa çıkan, gözü açılan dikeldi mi karşına? Hepsi benim gibi eşek olmadı ya! Şükür ki kızım kocaya kaçmadı..."

Minderlere kurulan kadınlar birer ikişer kalktılar, Fincan teyzenin az sonra fitili iyice ateşleyeceğinden korktular. Nafiye teyze de yerinde duramadı, Paşa amcanın tüm faturayı Eylem'e keseceğini düşündü,

"Ben eve gideyim, soyka belki telefon açar, bir haber gelir" dedi. Birnaz hepsini bahçe kapısına dek geçirdi.

Nafiye teyze sokağın köşesinde bekleşen ve onu görüp de oyalanan kadınlarla karşılaşıp soru yağmuruna tutuldu.

Yolcu Yolunda Gerek

Hava serindi, insanın tenini gıdıklayan bir serinlik. Tan yeri ağarmak üzereydi; bu saatte şehir, hele de kaleden bakınca çok daha hüzünlü, çok daha yalnız görünüyordu. Eylem ve Sakine on beş yirmi dakikadır yan yana hiç konuşmadan uzaklardaki ışıklara, ellerini tel örgülere geçirmiş kanatarak bakıyorlardı.

Ne yaparsan yap, ne kadar kurtulmak istersen iste bu Araf'tan, insan tek başına, çırpınışlarıyla ve kendine rağmen ne kadar yol alağabeylir ki ömrü boyunca? Geçmişi, kökleri, kadim korkuları, kelimeleri insanın peşini ne kadar nerede bırakır ki?

Tik tak, tik tak yemlerini toplarken tavuk, hiç fark ettirmeden her gün biraz daha tel örgüler çekiyordu etrafına insanın.

Sakine arabadan çıktı, surların ucuna dek gidip durdu. Arkasından Eylem de çıktı, etrafı kolaçan edip Sakine'nin yanına geçti. Sakine,

"Ne çok ışık var, ne çok insan, kim bilir tüm çatıların altında neler yaşanıyordur. Sen tüm Ankara'yı gezdin mi?" dedi.

Eylem tebessüm edip arkasını döndü şehre, oturuverdi surların üstüne ve uzun uzun anlatmaya başladı:

"Figen üniversiteyi kazanıp ben kazanamayınca bunalıma girdim, evden çıkmaz, çıkamaz oldum, yaralandım senin gibi. Yine amcam yetişti imdadıma, acıdı halime, babamla papaz olmayı göze alıp beni işe koydu.

Artık yarım gün NÜSED'de (Nükleer Tehlikeye Karşı Barış ve Çevre İçin Sağlıkçılar Derneği) çalışıyordum. Doktorların yanı, güvenilir bir yer diye babam pek ses etmedi.

Dernek binası yalnız yaşayan bir kadına aitti, genç yaşta dul kalan Didar Hanım oturduğu ev kendisine büyük gelince salonu kiraya vermiş, mutfak ortak. İçeride bir tuvalet daha var. Akşama doğru Didar Hanım'la oturup karşılıklı çay içiyoruz. Bana zamanında İstanbul'da Sadabat'ta yaptıkları sandal gezintilerini, bizimkilerin buralara geldiği tarihlerdeki nezih Ankara'yı anlatıyor. Anlattıklarını ağzı açık dinliyorum.

Dernek başkanı bir kadındı, profesör. İlk karşılaşmamızda heyecandan konuşamamıştım. İşe başladığımdan bir ay sonra Ankara Çoksesli Yaylı Çalgılar Korosu'nun dernek yararına bir konser vereceği gündeme geldi. Bana da bilet satışını yapmak düştü. Uzunca bir liste hazırlayıp verdiler elime, tek tek verilen adreslere gidip bilet satıyordum. Önce Kavaklıdere'deki TRT binasına gittim; orada sarışın, bebek gibi bir kadına biletleri teslim ettikten sonra ona Gaziosmanpaşa'ya nasıl gideceğimi sordum, kadın şaşırdı, yüzüme bir garip baktı, 'Sen Ankara'ya yeni mi geldin?' dedi. Doğma büyüme Ankaralı olduğumu duyunca şaşkınlığı daha bir arttı. 'Sen ne mezunusun?' dedi, lise olduğunu söylediğimde dudağını büktü. O zaman kendimi öyle kötü hissetmiştim ki. Ben Ankara'yı o bilet satışı sırasında öğrendim yani: Cinnah Caddesi'ni, Anayasa Mahkemesi'ni, konsoloslukları, hastaneleri, bakanlıkları.

Bak o bilet satışı esnasında Küçük Esat'ta Orhan Asena'yla tanıştım. Hatta ikinci kez yanımda Ayten'le gittim. Ayten yazılarını gösterdi, Orhan Bey Ayten'in bir sürü eksiğini buldu. Ayten'e uğraması gerekli olduğu fırınlardan, yiyeceği ekmeklerden bahsetti. Bu iş disiplin ister, azim ister dedi; yani tam da bizim kıza göre şeyler. Ayten'in dizini kırıp yazağabeyleceğini düşünebiliyor musun? Orhan Bey radyo oyunu yazmasını önerdi Ayten'e ama dinleyen kim!

Konur Sokak'ta Yenişehir Dispanseri'ne gittiğimde karşımda Behçet Aysan'ı görünce aynı ilk gün dernek başkanı Leziz Onaran'ın karşısında kekelediğim gibi kekeledim. İkisinin de heyecanıma tebessümle bakışı aynıydı.

Derken konser günü geldi çattı, Leziz Hanım konser sonrası evinde sanatçılara ve yakın çevresine kokteyl vermeyi planlamıştı. Konserden iki gün önce beni de kokteyle davet etti, 'Hocam gelmeyi çok isterim ama gece o saatten sonra Çankaya'dan Mamak'a nasıl dönerim...' dedim. O da bana gece onlarda kalağabeyleceğimi söyledi. Kokteyle katılmayı ve onlarda kalmayı çok isterdim ama babam! O yaşıma dek yakın akrabaların dışında kimsenin evinde kalmamıştık. Çok da merak ediyordum kokteyl nasıl bir şey?

Bir önceki akşam babama görev dolayısıyla konser saatinde orada olmam gerektiğini, akşam geç saatte dönmem sorun olacağından kendisinin de gelmesini istedim. Babamın aklına yattı, kabul etti. Niyetim babamla Leziz Hanım'ı karşı karşıya getirmekti. Babamın bir yanını çözmüştüm; karşısındaki eğitimli, güçlü birisiyse babam ezikliğinden hayır diyemezdi. Üstelik sen de bilirsin babam, dışı eli içi evi yakan adamlardandı.

Konserin başlamasına dakikalar vardı, birbirinden şık takım elbiseli adamlar, üzerlerine şallarını atmış hanımlar bekleme salonunu doldurmuşlardı. Salonun geniş kanatlı, yüksek kapısından, kısa boylu, esmer, bıyıklı, pantolonu ve ceketi birbirine küs, kravatın, üstünde sırıttığı bir adam ıkıla sıkıla adımını attı, işte o benim babam. Babamı görünce kendimi de fark ettim, ikimizin de bu resme ait olmadığı, başka fırçalardan, başka resimlerden kaçıp buraya hasbelkader düştüğümüz her halimizden öte en çok da gözlerimizden belliydi.

Salonun sağ tarafında bağış makbuzu, derneği tanıtan broşürlerin yer aldığı bir stand açmıştık, ben konser salonuna girmeyip standı bekleyecektim. Herkes girdikten sonra babam da girdi salona. Koca salonda yalnız kalmıştım, tedirgindim de; ya babam Leziz Hanım'a hayır derse, ya Leziz Hanım o kalabalıkta, telaştan kokteylden bahsetmeyip beni tekrar çağırmazsa, kurduğum plan işlemeyecekti. Ben bunları düşünürken içeriden müzik sesleri gelmeye başlamıştı, ezgiye kulak kabarttıkça babamı düşünmeden edemiyordum, babam içeride ne düşünüyordu, beğenmiş miydi? Yeni tanıştığımız bu orkestra babamı nerelere götürüyordu acaba?

Konserin birinci bölümü bittiğinde dışarı çıkan ve gülümseyen kalabalığın arasında babamın çatık kaşlarını gördüm. Yanıma yaklaşır yaklaşmaz, kimsenin görmeyeceğinden emin olduğu bir anda kolumu çimdikledi, fısıltıyla konuştu: 'Allah belanı versin kız, beni buraya mahsus mu çağırdın hı, bu nasıl bir işkence? Bir de sırıtıp beğendin mi baba diyorsun. Nesini beğeneyim kız, ne türkü söylediler ne halay çektiler ne de saz çaldılar. Eylem sen de bunu mahsus yapmadıysan neyim!'

Leziz Hanım misafirleri geçerek yanımıza geldi de babamın elinden kurtuldum. Babamla Leziz Hanım'ı tanıştırdım, Leziz Hanım beni övmeye başladı: 'Efendim çok iyi bir kız yetiştirmişsiniz, Eylem'den çok memnunuz, çalışkan, saygılı...' Babam bunları duydukça yüzüne bir gülümseme yayıldı; hele güvenilir, namuslu lafını duyunca değmeyin babamın keyfine, iyice gevşedi. 'Eylem bu konser için çok emek verdi, para işlerini çok düzenli takip etti, izin verirseniz bu gece bizde kalsın!..' dedi. Bu arada konserin ikinci bölümü başlamak üzereydi, babam ikinci bölüme girmeden bir an önce kaçmak için, 'Tamam, tamam kalsın!..' dedi. Kulaklarıma inanamadım, bu kadar kolay olacağını da düşünmemiştim hani. Leziz Hanım konser salonuna babam da koşar adımlarla dışarı çıktı.

Konser sonrası hep birlikte konvoy halinde Cinnah Caddesi'ne Leziz Hanım'lara gittik. Yolda Leziz Hanım, 'Eylemciğim baban konseri beğenmiş mi?' dedi. Daha ben cevap vermeden Mustafa Şerif Bey direksiyonda, 'Aman Leziz, adam nesini beğensin Allah aşkına; saz mı vardı, türkü mü vardı ortada?..' dedi. Eve vardığımızda masa-

nın üstünde bir sürü yiyecek ve içecek bizi karşıladı. Leziz Hanım'ın yardımcısı Ayşe abla her şeyi hazırlamıştı.

Haa kokteyl dedikleri bu muydu yani? İnsanlar ellerinde tabaklar masanın etrafından istediklerini alıyorlardı. Kendime örnek olarak eczacı Firdevs Hanım'ı seçtim, o tabağına ne alıyorsa ben de aynısını aldım. O gitti kırmızı şarap aldı, Allahın dünya görmemiş kulu Eylem içebilirmiş gibi gitti şaraba sarıldı. Tağabeyi içemedim, utancımdan, yerimden kalkıp da gidip şarabı koyup meyve suyu alamadım, sanki herkes bana bakıyordu. O şarabı o gece bakır saksıdaki kauçuğa içirdim.

Misafirler gidip ev boşalınca Onaranlar bana kızlarının eski odasında yatak hazırladılar. Heidi o gece başını yastığa koyduğunda hem çok mutluydu hem de çok isyanlardaydı, uykuya dalması hiç kolay olmadı.

Sabah gözlerimi açtığımda mutfaktan Leziz Hanım'ın ve Mustafa Bey'in sesleri geliyordu, hemen giyinip karşılarına çıktım. Mustafa Bey, 'Niye kalktın Eylemciğim sen yatsaydın, Ayşe ablan gelince kalkıp kahvaltını yapıp çıkardın...' dedi. 'Yoo ben sizinle çıkarım!' dedim. Fakir kız zengin eve gider, tesadüf bu ya evde değerli bir şey kaybolur o hep fakir kızın üstüne kalırdı.

Öf be Sakine ne çok konuşturdun beni, kızım biz evden kaçıyoruz, buraya gezmeye, içimizi dökmeye, temizlik yapmaya gelmedik, karar vermeliyiz, nereye gideceğiz"

Sakine hemen cevapladı: "İstanbul'a gidelim, orada iş bulağabeyliriz. Benim para kazanmam gerekiyor, dört milyarı biriktirip tık para babamın önüne koymalıyım ki bir daha dört yüz lira meselesini getiremesin gündeme. Sahi ya Eylem, annem şimdi nerededir?"

Eylem oturduğu yerden fırladı, "Hadi be Sakine, bırak anneni şimdi, yürü çabuk olmalıyız gün başlamak üzere, önce şu arabadan kurtulmalıyız. Valla ben annenden çok Aziz amcanın sabah arabayı yerinde göremediğinde ne yaptığını merak ediyorum doğrusu. O şimdiye kesin karakola gitmiştir, arabayı bırakıp sonra direkt AŞTİ'ye gidiyoruz, tamam mı?.." dedi arabaya binerken.

Sakine koltuğa yerleşirken, "AŞTİ'ye niye gidiyoruz" dedi.

Eylem sinirlendi: "Kızım daha demin sen demedin mi İstanbul'a gidelim diye!"

Sakine, "Tamam gidelim gitmesine de benim önce Aysun ablayı görmem, anahtarı teslim etmem gerekiyor, sen de git Ruhi Bey'e anahtarı teslim et..."

Eylem: "Sakine sen ne safsın ya, sana ne anahtardan, Aysun abladan, gitmeyip gecikince o seni evden arar, bırak baban anlatmak zorunda kalsın senin neden gitmediğini, nerede görülmüş kaçarken geride kalanlara açıklama yapmak, kızdırma beni Allah aşkına! Kızım, biz bu gidişle seninle yol alamayız, eğer niyetin vazgeçmekse korkma söyle..."

Eylem arabayı dar sokaklardan sürerek Ulus'a çıktı, Denizciler Caddesi'nden Hacettepe'ye doğru sürdü. Sakine Eylem'den korkup sindi hemen, bir süre sessiz kaldıktan sonra,

"Aysun ablaya dünkü dayak meselesini anlatmayacak mıyız? O olay orada kalacak mı yani, peşini bırakacak mıyız?" dedi.

Eylem Sakine'nin yüzüne ters ters baktı, yola devam etti. Eylem, Kurtuluş Parkı'nın kenarına gelince arabayı park edip hiçbir açıklama yapmadan arabadan indi, arka koltuktan çantaları aldı. Sakine de onu takip etmek zorunda kaldı.

Önce Kurtuluş Parkı'nda suyun kenarında simit ve çayla kahvaltı yaptılar. Sakine hep annesini düşünüyordu, annesinin nereye gittiğini merak ediyordu. Eylem'in tersleyeceğini düşündüğünden aklına gelenleri konuşamıyordu bile. Eylem ise sürekli kafasında hesaplar yapıp bozuyordu. İkinci çaylarını içerken Eylem:

"Tamam Sakine, senin dediğin olsun, için rahat edecekse Aysun ablaya uğra, başına gelenleri anlat. Seni döven adamın kim olduğunu öğren, gerçi öğrensen ne olacak ki? Kaçmayı bırakıp adamın peşine mi düşeceğiz, anlattığın o irikıyım adamı yakalayıp dövecek miyiz? Neyse madem sen anlatmadan rahat edemeyeceksin, kalk gidelim."

Eylem önde Sakine arkada hiç konuşmadan Balıkçıoğlu İşhanı'nın önüne gelip durdular. Eylem,

"Hadi ben seni burada bekliyorum, git Aysun ablayla ne konuşacaksan konuş! Seni en fazla yarım saat beklerim; geldin geldin, gelmezsen ben başımın çaresine bakarım..." dedi.

Sakine kabul etti, "Bekle, döneceğim!" dedi. Hana girip birkaç basamak çıkmıştı ki Eylem arkasından seslenip durdurdu:

"Ver cebindeki kırk milyonu!"

Sakine, "Nedenmiş o?" dedi.

Eylem: "Senin sağın solun belli olmaz, korkar kaçmaktan vazgeçersen bende hiç para yok, yola nasıl devam edeceğim?"

Sakine, "Sen var ya sen, ne fenasın..." diye söylense de çantasına koyduğu parayı çıkarıp Eylem'e verdi, boynuna sarıldı, "Merak etme geleceğim, dönmek yok, yola birlikte çıktık!"

Aysun abla Sakine'yi görür görmez sitem etmeye başladı:

"Ama böyle olmaz ki Sakine, daha ilk haftadan geç kalınmaz ki..."

Sakine sesi titreyerek, "Aysun abla, ben anahtarı bırakmaya geldim" dedi. Aysun abla kızgın, aceleyle, "Ne oldu Sakine, çalışmak zor mu geldi, hemen vazgeçmiyorsun ya!" dedi.

Sakine söze nasıl gireceğini bilemedi, "Aysun abla, dün senin telefonundan sonra bir adam geldi, seninle saat beş buçukta randevusu olduğunu söyleyip gelip oturdu... ve beni dövüp gitti. Dövmekle de kalmadı, bir de ağzıma tükürdü..." dedi.

Kelimeler boğazında düğümlendi, zor döküldü dilinden ama ağlamadı. Aysun abla duyduklarına inanamadı:

"Sakine sen diyorsun, benim dün kimseyle randevum yoktu ki olsa zaten dönerdim."

Sakine, "Ben adama anlatmaya çalıştım ama adam inanmadı, her şey birdenbire oldu..."

"Kızım sen ne diyorsun anlamadım, yani adamın biri gündüz gözüyle, uluorta geliyor ve seni dövüp gidiyor öyle mi? Doğru mu anladım, Sakine otur da şu olayı doğru dürüst anlat..."

Sakine ne yaşadıysa tek bir kareyi bile atlamadan, telefon hakkı ve Hasan Hüseyin kısımlarını dahi anlattı, anlatırken de tutamadı boncuk gibi dökülüverdi yaşlar. Aysun abla, Sakine'nin gözünün yaşına bakmadan bir güzel fırçaladı onu. Sakine'nin ne salaklığı kaldı, ne aptallığı:

"Kızım sen salak mısın, bağırmayı, çığlık atıp milleti başına toplamayı bilmiyor musun? Senin ellerin böğründe öylece kalakaldın ha, burası dağ başı mı, bir bağırsan tüm han başına toplanacak, hadi panik oldun adam içerideyken bağıramadın, adam çıkınca sen de çıksana koridora, kaldırsana ortalığı ayağa..."

Sakine adamı tarif etti, Aysun abla ne herhangi birine randevu vermişti ne de böyle bir adamı tanıyordu.

Sakine kapıdan çıkarken kendini çok kötü hissediyordu.

Eylem Sakine'nin koluna girip, "Yolcu yolunda gerek..." dedi.

Bu kez Abdi İpekçi Parkı'nda oturdular. Sakine, Aysun ablanın dediklerini aktardı: "Ya, Aysun abla bir sinirlendi ne salaklığım kaldı ne geri zekâlılığım. Hani neredeyse kadın da sinirinden kalkıp beni dövecekti. Allahtan davası varmış çıkması gerekiyordu da çok uzatmadı. Sen bugün git dinlen, yarın gelirsin dedi. Ben anahtarı almadım çıktım..."

Eylem'in canı sıkıldı: "Ee yani ne yapacaksın?"

Sakine "Ne yapacağı var mı, gideceğiz tabii ki!.."

Eylem'in yüzü güldü: "Sakine, düşündüm de ben de gidip Ruhi Bey'le konuşmalıyım. İçeride yirmi günlük maaşım var, onu istemeliyim. Yoksa kırk milyonla nereye kadar gideriz? Hem iyi adamdır Ruhi Bey, az çok babamı da biliyor, arkasını pek aramaz, uzatmaz. Sonra gider biletlerimizi alırız, otobüse ne kadar geç binersek o kadar iyi, sabah ineriz İstanbul'a. Bir iki saat sonra binsek gece oradayız, işimize gelmez. Gece vakti nereye gideriz, kalacak yer sorun. Sabaha varacak şekilde ayarlarsak daha iyi olur."

Menekşe Sokak'a doğru yürürlerken Eylem çantasına, Sakine'den aldığı parayı vermeye davrandı,

"Al emanetini, olur a ben dönmez de vazgeçersem sen başının çaresine bakarsın!" dedi.

Sakine güldü, parayı elinin tersiyle itti, "Sende kalsın kasa sen ol, ben seni beklerim..." dedi.

Bu kez Sakine binanın girişindeki pastanede oturdu, Eylem yukarı çıkıp hesabını kesmeye gitti, merdivenleri çıkarken lafa nasıl gireceğini, Ruhi Bey'e neler anlatacağını kurdu kafasında. Kapıyı anahtarıyla açıp içeri girdi. Koridorda çay ve yemek işlerine bakan Mücella Hanım'la karşılaştı, Mücella Hanım telaşla,

"Kız Eylem nerede kaldın, sabah sabah ablan aradı, Ruhi Bey kaygılandı..."

Eylem, "Merak etme her şey yolunda. Ruhi Bey odasında mı?" derken, Mücella'nın cevabını beklemeden koridorun sonundaki

odaya yöneldi. Ruhi Bey çatık kaşları ve hayırdır diyen bakışlarıyla karşıladı Eylem'i. Eylem hemen konuya girdi:

"Ruhi Bey çok özür diliyorum, ben ailevi nedenlerden dolayı işi bırakmak zorundayım. Anahtarı teslim etmeye geldim..."

Ruhi Bey:

"Dur sakin ol Eylem, o kadar kolay mı, zırt diye çıkılır mı? Tamam, çıkmak istiyorsan yine çık, zorla çalıştıracak değiliz ama bunun bir yolu yöntemi var!"

Eylem'in sesi titremeye başlamıştı, konuşurken parmaklarıyla oynuyor, Ruhi Bey'in yüzüne bakamıyordu. Tam o sırada kapının zili duyuldu, Eylem işten çıkmak zorunda olduğunu anlatmaya çalışırken dışarıdan gelen gürültüyle birlikte kapı açıldı. Hıdır amca bir hışımla daldı içeriye. Eylem şaşırdı, korkuyla yerinden fırladı. Ruhi Bey müdahale edemeden odanın içinde bir koşuşturma başladı. Eylem koltukların arasından zıplayıp Hıdır amcadan kaçmaya çalışıyordu. Hıdır amca kendini kaybetmiş, iki kolunu yana açarak bir tavuğu kıstırmaya çalışır gibi tetikte hareket ediyordu. Tabii yine çenesi durmuyor Eylem'e sövüp sayıyordu. Bir ara Eylem kendini Ruhi Bey'in arkasına atabildi. Ruhi Bey Hıdır amcayı sakinleştirmeye çalıştıysa da bu konuda başarılı olamadı. Ne olup bittiğini anlamadan Hıdır amca Eylem'i tepesinde topladığı atkuyruğu saçlarından yakalayıverdi. Eylem can havliyle bağırdı, Ruhi Bey:

"Ayıp oluyor ama yapmayın, ne derdiniz varsa burada böyle ..."

Hıdır amca soluk soluğa, "Kusura bakmayın, Eylem artık çalışmayacak, evden adımını atamayacak..."

Hıdır amca Eylem'i kolundan tutup çekiştirerek merdivenlerden indirdi. Eylem utancından babasına cevap vermiyor, başını yerden kaldıramıyordu. Yer yarılsa da Eylem karanlık diplere doğru koşup kayboluverseydi. Dışarı çıktıklarında Eylem'in bakışları Sakine'yi aradı. Sakine tam çayını ağzına götürürken göz göze geldiler, Hıdır amca Sakine'den habersiz Eylem'i çekiştirdi. İki kız ne diyeceklerini bilemeden kısa bir süre bakıştılar. Sakine, yolun karşısına geçen baba kızın arkasından şaşkınlıkla bakakaldı.

Sakine bir saatten fazla elinde çantalarıyla Kızılay'ın ara sokaklarında ne yapacağını bilemez halde, beş kuruşsuz dolanıp durdu. Bir

an ablası Birnaz'ı arayıp para istemeyi geçirdi aklından, sonra ona da güvenemeyeceğini, yolundan döndürmeye çalışacağını düşünüp vazgeçti. Bankaya Figen'in yanına gitmekten başka çare bulamadı. Ne yazık ki Figen'in izin alıp çıktığını duyunca oradan da elleri boş döndü. Son bir umutla Elif'in işyerine gitti. Elif ağzı kulaklarında karşıladı Sakine'yi. Gözüne soka soka söz yüzüğünü gösterdi. Ballandıra ballandıra hafta sonu Baki'yle nişan alışverişine çıkacağından bahsetti. Eylem'in gece yarısı bornozla cama dayandığını, annesinin onu kibarca nasıl yolladığını da anlattı. Görümcesi olacak kokananın giderken ayakkabılarını bulamadığında çıkardığı gürültüyü de anlatmadan duramadı. Elif Sakine'ye hiç konuşma fırsatı vermeden anlattı da anlattı. Nice sonra Sakine'ye "nasılsın?" demeyi akıl edebildi. Sakine lafı çok uzatmayıp Eylem konusuna hiç girmeden akşam kendi payına düşenleri anlattı. Elif, Sakine'yi İstanbul'a gitmekten vazgeçirmeye çalıştı. Kendi anne ve babasından örnekler verip, aşağı yukarı tüm evlerde aynı şeylerin yaşandığından söz etti. Kaçmanın çözüm olmadığını anlatmaya çalıştı ama Sakine'nin kesin kararlı olduğunu görünce de çok da ısrar etmedi. Sakine'ye istediği parayı verdi. Birbirlerini görmediklerine dair sözler verip kucaklaştılar.

Sakine yollarda oyalanarak gitti terminale. Hemen bir fiyat araştırması yapıp en ucuzundan saat 12:00'ye biletini aldı. Gazete, simit, su ve çubuk kraker alıp gözlerden ırak bir köşede oturmaya başladı. Niyeti, Eylem'in dediği gibi yapıp otobüse geç binmek ve sabaha İstanbul'a inmekti.

Saatler geçmek bilmiyordu, metal koltuklar sürekli dolup boşalıyor, insanlar telaşla bavullarını, çuvallarını, çocuklarını, kendilerini sürükleyerek oradan oraya koşturuyorlardı. Sakine etrafındaki curcunayı izlemekten elindeki gazeteyi okuyamıyor, okuduğunu da anlamıyordu. Kafasında bölük pörçük o kadar çok ses vardı ki hiçbirini uzun süre takip edemiyordu. İstanbul'a iner inmez yapacaklarını, arayacağı eş dostu aklından sıraya diziyor, kendisini babasına dört milyarı sayarken düşlüyor, annesinin sevincini, gururunu görüp seviniyordu.

Zamanın geçmesini beklemek canını sıkmaya başlamıştı, krakerini yedi, bulmaca çözdü, hatta bir ara içi geçti ve birkaç dakika otur-

duğu yerde uyuyuverdi. Sonunda beklenen an gelmişti, otobüse binerken içi bir tuhaf oldu. İki küçük sırt çantasını bagaja değil, birini ayağının altına diğerini de üst raflara yerleştirdi. Yolcular birer ikişer oturmuştu ki arkasından uzanan eller Sakine'nin gözlerini kapattı. Sakine ne olduğunu, kim olduğunu anlamadı, başını sağa sola çevirdi; ancak kendini gözlerine bastıran parmaklardan kurtaramadı. Aklına bir isim gelip de sayamadı, gözlerini kimin kapattığını tahmin bile edemedi. Parmaklar çözülünce çığlıkla birbirlerine sarıldılar. Karşısında Eylem vardı. Sakine sevinçten ne diyeceğini bilemedi, kekeledi,

"Beni nasıl buldun?" dedi.

Eylem: "Deli, saatlerdir seni arıyorum, bütün terminal beni tanıdı, seni de çok merak ediyorlar..."

Sakine, "Hıdır amcanın elinden nasıl kurtuldun?" dedi.

Eylem gülümseyip büyüklenerek, "Aklına bir şeyi koyanı kimse durduramaz. Babamın kırmızı ışıkta durmasını fırsat bilip kaçtım. Babam arkamdan küfür etmekten başka bir şey yapamadı" dedi.

Sakine tekrar Eylem'in boynuna sarıldı, "Gerçekten delisin ya!" dedi.

Eylem: "Seni nasıl yarı yolda bırakırım, gidebileceğin her yeri düşündüm bankaya gittim, Perihan'a uğradım, Ayten'i aradım ve sonunda Elif'e telefon ettim de izini buldum."

Sakine, "Senden korkulur be Eylem, dedektif gibisin vallaha!" dedi.

Otobüs ayın altında ilerlerken, kızlar başlarını aynı yana düşürüp uyuyuverdiler.

Ayten Kaya Görgün'ün ilk romanı *Arıza Babaların Çatlak Kızları*, köyden kente göç olgusunu, Ankara'nın varoşlarında kır ve kenti iç içe yaşayan birinci ve ikinci kuşak göçmenlerin 1980'lerdeki yaşam öykülerini ironik bir dille işliyor.

Anadolu'nun en sahipsiz bırakılmış ıssız köşelerinden, son umutlarını toplayıp atalarından kalma toprakları terk etme cesareti göstererek, Samsun Asfaltı'ndan girdikleri bu kentin sağına soluna dağılan insanlar, kurdukları yeni mahallelerde buluştular. Yüklerini gelincik tarlalarının, papatyaların ortasına indirenler, dede yadigârı maşrapalar, bakır kazanlar, el dokuması kilimler ne var ne yoksa hepsini üçe beşe bakmadan tuğlaya, kuma, çimentoya, kazmaya, küreğe yatırdılar. Elbirliğiyle harcını karıp, üç duvarını ördülerse, dördüncüyü kıl kilimle çevirdikleri, çatısı gökyüzü olan tek göz damlarda "başlı kışlı" yattılar.

Kenti bir halka gibi çevreleyen bu çorak arazide elektrik veya su olsa tesisatçı bile olmaya aday erkekler hem mimar, hem duvar ustası, hem sıvacı, hem boyacı, hem camcıydılar... Kadınlar hem aşçı, hem taşıyıcı, hem badanacı, hem kuyu kazıcı, hem sucu, hem terzi... Çocuklar her şeydiler fakat sadece çocuk değildiler... Yine de en çabuk onlar alışmıştı kentin köye, köyün kente dönüştüğü bu silsileye.

Ana babalarından önce çözüldü dilleri. Ve onlara
kılavuz olmakta gecikmediler.

Bu mahallelerde büyüyen yeni kuşağın, bir ayağında gelenekler, diğer ayağında kentin göz alıcı ışıkları takılıydı. Bir kulaklarında babalarının öğütsel yasakları, diğer kulaklarında yeni ufuklardan yayılan cezbedici sesler... *Arıza Babaların Çatlak Kızları*, aynı havanda dövülüp, aynı imbikte damıtılan insanların kimilerinin sirke, kimilerinin şıra, kimilerininse şarap olma öyküsünü anlatıyor...

AYRINTI • TÜRKÇE EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-633-0
9 789755 396330